

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A COMUNEI IARA PENTRU PERIOADA 2019-2027



2019

FIȘA PROIECTULUI

Denumirea proiectului:

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A COMUNEI IARA PENTRU PERIOADA 2019-2027

Beneficiar:

PRIMĂRIA COMUNEI IARA

Str. Principală, nr. 282, localitatea Iara, județ Cluj

Proiectant general:

SC ECO MAPS SRL – CLUJ

Director General ing. CĂLIN ROMAN



Proiectanți:

econ. MARIUS CRISTEA



geograf ADRIAN PITICAR



geograf DANIELA ROMAN



ing. ADRIAN PODARU



Contract nr.: **65 / 2018**

Proiect nr.: **56 / 2018**

Cluj-Napoca, martie 2019

Cuprins

Capitolul I. Analiza-diagnostic a dezvoltării socio-economice la nivelul comunei Iara.....	4
1. Elementele geografice generale, încadrarea în teritoriu și rețeaua de localități	4
2. Demografia.....	8
3. Activitatea economică.....	15
3.1. Agricultură.....	16
3.2. Industria, construcțiile și serviciile	20
3.3. Forța de muncă	22
4. Accesibilitatea și infrastructura de transport	26
5. Infrastructura tehnico-edilitară	29
5.1. Alimentarea cu apă și canalizare.....	29
5.2. Alimentarea cu energie electrică și iluminatul public.....	31
5.3. Încălzirea și asigurarea combustibilului pentru gătit la nivelul locuințelor	32
5.4. Telecomunicații.....	32
6. Fondul locativ	32
7. Educația.....	42
8. Sănătatea	44
9. Incluziunea socială	44
10. Protecția mediului și managementul riscurilor.....	45
11. Patrimoniul, cultura și sportul.....	47
12. Turismul și activitățile recreative	49
13. Capacitatea administrativă	51
Analiza SWOT.....	55
Capitolul II. Strategia de dezvoltare a comunei Iara pentru perioada 2019-2027.....	61
II.1. Contextul strategic	61
Documente strategice relevante de la nivel european:.....	61
Documente strategice relevante de la nivel național:	62
Documente strategice relevante de la nivel regional:	64
Documente strategice relevante de la nivel județean:	64
Documente strategice relevante de la nivel microregional:	65
Documente strategice relevante de la nivel local:	65
II.2. Viziunea și obiectivele de dezvoltare	67
II.3. Obiective, priorități și măsuri pentru perioada 2019-2027.....	69
Capitolul III. Planul de acțiune (operațional) și managementul implementării strategiei de dezvoltare locală a comunei Iara.....	76
III.1. Portofoliul (fișele) de proiecte prioritare ale Comunei Iara pentru perioada 2019-2027:	76
III.2. Pașii necesari pentru implementarea proiectelor prioritare	91
III.3. Managementul implementării strategiei. Comunicarea aferentă acesteia	93
III.4. Monitorizarea implementării strategiei și evaluarea acesteia.....	94

Capitolul I. Analiza-diagnostic a dezvoltării socio-economice la nivelul comunei Iara

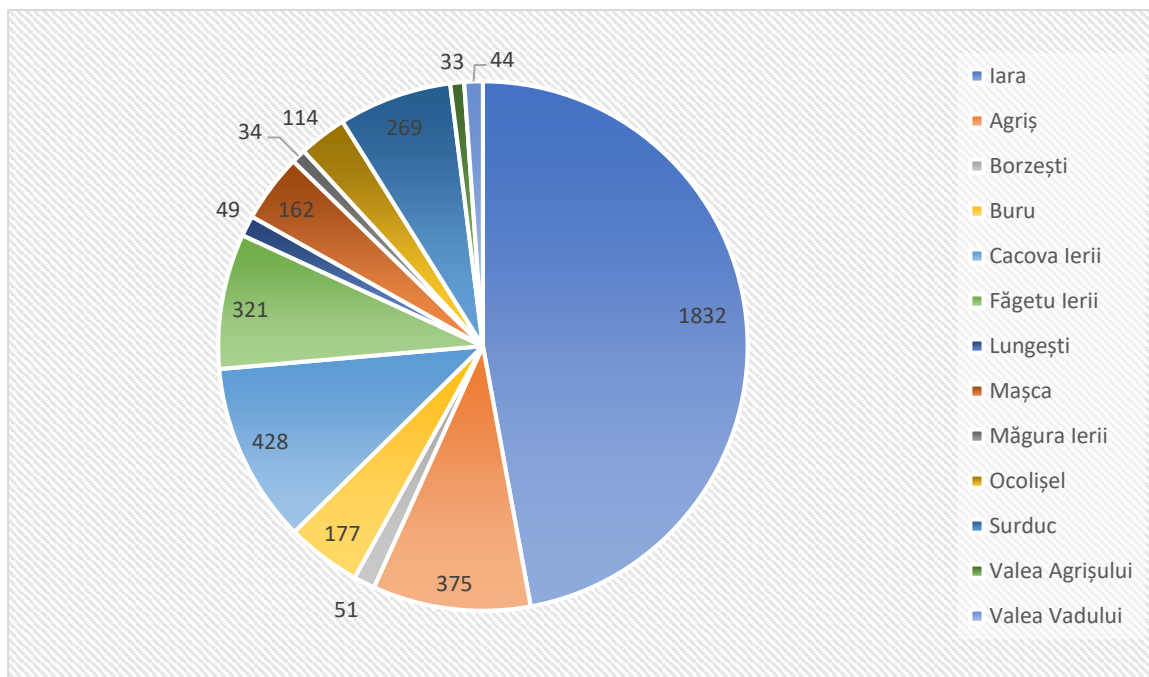
1. Elementele geografice generale, încadrarea în teritoriu și rețeaua de localități

Comuna Iara se află în partea de sud-vest a județului Cluj (regiune NUTS 3), care face parte din Regiunea Nord-Vest (NUTS 2) și din regiunea istorică a Transilvaniei, la o distanță de 28 km de municipiul Turda și la 35 km de Cluj-Napoca. Din punct de vedere administrativ, aceasta se învecinează cu comunele Băișoara, Ciurila, Petreștii de Jos, Moldovenești (județul Cluj), respectiv Ocoliș și Râmetea (județul Alba). Coordonatele geografice ale comunei Iara sunt 46° 32' latitudine nord și 23° 30' longitudine vest.

Satul Iara a fost atestat documentar încă din anul 1288 (în Evul Mediu fiind menționate satele Iara de Sus și Iara de Jos / Felsojara și Alsojara), iar satele Agriș (Ruhaegres în limba maghiară), Borzești (Berkes), Buru (Borrev), Căcova Ierii (Ivanfalva, Aranyosivanfalva, Kakova, Kakovaivanfalva), Făgetu Ierii (Bikalat), Ocolișel (Kisaklos, Felsoaklos), Surduc (Jaraszurduk) în perioada 1351-1470. De data mai recentă sunt satele Măgura Ierii (1733 - Jaramagura), respectiv Valea Vadului, Mașca și Lungești apărute după anul 1900. Înainte de a deveni parte a județului Cluj, în anul 1968, comuna Iara a făcut reședința plasei cu același nume din județul interbelic Turda, iar în perioada apartenenței la Regatul Ungariei din Comitatul Turda-Arieș.

Din punct de vedere etnografic, Comuna Iara face parte din zona etnografică a Munților Apuseni ("Mocănime Hășdatelor").

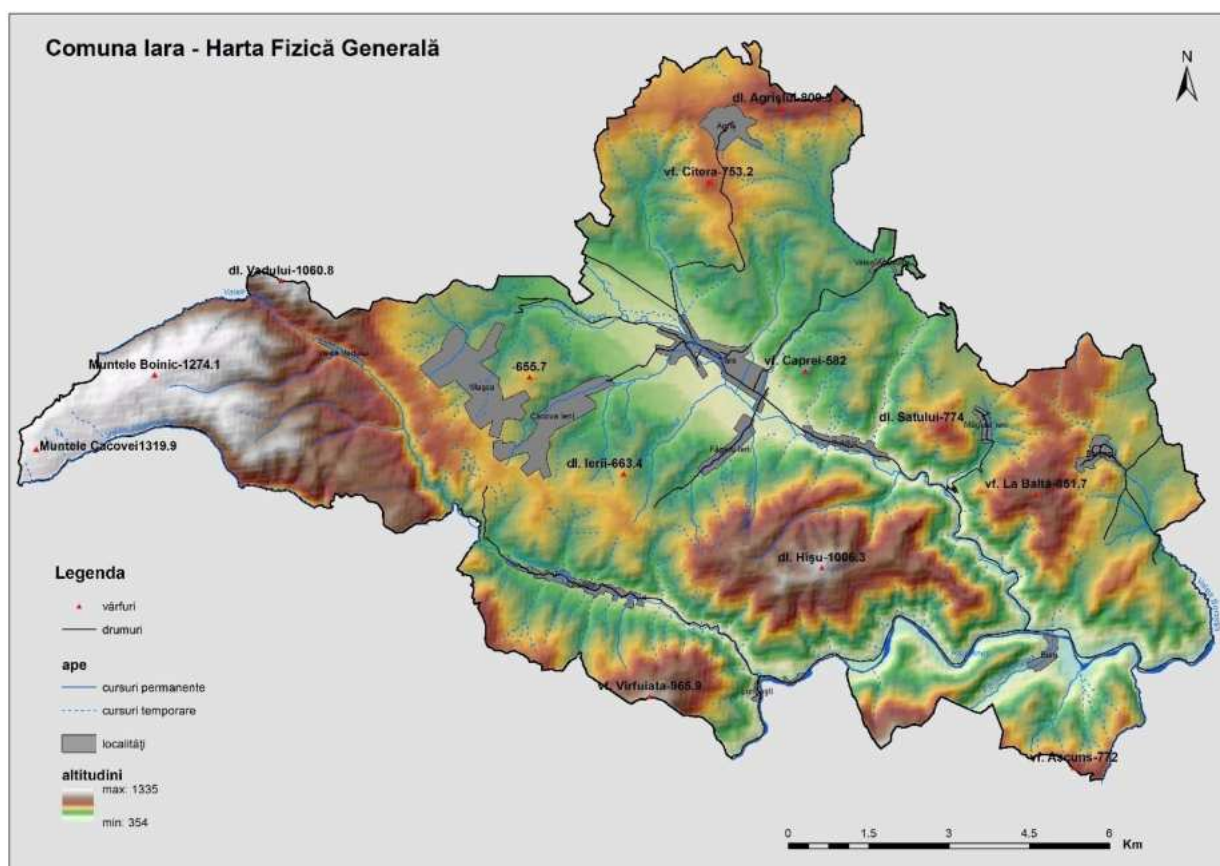
Suprafață totală a comunei este de 14.387 ha (143,87 kmp), fiind una dintre cele mai extinse unități administrativ-teritoriale din județul Cluj. Comuna Iara este compusă din 13 sate: Iara (satul de reședință al comunei), Agriș, Borzești, Buru, Căcova Ierii, Făgetu Ierii, Lungești, Mașca, Măgura Ierii, Ocolișel, Surduc, Valea Agrișului, Valea Vadului. Aproape jumătate din populația comunei trăiește în satul reședință de județ, în timp ce satele Borzești, Lungești, Măgura Ierii, Valea Agrișului și Valea Vadului sunt amenințate cu depopularea completă în următorii ani, având mai puțin de 50 de locuitori în prezent.



Figură 2 - Populația stabilă pe sate componente, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

Comuna Iara este amplasată în zona de contact dintre Depresiunea Transilvaniei și Munții Apuseni, în Depresiunea Iara, care este înconjurată de Dealurile Agrișului, Muntele Mare și Munții Trascăului. Prin urmare, relieful din zonă este unul foarte diversificat și de un pitoresc aparte, cu zone de defileu (Defileul Surduc, Defileul Arieșului), chei (Cheile Ocolișelului), rupturi de pantă sub formă de cascadă etc. Altitudinea variază între 354 m în valea râului Arieș și 1335 m în zona montană (Muntele Boinic). Din punct de vedere petrografic, în zona înaltă a comunei regăsim mai ales șisturi cristaline și magmatite, iar în zonele mai joase, de depresiune, depozite de calcare, pietrișuri, nisipuri, argile, marne.



Figură 3 - Harta fizică a comunei Iara
 Sursa: ECO MAPS. PUG Comuna Iara

Din perspectiva tipurilor de soluri prezente pe teritoriul comunei Iara, circa 5% sunt leptosoluri, prezente mai ales pe zonele mai înclinate, cu un potențial de fertilitate bun. Regosolurile apar tot pe suprafețele mai înclinate din nordul comunei și ocupă circa 6% din suprafață, având o fertilitate foarte scăzută. Fluvisolurile au o fertilitate bună și se regăsesc mai ales în văile râurilor Arieș și Iara, ocupând circa 8% din teritoriu. Cambisolurile (districe și eutrice) acoperă circa 50% din teritoriul comunei, având o fertilitate redusă din cauza conținutului redus de humus. Luvisolurile ocupă suprafețele mai înalte, bine drenate, pe aproape 30% din suprafața comunei și au, la rândul lor, o fertilitate redusă.

Întreaga rețea hidrografică a comunei Iara, care are o densitate relativ ridicată pe fondul amplasării la contactul cu o zonă muntoasă și o climă umedă, este tributară râului Arieș, cei mai importanți afluenți ai acestuia fiind râurile Iara, Borzești, Ocolișel, Jdebuoasa și Remetea. Râul Arieș parcurge teritoriul comunei pe o lungime de circa 14 km, Râul Iara străbate teritoriul comunei pe aproape 14 km, pe direcția de scurgere NV-SE, cu afluenți proprii, precum Valea Negrului, Valea Almășani, Valea Făgetului, Valea Dosului etc. Râul Ocolișel traversează teritoriul comunei pe circa 18 km, care colectează numeroase pâraie cu caracter torențial, având un curs variabil de-a lungul anului. Râurile Borzești, Remetea și Jdebuoasa au un bazin demografic mai restrâns. Debitele acestor cursuri de apă cresc semnificativ mai ales primăvara și vara, pe fondul topirii zăpezilor și a precipitațiilor mai abundente, existând riscul apariției de inundații.

Topoclimatul din zona comunei Iara este puternic influențat de poziția geografică a localității și de formele de relief existente. Astfel, în zona montană temperatura medie anuală este de circa 4 grade Celsius, crescând treptat până la 7-9 grade Celsius în zonele depresionare joase. Cea mai rece lună este ianuarie (cu o medie de -5 grade în zona montană și 1 grad în depresiune), iar cea mai caldă este iulie, cu 10-11, respectiv 17-19 grade Celsius. Precipitațiile medii anuale ajung la 900-1000 mm în zona montană și 700-800 mm în cea depresionară, căzând mai ales în lunile de vară, când au și caracter convectiv. Acestea pot ajunge și la 100 mm/zi, crescând riscul de producere a inundațiilor. Frecvența zilelor cu precipitații este de circa 120-130/an, iar a celor cu ninsoare variază între 25 în zona joasă și 50 în zona montană, unde stratul de zăpadă rezistă și 110 zile. Nebulozitatea prezintă valori ridicate, mai ales pe fondul apariției inversiunilor termice în zona depresionară. Vânturile bat preponderent dinspre vest, aducând un plus de precipitații. Numărul zilelor însorite este de 40-50/an, iar al celor cu cer acoperit de 120-140, o situație similară fiind înregistrată și în cazul fenomenului de îngheț.

La nivelul comunei Iara, vegetația naturală cuprinde etajul nemoral, etajul boreo-nemoral și forme azonale, cu mențiunea că aceasta a fost supusă, de-a lungul timpului, unor presiuni antropice majore (de ex. defrișări de păduri). Etajul nemoral cuprinde subetajul gorunului (gorunete-cerete, gorunete-cărpinete trăsilvane), etajul boreo-nemoral (făgeto-molidișuri carpatine, făgeto-brădetete). Formațiunile azonale cuprind arinișuri, plantațiile de pin negru, asociații ierboase cu caracter stepic, asociații ierboase cu tentă xerofilă. Distrugerea în timp a unei părți din vegetația de pe versanți și din luncile râurilor, a redus din funcția lor hidrologică și antierozională. Suprafețele cultivate au crescut în detrimentul pădurilor și păjiștilor naturale, antrenând fenomenul de eroziune. În zona calcaroasă a Vidomului crește Zada, o plantă protejată prin lege.

Fauna este concentrată în zona montană și cuprinde specii de mamifere cu rol cinegetic deosebit (urs, mistreț, cerb, căprior, lup, vulpe, jder, iepure, pârș etc.), păsări (cocoș de munte, iernuca, sturzul de vâsc, potârnichea, ciocârlița de pădure, gaica, pitulicea, privighetoarea, ciocănitoarea de stejar, porumbelul de scorbură, turturica, dumbrăveanca, graurul, grangurele etc.) și pești (păstrăvul, lipanul, moioaga, scobarul, boișteanul, zglăvoaca).

2. Demografia

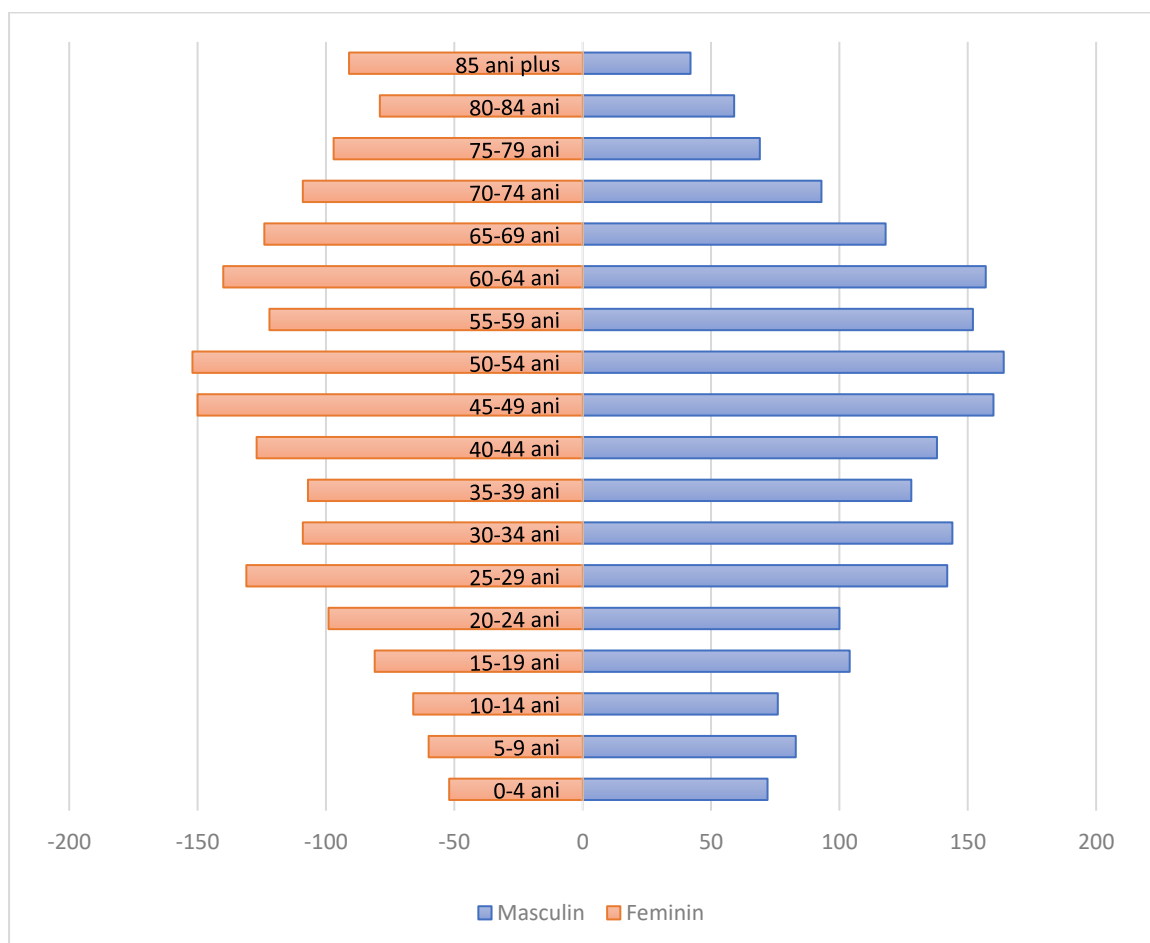
Conform datelor INS, la 1 iulie 2018 populația cu domiciliul a comunei Iara se ridică la 3.897 de locuitori, valoare ce o plasează în categoria localităților rurale de talie medie din județul Cluj și din România. Pe de altă parte, Iara este una dintre comunele cele mai populate din zona de munte a județului, unde densitatea locuirii este mult mai redusă decât în zonele mai joase, precum Culoarul Someșului.

Față de anul 1990, populația cu domiciliu în comună a scăzut cu peste 500 de locuitori, ceea ce reprezintă aproape un sfert din totalul locuitorilor, comparativ cu mai puțin de 10% la nivel național și județean. Comuna a pierdut peste 200 de locuitori (10% din populație) doar în

ultimii 10 ani, cauza principala fiind sporul natural negativ, la care s-a adăugat migrația internă și externă.

Din totalul locuitorilor cu domiciliul înregistrați la nivel local în anul 2018, 2.001 (51,3% din total) erau de sex masculin, iar 1.896 (48,7%) de sex feminin. Spre comparație, la nivel național și județean, ponderea femeilor este mai mare decât a bărbaților (51-52% din totalul populației). Supra-reprezentarea populației masculine este determinată de migrația mai intensă a populației feminine, precum și de numărul mai mare de născuți vii de sex masculin. Pe de altă parte, femeile sunt mai numeroase decât bărbații la grupa de vârstă de peste 65 de ani, speranța de viață a acestora fiind mai ridicată cu circa 7 ani.

În ceea ce privește structura populației pe grupe mari de vârstă, la nivelul anului 2018, 10,5% dintre locuitorii cu domiciliul aveau vârsta între 0 și 14 ani, 59,3% între 15 și 59 de ani, iar 30,2% aveau peste 60 de ani. Astfel, ponderea populației vârstnice se situa mult peste media județeană (24,1%) și națională (23%), în timp ce procentul populației tinere se plasa la un nivel inferior mediei județene (14,3%) și naționale (14,7%). Raportul dintre persoanele vârstnice și cele tinere era de 3/1, context în care comuna Iara este una dintre cele mai îmbătrânite localități din județul Cluj. Spre comparație, la începutul anilor 90, acest raport avea valoarea de 1/1.



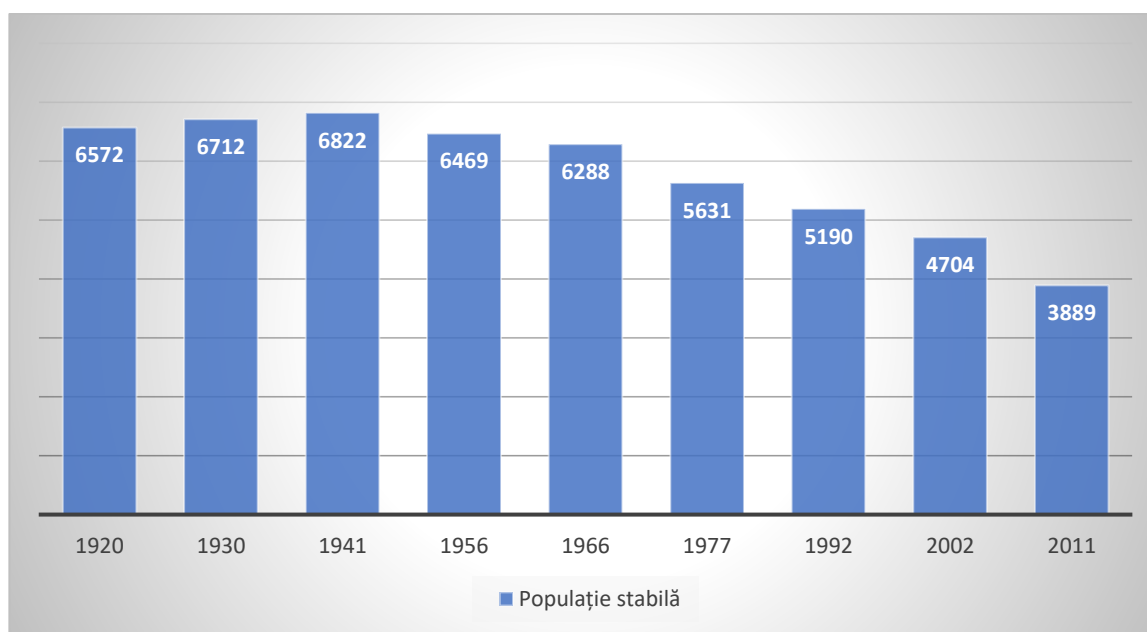
Figură 4 - Piramida vârstelor la nivelul comunei Iara, în anul 2018

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Actuala formă a piramidei vârstelor indică un fenomen foarte accentuat de îmbătrânire demografică. Astfel, baza piramidei este tot mai îngustată, pe fondul reducerii continue a natalității după anul 1990, al cărei nivel actual nu mai permite o rată satisfăcătoare de înlocuire a populației. Aceștia vor intra în rândul adulților tineri în următoarele două decenii, iar numărul lor foarte redus conturează perspective pesimiste privind nivelul natalității. Pe de altă parte, cei mai mulți locuitori au între 45 și 65 de ani, corespunzând generațiilor mult mai numeroase născute în perioada comunistă (mai ales în anii 50-60). Aceștia vor intra în categoria persoanelor vârstnice în anii următori, ceea ce va conduce la accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică și de depopulare.

Situația demografică a comunei este, în realitate, și mai problematică. Astfel, datele de mai sus se referă la persoanele cu domiciliul în localitate, înscris în cartea de identitate, indiferent dacă acestea locuiesc efectiv sau nu în Iara. O parte dintre locuitorii comunei trăiesc în prezent în străinătate sau în altă localitate din România, deși au încă domiciliul în comună. Singurele date exhaustive cu populația efectivă sunt cele de la recensăminte, cel mai recent fiind realizat în anul 2011, iar următorul fiind programat pentru anul 2021. La recensământul din 2011, numărul populației stabile a fost cu circa 350 de persoane mai redus decât al celei cu domiciliu, situație care se păstrează cel mai probabil și în prezent. Prin urmare, putem estima că la nivelul anului 2019 populația efectivă a comunei Iara este de aproximativ 3.500 de locuitori.

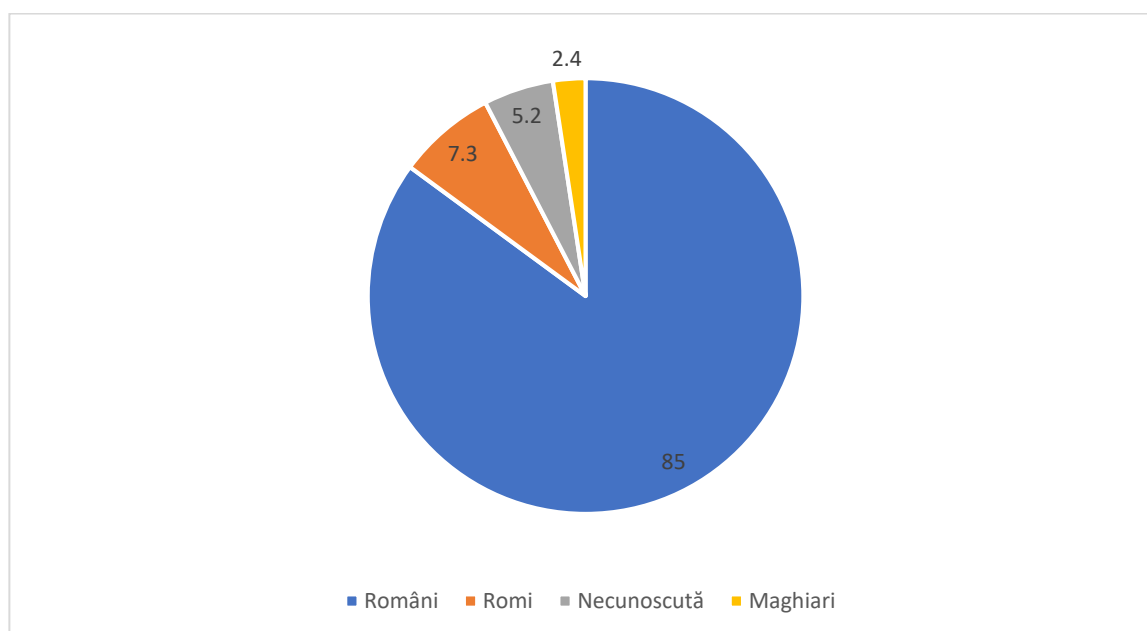
În ultimii 100 de ani, populația comunei a avut o tendință de scădere, mai accentuată începând cu anii 70, pe fondul migrației interne a forței de muncă către zonele urbane. Totuși, existența unor activități economice non-agricole în zonă (de ex. minerit) a determinat o stabilitate mai mare a populației în perioada comunistă în raport cu alte comune din județ. În schimb, în ultimele două decenii, o dată cu dispariția mineritului, s-a înregistrat un exod al populației în țară și străinătate, populația stabilă reducându-se cu circa o treime față de 1990. Acest migrație masivă a fost accentuată și de dinamica economică foarte bună a municipiului Cluj-Napoca, aflat la doar 35 km de comună, care este unul dintre cei mai atractivi poli urbani din țară.



Figură 5 - Populația stabilă a comunei Iara, la recensămintele din perioada 1920-2011

Sursa: INS

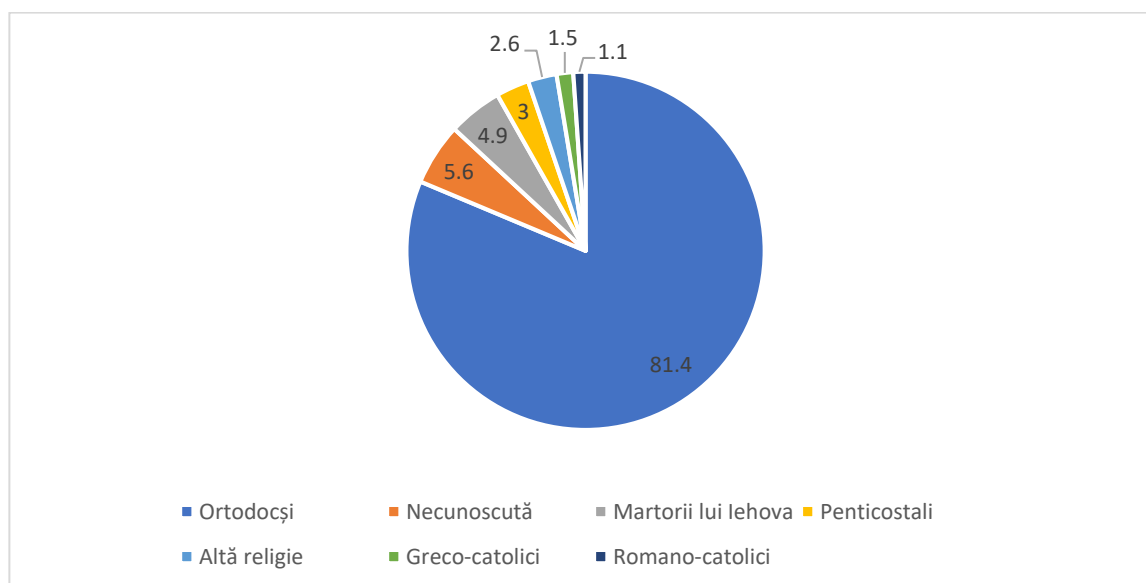
La recensământul din 2011, aproape 85% dintre locuitorii comunei Iara s-au declarat de etnie română, 7% de etnie romă și 2% maghiară, la care se adăugau câteva persoane de altă etnie (mai ales germană). Pentru peste 5% dintre locuitori etnia nu era cunoscută, aceștia nefiind prezenți la reședință la momentul recensării. Spre comparație, în anul 1930, 87% dintre locuitori erau români, 11% maghiari, 1% romi, iar restul de altă naționalitate (mai ales evrei). Așadar, tendința este de reducere a ponderii populației de etnie maghiară în favoarea celei de etnie romă. Pe de altă parte, comunități etnice precum cele ale germanilor și evreilor au dispărut aproape în totalitate.



Figură 6 - Structura etnică a populației comunei Iara, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

Structura confesională a populației era mai diversificată decât cea confesională. Astfel, 81% dintre locuitori s-au declarat ortodocși, 5% martori ai lui Iehova, 3% penticostali, 2% romano și greco-catolici, 3% altă religie (unitariană, reformată, baptistă), iar pentru peste 5% informația nu a putut fi obținută de către recenzori. Locuitorii de etnie română sunt, în general, ortodocși și greco-catolici, maghiarii sunt unitarieni, reformați sau romano-catolici, în timp ce romii aparțin mai ales cultelor neo-protestante.

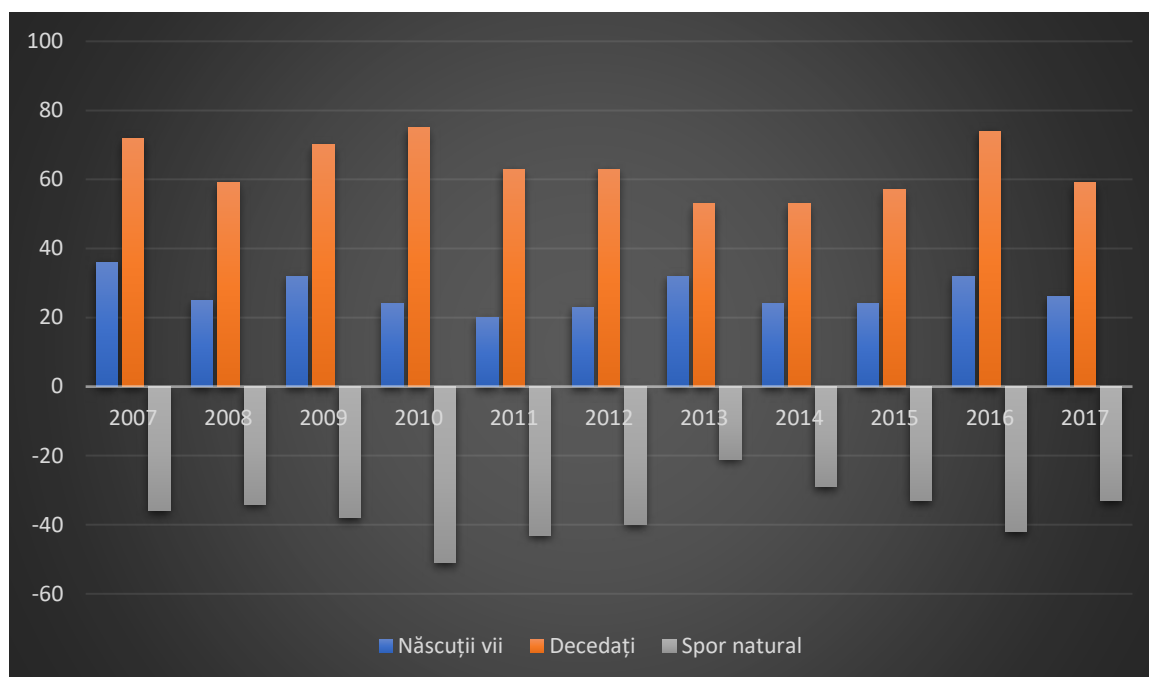


Figură 7 - Structura confesională a populației comunei Iara, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

Mișcarea naturală a populației comunei Iara s-a caracterizat în ultimii 10 ani printr-un puternic dezechilibru între numărul de nașteri și cel de decese. Astfel, în intervalul 2007-2017, comuna a pierdut pe cale naturală un număr de 400 de locuitori, rata mortalității fiind mai mult decât dublă în comparație cu cea a natalității. Acesta este rezultatul structurii piramidei vârstelor, care indică un fenomen accentuat de îmbătrânire demografică.

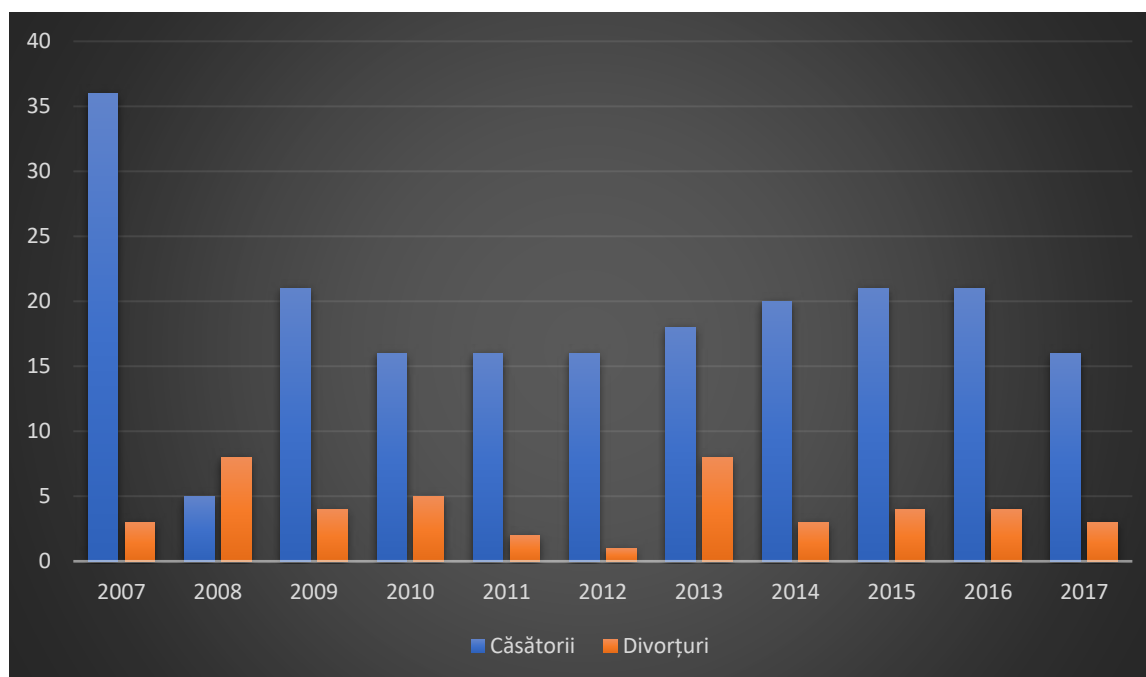
Astfel, rata natalității în comună a fost în anul 2017 de 6,6‰, mult sub media județeană (10,1‰) și națională (9,3‰). Pe de altă parte, rata mortalității a fost de 14,9‰, peste media județeană (11,2‰) și cea națională (11,8‰). Deficitul natural a ajuns la -8,1‰, mult mai ridicat decât cel de la nivelul județului Cluj (-1,1‰) și de la nivelul României (-3,5‰). În perioada 2007-2017 s-au înregistrat 4 decese sub vârsta de 1 an, rezultând o valoare medie a mortalității infantile de 13,4‰, aproape dublă față de media județeană.



Figură 8 - Mișcarea naturală a populației comunei Iara, în perioada 2007-2017

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Rata nupțialității a fost în anul 2017 de 4‰, fiind inferioară mediei județene (6,6‰) și naționale (6,4‰). Acest lucru indică faptul că un număr mic de familii tinere decid să se stabilească la nivel local, dar și existența multor situații de uniune consensuală, fără oficializarea căsătoriei pentru o lungă perioadă de timp. Pe de altă parte, rata divorțialității a fost în anul 2017 de 0,75‰, sub media județeană (1,17‰) și națională (1,4‰). Pe fondul îmbătrânirii demografice tot mai accentuate, este de așteptat ca numărul de căsătorii de la nivel local să se mențină scăzut.

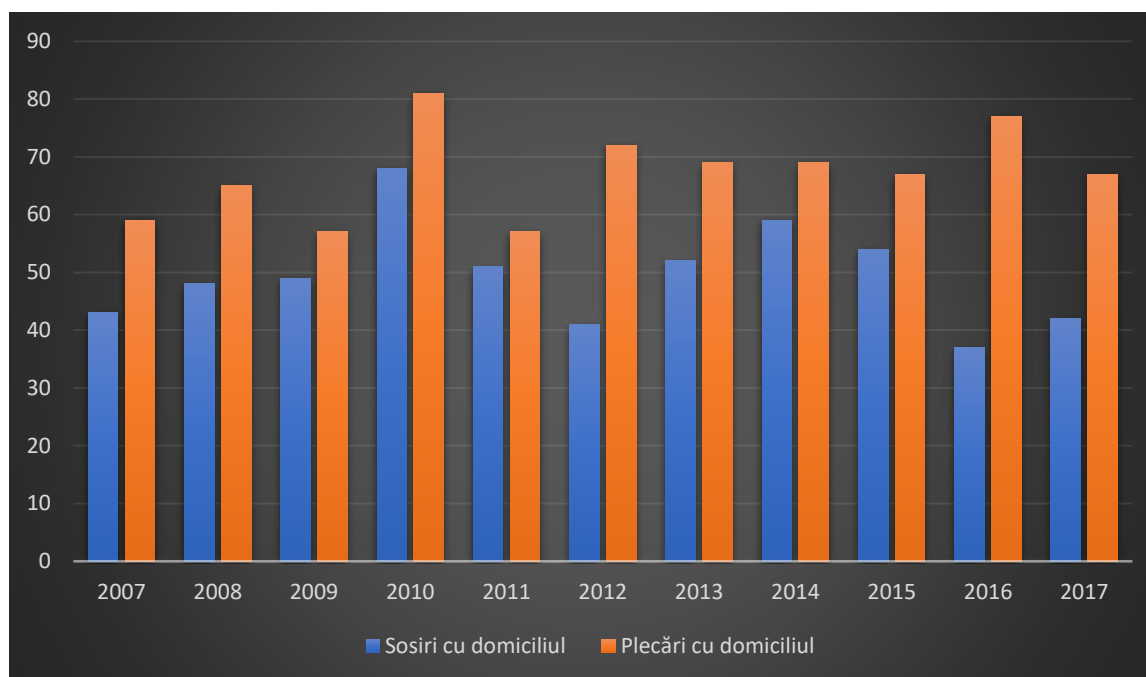


Figură 9 - Nupțialitatea și divorțialitatea în comuna Iara, în perioada 2007-2017

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Spre deosebire de alte localități rurale din județul Cluj, comuna Iara a avut o evoluție demografică mai stabilă în perioada comunistă. Astfel, deși o parte dintre locuitori au migrat către centrele urbane din zonă (mai ales Cluj-Napoca și Turda-Câmpia Turzii), activitatea minieră din comună a atras la rândul ei forță de muncă din alte zone (cu precădere din Moldova). În schimb, după 1990, pe fondul declinului minelor din zonă și a liberalizării circulației forței de muncă în țară, apoi și în Uniunea Europeană, multe persoane apte de muncă au părăsit definitiv comuna.

Dacă în multe zone din țară volumul migrației externe a fost mai mare decât al celei interne, în cazul specific al comunei Iara cele mai intense fluxuri de forță de muncă s-au orientat către municipiul Cluj-Napoca și zona sa metropolitană, care s-au dezvoltat intens în ultimii 10-15 ani. În acest context, sporul migratoriu intern de la nivelul comunei a continuat să fie unul negativ și în perioada 2007-2017.



Figură 10 - Mișcarea migratorie a populației comunei Iara, în perioada 2007-2017

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Recensământul din 2011 a consemnat un număr de circa 200 de locuitori ai comunei care erau plecați în străinătate, ceea ce reprezenta aproximativ 5% din populația cu domiciliul. Dintre aceștia circa $\frac{3}{4}$ erau plecați pe termen lung, iar restul pentru mai puțin de un an. Trebuie însă menționat că recensământul a surprins doar parțial intensitatea fenomenului migrației, luând în calcul doar persoanele despre care s-au putut colecta informații de la ceilalți membri ai familiei rămași în localitate, nu și pe cele despre care nimeni nu a putut furniza date. În altă ordine de idei, de la momentul recensământului și până în prezent este foarte probabil că numărul de emigranți să fi crescut.

3. Activitatea economică

De-a lungul timpului, comuna Iara s-a remarcat prin profilul său economic mixt, sectoarele dominante fiind agricultura și industria extractivă. Astfel, la nivelul comunei au fost descoperite vestigii arheologice din perioada dacică, daco-romană și romană care confirmă preocupările localnicilor din zonă pentru extragerea și spălarea minereurilor, mai ales a aurului, unele studii afirmând chiar ca așezările din zonă ar fi fost alcătuite preponderent din mineri. În perioada comunistă, funcția industrială a comunei Iara a fost puternic susținută, la cele două exploatare miniere din zonă (de fier și nisip cuarțos), ajungând să lucreze peste 2.000 de salariați, respectiv 70% din forța de muncă locală.

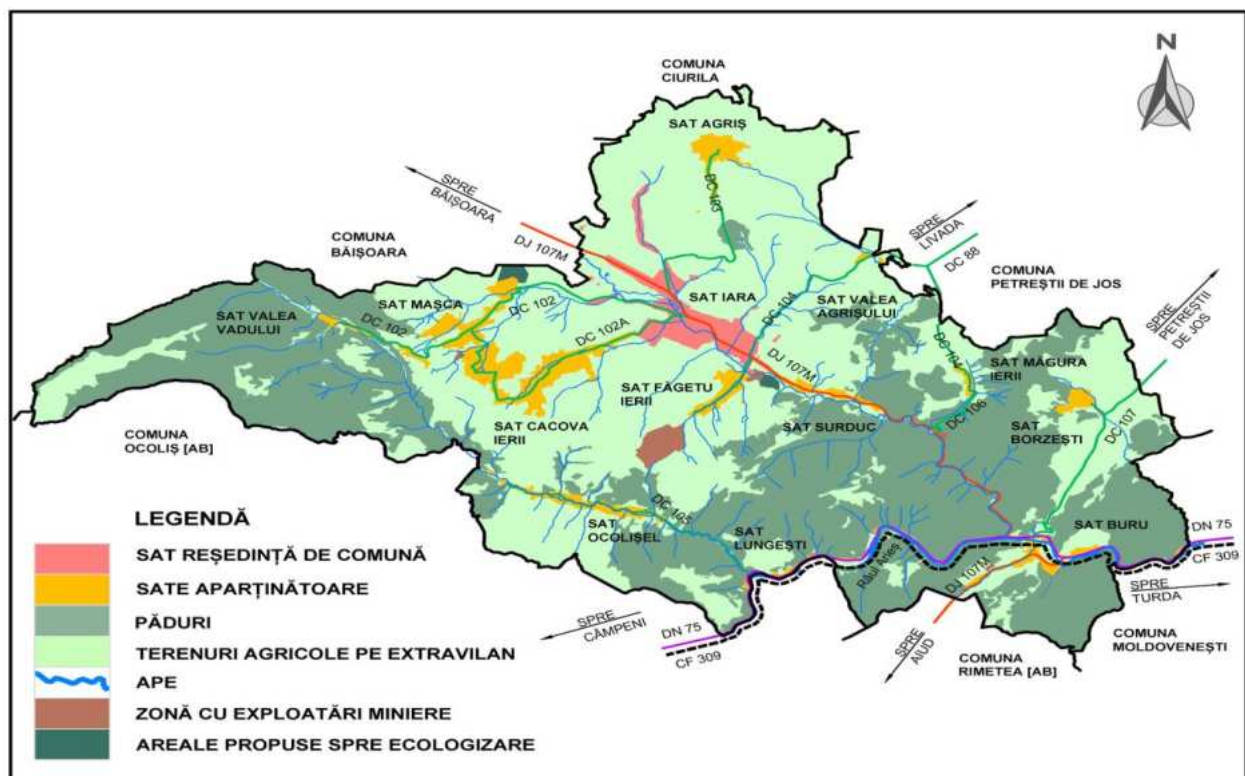
După 1990, activitatea minieră s-a restrâns, culminând cu sistarea completă a activității de extracție a minereurilor de fier și de nisip cuarțos la mijlocul anilor 2000. Impactul social al închiderii exploatare miniere a fost unul major, numărul locurilor de muncă de la nivel local reducându-se de peste 10 ori, ceea ce a determinat migrarea unui număr mare de persoane apte de muncă sau practicarea navetismului către alte localități din județ.

În acest context, la recensământul din 2011 circa 40% din forța de muncă locală lucra în agricultură, un procent similar în servicii și doar 10% în industrie. În altă ordine de idei, circa 1/3 din forța de muncă activă din comună practica navetismul, cei mai mulți către municipiul Cluj-Napoca (50% din total). Așadar, la nivel local se remarcă o tranziție treptată de la o economie bazată pe industria extractivă la una cu profil mixt, bazată pe servicii și agricultură, cu o mobilitate teritorială ridicată a forței de muncă.

3.1. Agricultură

Rezultatele Recensământului General Agricol din anul 2010, indică faptul că la nivelul comunei Iara existau 1.652 de exploatații agricole, cu o suprafață totală de 9.470 ha, dintre care 8.286 ha aveau destinația de suprafață agricolă (6.989 ha suprafață agricolă utilizată și 1.296 ha suprafață agricolă neutilizată), ceea ce reprezenta 56% din suprafața administrativă totală a comunei. Dintre aceste exploatații, 1.039 (63% din total) erau de tip mixt (se ocupau și cu cultura plantelor și cu creșterea animalelor), 610 se ocupau doar cu cultura plantelor, iar 3 doar cu creșterea animalelor. În zona comunei Iara, agricultura are un profil preponderent mixt, creșterea animalelor fiind acompaniată de cultura plantelor.

Terenurile agricole din comuna Iara au o preabilitate medie (preponderent clasa a II-a și a III-a) pentru culturi de câmp (mai ales porumb), și fânețe, una ridicată pentru pășuni și livezi, respectiv scăzută pentru vii. De altfel, comuna Iara face parte din categoria zonelor montane defavorizate, care beneficiază de fonduri europene pentru măsurile de agro-climă.

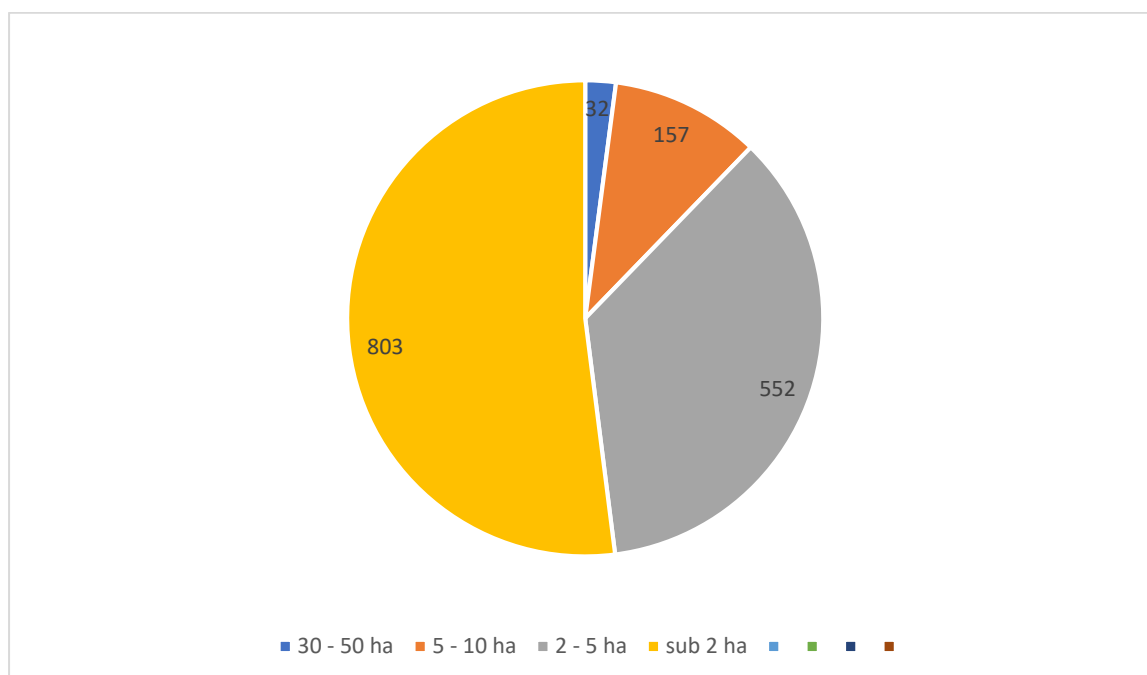


Figură 11 - Modul de utilizare al terenurilor din comuna Iara

Sursa: Planșă proprie pe baza PUG Iara

Mărimea medie a unei exploatații agricole din comuna Iara era, în 2010, de 4,2 ha de teren agricol, peste media județeană (3,6 ha) și națională (3,5 ha). La nivelul comunei, existau 4 exploatații care lucrau peste 100 ha de teren, 5 care exploatau între 50 și 100 ha, respectiv 5 între 30 și 50 ha, cele mai multe dintre acestea fiind însă pășuni. În altă ordine de idei, peste 1.400 de exploatații (88% din total) lucrau mai puțin de 2 ha, în general ferme de subzistență menite să asigure consumul propriu al gospodăriei.

În ceea ce privește terenurile arabile, cea mai mare exploatație agricolă avea, în anul 2010, doar 32 ha, fragmentarea proprietății și condițiile de relief și pedoclimatice făcând dificilă comasarea terenurilor în exploatații de mari dimensiuni.

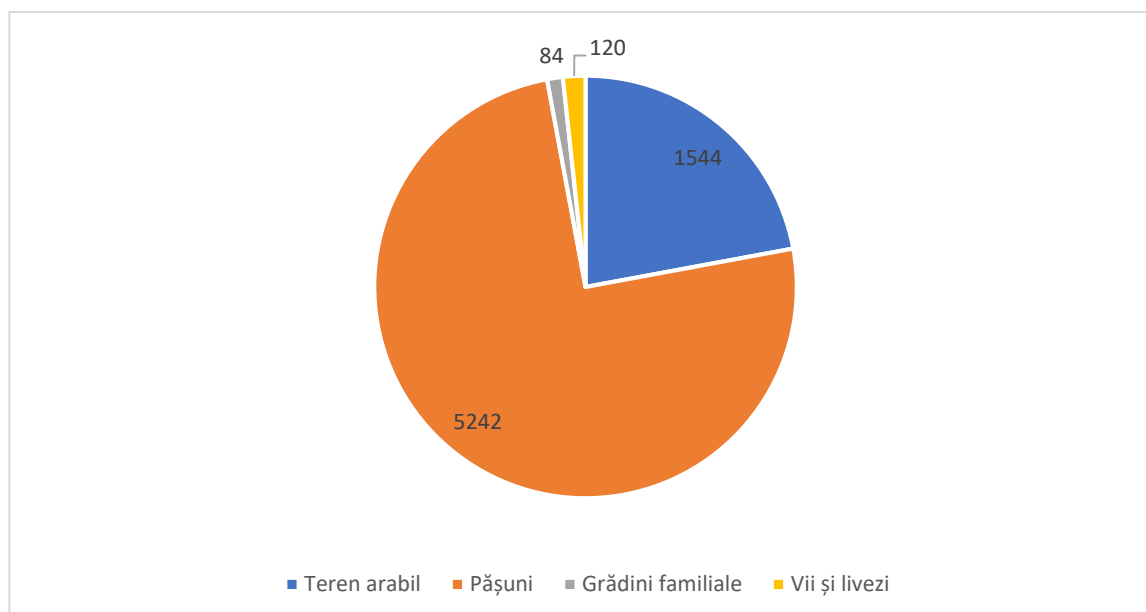


Figură 12 - Suprafețele de teren arabil utilizat la nivelul comunei Iara funcție de mărimea fermei, la recensământul din 2010

Sursa: INS. RGA 2010

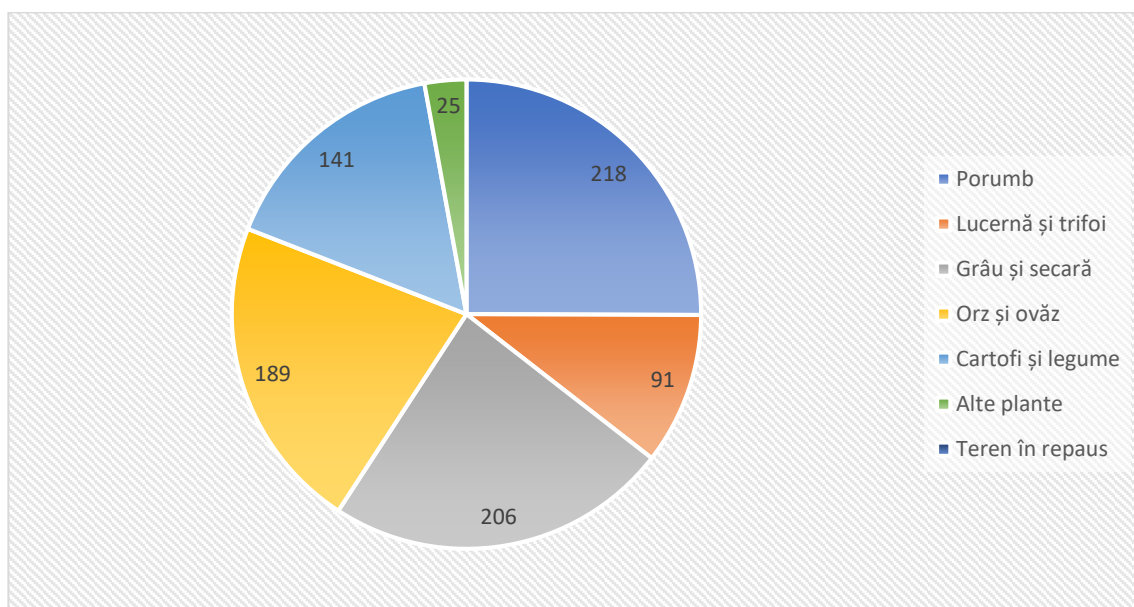
Din totalul suprafețelor agricole, 83% erau lucrate direct de către proprietari (mai ales gospodării ale populației), 7% în arendă, iar 10% în alte forme. În cazul terenurilor arabile, ponderea terenurilor lucrate direct de proprietari e și mai mare (95%). Așadar, la nivel local se păstrează încă practicile agricole tradiționale, în care micii proprietari cultivă terenul cu mijloace tehnice modeste, pe loturi restrânse, în primul rând pentru asigurarea consumului propriu de alimente.

Din totalul celor 6.989 ha de terenuri agricole utilizate, cele mai multe aveau destinația de pășune și fâneață (75% din total), urmate de terenuri arabile (22%), livezi și grădini familiale (3% din total). Așadar, comuna dispune de resurse pastorale extrem de generoase, care pot susține practicarea zootehniei pe scară largă.



Figură 13 - Structura suprafețelor agricole din comuna Iara, funcție de destinația lor, la recensământul din 2010
Sursa: INS. RGA 2010

Agricultura vegetală nu beneficiază de condiții pedo-climatice foarte favorabile în zonă, dovadă fiind și faptul că 75% din suprafața agricolă are destinația de pășune. Terenurile arabile sunt cultivate mai ales cu porumb, grâu, secară, orz, ovăz, cartofi și plante de nutreț, producțiile realizate fiind relativ modeste în comparație cu alte zone ale țării, în principal din cauza gradului redus de mecanizare și a condițiilor de sol și climă defavorabile unor culturi de câmp.



Figură 14 - Suprafețele arabile cultivate la nivelul comunei Iara, pe principalele culturi agricole, la recensământul din 2010

Sursa: INS. RGA 2010

Pomicultura se practică pe circa 110 ha de teren, fiind cultivați mai ales meri, peri și pruni. Fructele recoltate sunt utilizate pentru consumul propriu, sub formă proaspătă, prelucrată sau conservată, dar și pentru fabricarea de băuturi alcoolice. Ca și în alte zone din țară și din județ, livezile din comună sunt îmbătrânite și nu beneficiază de tratamente științifice care să le crească productivitatea. De asemenea, nu există agenți economici care să se ocupe în mod organizat de colectarea fructelor produse în zonă. Viticultura nu beneficiază de condiții favorabile în zonă, fiind practică doar sporadic, în curțile cetățenilor.

În ceea ce privește agricultura ecologică, potențialul zonei lara este unul foarte ridicat, în contextul în care cele mai multe exploatații de tip individual folosesc doar îngrășăminte naturale. De asemenea, suprafața de pășuni naturale este foarte extinsă, acestea fiind incluse în categoria zonelor agricole cu înaltă valoare naturală, care pot, de asemenea, beneficia de măsuri de conservare. Din păcate, sectorul agriculturii ecologice nu s-a dezvoltat încă la nivelul comunei.

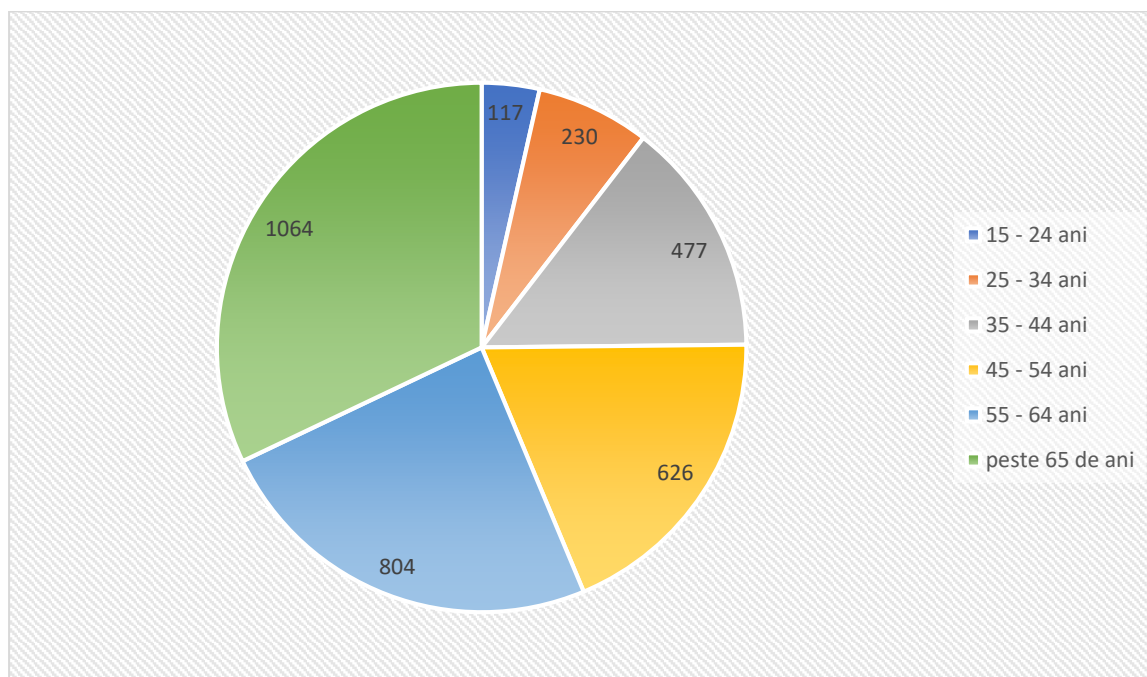
La recensământul din anul 2010, în comuna lara au fost înregistrate următoarele efective de animale: 385 de bovine, 7.909 ovine, 561 de caprine, 3.195 de porcine, 11.604 păsări, 206 cabaline, 82 de iepuri de casă și 102 familii de albine. Efectivele de animale erau crescute în gospodăriile populației, exceptând un număr de 2.000 de porcine din proprietatea unei societăți comerciale, desființate ulterior. Raportat la suprafața agricolă a comunei, efectivele de animale din gospodăriile populației erau reduse și au continuat să scadă, pe fondul îmbătrânirii populației. Pe de altă parte, se remarcă o tendință de scădere a efectivelor de bovine și porcine, în favoarea celor de ovine și caprine.

În comuna lara funcționează un abator de bovine, porcine și ovine ce deservește mare parte din piața de consum a județului Cluj și chiar a zonelor adiacente. Totuși, cea mai mare parte a produselor agroalimentare obținute de fermierii locali ajung în autoconsumul propriei gospodării. Produsele excedentare sunt vândute în târguri și piețe. La lara se organizează săptămânal piața agroalimentară, în hala existentă, și târg de animale și produse diverse.

La recensământul din 2010, în comuna lara erau înregistrate 91 de tractoare agricole, 83 de pluguri, 56 de grape, 12 motocositoare, 7 semănători, 7 combine pentru recoltat cereale, 6 motocositoare, 4 combinatoare, 4 mașini de erbicidat etc. Deși numărul de mașini și echipamente agricole pare satisfăcător raportat la suprafața arabilă mică a comunei, trebuie menționat că utilizarea acestora nu este una eficientă. Astfel, la recensământul din 2010, doar 600 de ferme, adică sub 40% din totalul celor existente, foloseau în mod curent mașini agricole, în timp ce în peste jumătate muncile erau exclusiv manuale, utilizând mijloace rudimentare. În plus, o bună parte dintre utilajele existente erau uzate fizic și moral.

Conform recensământului din 2010, peste 3.300 de locuitori ai comunei lara (85% din totalul rezidenților) au practicat munci agricole, ca ocupație principală sau secundară. Dintre aceștia, mai puțin de 50 aveau statut de salariat, iar pentru aproape 500 agricultura reprezenta activitatea economică principală. Restul practicau agricultura ca activitate secundară, fără a avea studii în domeniu, în principal pentru asigurarea consumului propriu. Astfel, peste jumătate dintre locuitorii care au prestat munci agricole în anul 2010 erau trecuți de vârsta de

55 de ani, în timp ce doar 11% aveau sub 35 de ani. Acest lucru indică faptul că majoritatea pensionarilor din localitate se ocupă și cu cultura plantelor și creșterea animalelor, fie în curtea locuinței, fie pe mici loturi de teren aflate în proprietate. În schimb, numărul tinerilor interesați de astfel de activități este foarte mic.



Figură 15 – Structura pe vârste a populației din comuna Iara care practica munci agricole, la recensământul din 2010
Sursa: INS. RGA 2010

Pădurile acoperă, conform ultimelor estimări ale INS, o suprafață totală de 5.117 ha, ceea ce reprezintă peste 35% din teritoriul administrativ total al comunei Iara, mai mult decât media națională de 27%. Dintre acestea, 4.934 ha sunt în proprietate privată (dintre care peste 900 ha a Consiliului Local Iara), iar 183 în proprietatea statului. Pădurile deținute de către Primărie sunt administrate de Ocolul Silvic din Turda. Proprietarii privați de pădure din zonă sunt organizați în composesorate (de ex. Agriș, Buru, Făgetu Ierii), respectiv în Asociația Proprietarilor de Terenuri Silva Iara-Băișoara, care încheie contracte de administrare și exploatare conform amenajamentelor silvice aprobate.

Deși comuna Iara beneficiază de un fond forestier foarte extins, la care se adaugă și alte resurse complementare (de ex. fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale, vânat, pește etc.), silvicultura nu reprezintă o ocupație de bază decât pentru un număr foarte mic de cetățeni (circa 10, la recensământul din 2010). De asemenea, industria de prelucrare a lemnului nu s-a dezvoltat foarte mult în zonă.

3.2. Industria, construcțiile și serviciile

După cum am indicat și anterior, comuna Iara a fost, de-a lungul timpului, o comunitate strâns legată de activitățile de extracție a minereurilor metalifere și nemetalifere. Minele de fier și de nisip cuarțos din zonă angajau peste 2.000 de salariați în perioada comunistă, adică aproximativ 70% din forța de muncă locală. După sistarea activității de extracție a minereurilor

la jumătate anilor 2000, numărul de salariați din sectorul industrial s-a redus dramatic. În schimb, forța de muncă locală s-a orientat către sectorul serviciilor, care domină în prezent peisajul economic al județului Cluj.

În prezent, singura unitate cu profil industrial și cu o activitate notabilă (din perspectiva cifrei de afaceri și a numărului de angajați) din comuna Iara este abatorul de animale al ROXMONT TRADING, însă și aceasta a operat recent disponibilizări de personal. La acestea se adaugă alte câteva microîntreprinderi din domenii precum industria alimentară și a lemnului. La recensământul din 2011, mai puțin de 140 de locuitori ai comunei lucrau în domeniul industrial (inclusiv navetiștii către unitățile din alte localități), ceea ce reprezenta doar 11% din forța de muncă activă la nivel local. Cei mai mulți activau în industria alimentară, a prelucrării lemnului, extracția minereurilor și energie.

Sectorul construcțiilor s-a dezvoltat în ultimele două decenii. Astfel, o parte dintre salariații disponibilizați de la minele din zonă au lucrat la șantierul Autostrăzii Transilvania, care se află la mică distanță de comună. În ultimii ani, la nivelul comunei au fost înființate mai multe microîntreprinderi cu profil construcții, iar unii locuitori lucrează pe cont propriu în țară sau în străinătate. La recensământul din 2011, aproape 110 persoane activau în acest domeniu, ceea ce reprezenta 9% din forța de muncă totală.

Sectorul serviciilor a cunoscut cea mai bună dinamică în perioada post-comunistă. Astfel, cele mai multe firme nou-înființate în comună după 1990 au ca profil comerțul cu diverse bunuri, alimentația publică și, mai recent, transportul rutier de mărfuri. În altă ordine de idei, conform recensământului din 2011, 372 de locuitori (30% din populația activă totală) lucrau în domeniul serviciilor de piață, mai ales al comerțului (140), transporturilor (120), pazei (40) și alimentației publice (20). Nu în ultimul rând, majoritatea navetiștilor din comună către Cluj-Napoca sau Turda lucrează tot în domeniul serviciilor, unde există în prezent cea mai mare ofertă de locuri de muncă.

Principali agenți economici din domeniul industriei și serviciilor din comuna Iara, funcție de numărul de salariați înregistrat în anul 2016, sunt:

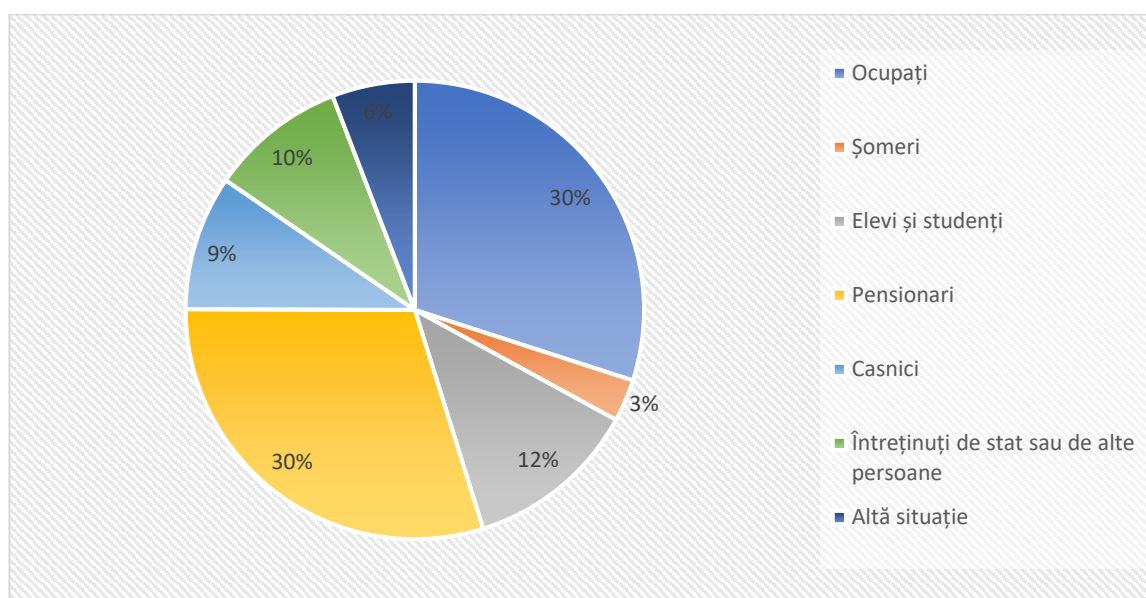
- ROXMONT TRADING – abatorizare – 22 de salariați;
- ILGEO COM SRL – comerț – 15 salariați;
- BIA & TODOR SRL – comerț – 12 salariați;
- A & N & T IMPEX SRL – comerț – 10 salariați;
- SARA PRINCES SRL – comerț – 8 salariați;
- FAGET IERII TRANS SRL – transporturi rutiere de mărfuri – 7 salariați;
- LA SALA PARC SRL – restaurante – 6 salariați;
- INTERCOM ENERGY SRL – construcții – 5 salariați;
- COOPERATIVA DE CONSUM – comerț – 5 salariați.

După cum se poate observa, în comună există doar întreprinderi mici și micro, care nu asigură împreună mai mult de 150 de locuri de muncă, cifră total insuficientă în raport cu populația activă (de circa 1.200 de persoane). Prin urmare, se impune atragerea la nivel local a cât mai multor agenți economici, cu capital străin sau românesc, care să valorifice resursele umane

din zonă. Investițiile private nu vor asigura doar locuri de muncă mai multe și mai bine plătite pentru cetățeni, ci și surse suplimentare de venituri la bugetul local pentru realizarea de lucrări de interes public.

3.3. Forța de muncă

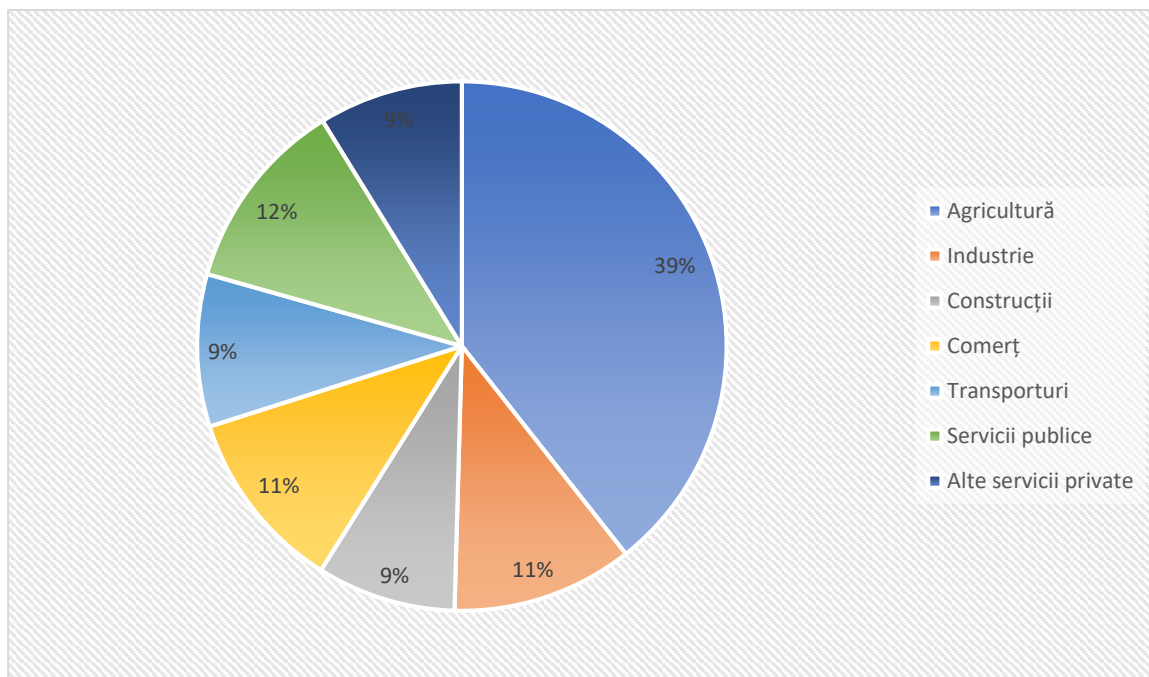
La recensământul din 2011, 33% din populația comunei Iara intra în categoria persoanelor active, dintre care 30% erau efectiv ocupați, iar 3% șomeri. Populația inactivă reprezenta 66% din numărul locuitorilor, dintre care 30% erau pensionari, 12% elevi și studenți, 10% erau persoane întreținute (mai ales copii de vârstă preșcolară), 9% casnici, iar 6% în altă situație. Aceste valori reflectă amploarea fenomenului de îmbătrânire demografică de la nivel local. Astfel, pentru fiecare persoană activă economică există două persoane dependente, iar numărul de pensionari este egal cu numărul de persoane ocupate, fiind de aproape 2,5 ori mai mare ca cel al elevilor și studenților.



Figură 16 – Ocupația principală a populației stabile de la nivelul comunei Iara, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

În ceea ce privește structura ocupării pe principalele sectoare economice, 39% dintre locuitori activau la ultimul recensământ în domeniul agriculturii, 12% în servicii publice (învățământ, sănătate, cultură, ordine publică etc.), 11% în industrie, 11% în comerț, 9% în transporturi, respectiv 9% în construcții. Deși mai redusă decât în majoritatea zonelor rurale din țară, ponderea ocupării în agricultură este încă foarte ridicată, mai ales că peste 95% dintre cei care lucrează în domeniu sunt lucrători neremunerați, adică lucrează în propria gospodărie pentru a-și asigura subzistența.

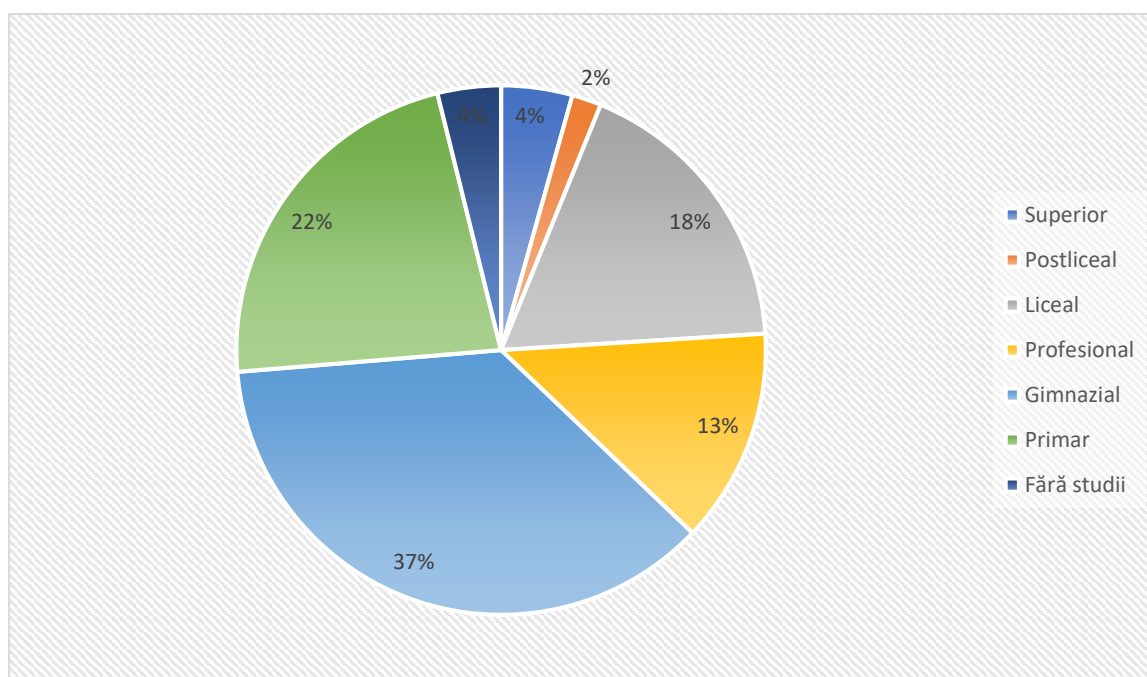


Figură 17 - Structura populației ocupate de la nivelul comunei Iara, pe principalele activități economice, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

Din totalul persoanelor ocupate cu reședința în comună, doar 62% aveau statut de salariat, 22% de lucrător neremunerat în propria gospodărie, iar 16% de lucrător pe cont propriu. În ceea ce privește sectorul în care lucrează, 55% dintre persoanele ocupate activau în sectorul privat, 37% în propria gospodărie, iar 8% în sectorul public. Așadar, la nivel local un număr mare de persoane sunt încă ocupate în activități informale și neremunerate cu un venit constant, de tipul practicării agriculturii pe propriile loturi sau ca zilieri, aceste grupuri fiind expuse riscului de excluziune socială.

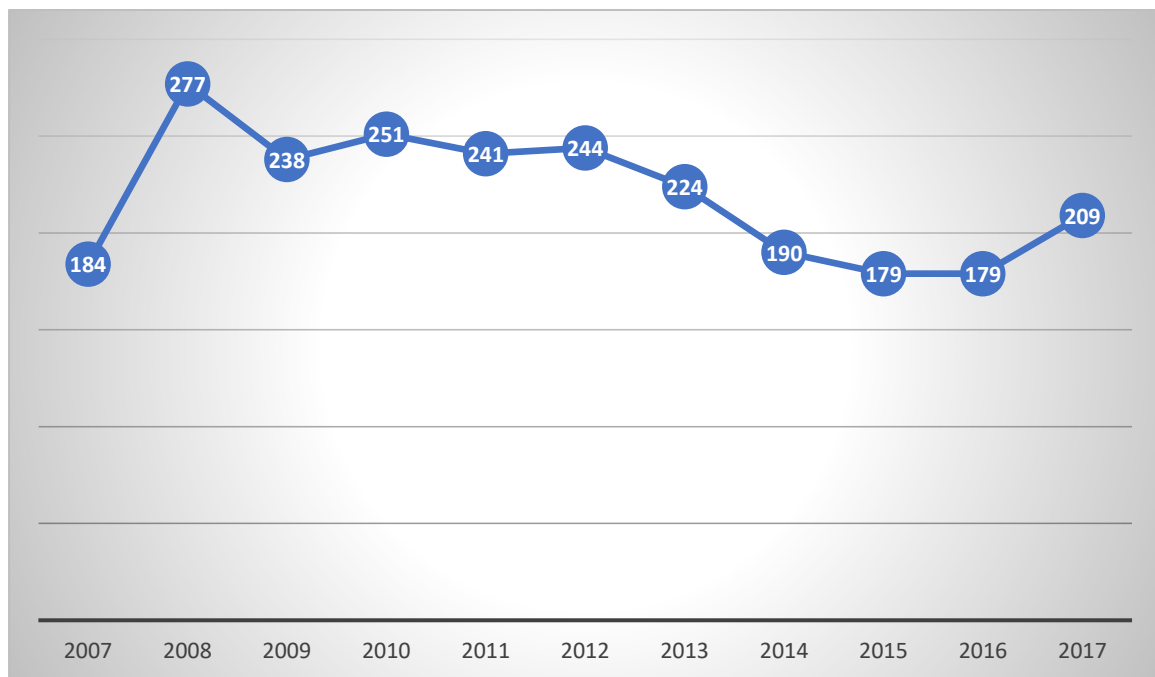
În ceea ce privește nivelul de instruire al populației, la recensământul din 2011 doar 4% dintre locuitori aveau studii superioare, iar 20% studii liceale și postliceale. În schimb, aproape 60% din populație absolvise maxim 8 clase. Se remarcă și ponderea relativ redusă a populației care a absolvit școli profesionale (13%). Această situație este rezultatul cumulativ al mai multor factori: pe de o parte, profilul agricol și minier tradițional al zonei a solicitat, în general, forță de muncă cu pregătire de bază pentru munci preponderent fizice. Pe de altă parte, populația mai tânără care a beneficiat de acces mai bun la educație secundară și terțiară a preferat să se mute în zone urbane, unde există o ofertă mai solidă de locuri de muncă pentru nivelul studiilor absolvite.



Figură 18 - Structura populației stabile cu vârsta de peste 10 ani din comuna Iara, după nivelul studiilor absolvite, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

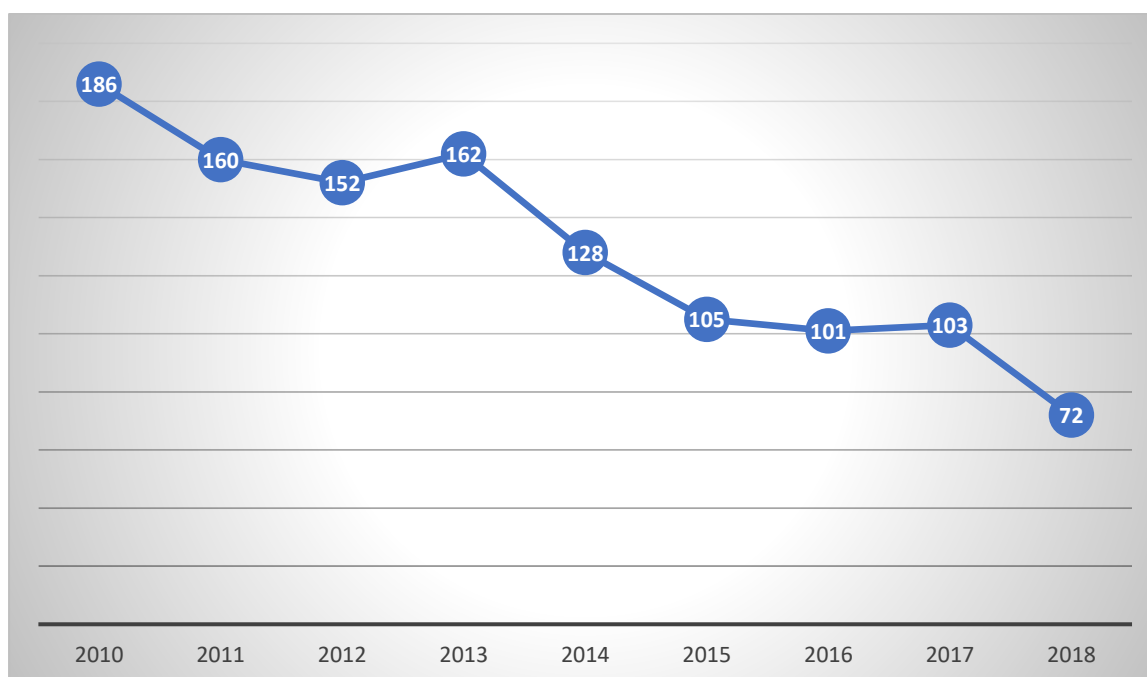
Numărul de locuri de muncă existente în comună s-a menținut relativ constant în ultimii ani, în jurul cifrei de 200 (echivalent normă întreagă), fiind însă de peste 10 ori mai redus decât în 1990, pe fondul sistării activității de la Exploatarea Minieră Iara. Recensământul din 2011 a consemnat un număr de aproape 400 de navetiști la nivelul comunei Iara (adică 1/3 din forța de muncă activă), dintre care 50% se deplasau către municipiul Cluj-Napoca, 11% către Turda, iar restul de 39% către diferite localități din țară sau străinătate (de ex. Săvădisla, Florești, Băișoara, Mihai Viteazu etc.).



Figură 19 - Numărul mediu de salariați din comuna Iara în perioada 2007-2017

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Numărul de șomeri din comuna Iara s-a redus la mai puțin de jumătate în perioada 2010-2018, ajungând la circa 70 în anul 2018, ceea ce echivalează cu o rată a șomajului raportată la populația activă de sub 5%, similară cu media națională, dar mai ridicată decât media județeană (sub 2%). Trebuie totuși menționat faptul că aceste valori cuprind doar șomerii înregistrați efectiv la AJOFM Cluj, care sunt, în mare parte, beneficiarii de venit minim garantat și care se confruntă cu șomajul pe termen lung. În realitate însă, numărul persoanelor din comună care ar avea nevoie de un loc de muncă este mult mai mare. Astfel, circa 400 de persoane apte de muncă lucrau, la ultimul recensământ, în propria gospodărie sau pe cont propriu, la care se adăugau încă peste 300 de casnici. Acest tip de ocupare informală, cel mai adesea în agricultură sau în întreținerea gospodăriei, maschează, în general, lipsa unui loc de muncă, chiar dacă persoana nu îl caută activ sau nu se înregistrează la agențiile de ocupare.



Figură 20 - Numărul mediu anual de șomeri din comuna Iara în perioada 2007-2018

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

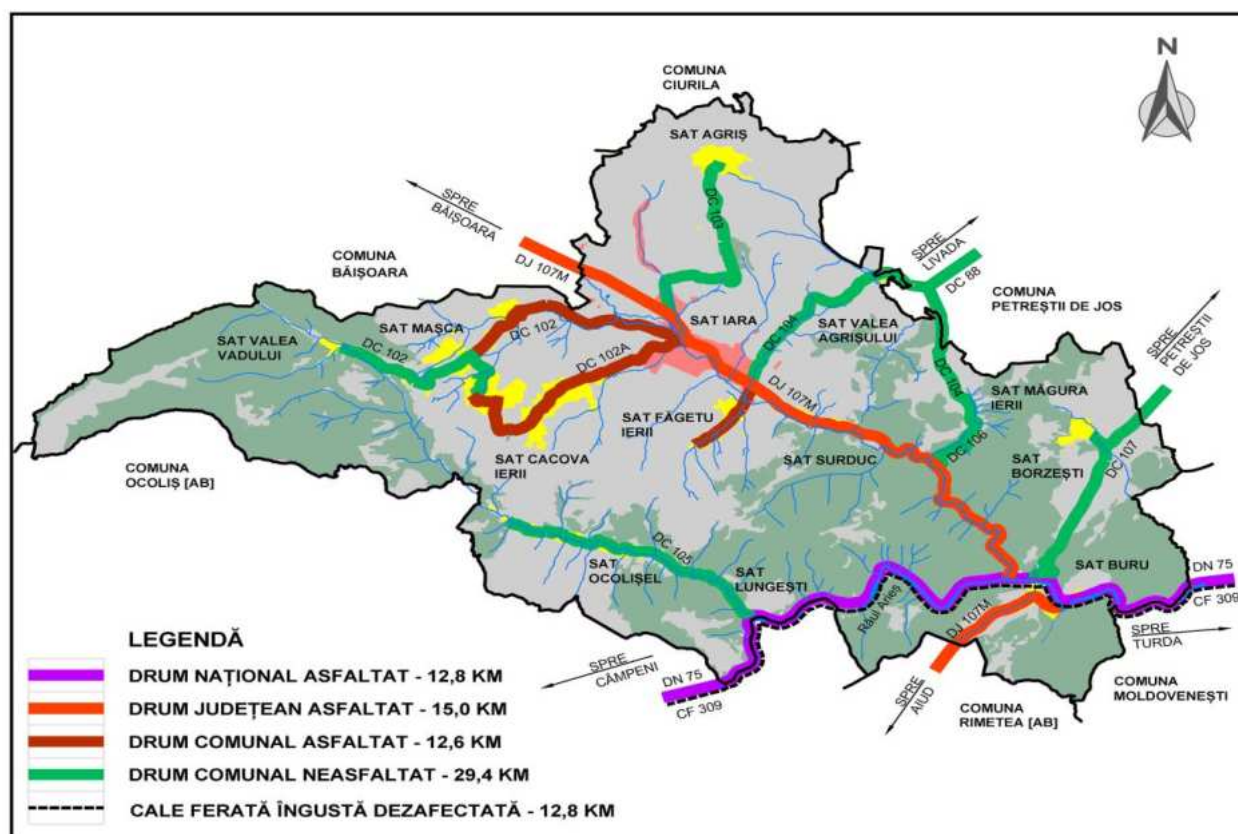
Așadar, în zona Iara, în pofida migrației interne și externe, există încă resurse de muncă ce pot fi dislocate din zona economiei informale și atrase în activități economice din domeniul industriei, construcțiilor sau serviciilor, cu condiția existenței unei oferte atractive de locuri de muncă, fie în comună, fie în localitățile din jur.

4. Accesibilitatea și infrastructura de transport

Accesul în comuna Iara se face exclusiv rutier, folosind DN 75, care leagă Turda de Câmpeni și Ștei, pe Valea Arieșului, respectiv DJ 107M care leagă comuna de Zona Metropolitană Cluj-Napoca, respectiv de municipiul Aiud. Ambele drumuri sunt de o importanță vitală pentru dezvoltarea zonei, întrucât asigură accesul la poli urbani importanți, la infrastructura majoră de transport (Autostrada Transilvania, DE 60, DE 81, rețeaua de cale ferată, aeroport) și la atracții turistice importante (de ex. Stațiunea Muntele Băișorii, zona Râmetea-Colțești, Valea Arieșului, Cheile Râmețului, Pădurea Sloboda etc.).

În pofida importanței lor strategice, ambele drumuri de acces în comună se află într-o stare tehnică relativ proastă. Astfel, DN 75 prezintă pe majoritatea tronsoanelor degradări (crăpături, fisuri, gropi), care produc disconfort conducătorilor auto, necesitând lucrări de aducere la caracteristicile normale pentru un drum de clasă tehnică III (portanță, planeitate, rugozitate). Cele mai mari probleme se regăsesc pe segmentul de drum dintre Buru și Arieșeni. Deși există un studiu de fezabilitate pentru reabilitarea drumului vechi de peste 10 ani, în zonă s-au derulat doar lucrări de întreținere periodică, pentru anul 2019 fiind prevăzute totuși lucrări mai ample pe 20 km din județul Alba.

Într-o situație similară se află și DJ 107M, mai ales în contextul în care acesta a fost afectat de traficul greu pe durata lucrărilor la Autostrada Transilvania. În anul 2018, pe întreaga lungime a drumului din județul Cluj au fost demarate lucrări de reabilitare și întreținere, ce se vor încheia probabil în anul 2020. De asemenea, tronsonul de drum dintre limita cu județul Cluj și Aiud a fost modernizat cu fonduri din POR 2007-2013, în cadrul unui proiect în valoare de circa 20 mil. lei.



Figură 21 - Rețeaua de transport de la nivelul comunei Iara

Sursa: Planșă proprie pe bază PUG Iara

Mobilitatea în interiorul comunei se realizează prin drumuri comunale care leagă satele componente și străzile din intravilanul acestora. Drumurile comunale Iara de pe raza comunei totalizează 52 km, după cum urmează:

Drum comunal	Conexiune	Lungime (km)
DC 102	Iara-Mășca	5,00
DC 102A	Iara-Cacova Ierii-Valea Vadului	8,50
DC 103	Iara-Agris	6,50
DC 104	Iara-Valea Agrișului-Măgura Ierii	5,00
DC 105	Iara-Ocolișel	20,00
DC 106	Iara-Surduc-Măgura Ierii	7,00

Drumurile comunale din Iara sunt doar parțial modernizate, cele mai mari probleme înregistrându-se pe DC 102A, DC 106 și drumul de acces în satul Borzești. În altă ordine de idei, DC 102, DC 103 și DC 104 au beneficiat deja de lucrări de modernizare, cu fonduri de la bugetul local și din PNDL, iar pe DJ 105 acestea se află în curs, tot cu fonduri PNDL.

În cele 13 sate ale comunei există o rețea de străzi/drumuri interioare care măsoară în total 41,5 km și care sunt, preponderent, pietruite sau din pământ, necesitând lucrări de modernizare, amenajare a intersecțiilor, a trotuarelor, a rigolelor de scurgere pentru apele pluviale etc. La acestea se adaugă 15 poduri și 10 podețe, multe fiind în stare de uzură avansată și necesitând lucrări de reabilitare sau modernizare. În prezent, Primăria pregătește un proiect ce urmează să fie depus spre finanțare din PNDL pentru modernizarea a 12 km de străzi din satul Iara, iar în satul Ocolișel se derulează lucrări de modernizare a unor străzi la pachet cu DC 105. Următoarele urgențe ar fi legate de modernizarea a circa 15-20 km de străzi în satele Cacova Ierii, Agriș, Surduc și Mașca.

Serviciile de transport în comun sunt disponibile pe 2 trasee, conform Programului județean de transport rutier public prin curse regulate: Cluj-Napoca – Săvădisla – Iara (6 curse/zi, durata 1h), și Turda – Buru – Iara (3 curse/zi, durata 1h). La acestea se adaugă încă 3 curse pe Valea Arieșului, între Câmpeni și Cluj-Napoca, respectiv Alba Iulia, care opresc în stațiile Ocolișel și Buru. Probleme mai mari se înregistrează în satele componente care nu sunt tranzitate de drumul național sau cel județean și care, implicit, nu dispun de curse regulate, cetățenii fiind nevoiți să se deplaseze câțiva kilometri pe jos până la cea mai apropiată stație, exceptând elevii care dispun de transport gratuit cu microbuzul școlar. Comuna dispune de 4 stații de autobuz amenajate în satele Iara (2), Surduc și Buru, care necesită lucrări de modernizare.

Comuna Iara are acces și la calea ferată îngustă de pe Valea Arieșului, care a fost construită în primele decenii ale secolului trecut și care lega zona Apusenilor de Turda, pe o lungime de 94 km. Trenul care circula pe acest traseu purta numele de "mocăniță", inspirat fiind de numele dat locuitorilor din această zonă ("mocani"). Cursele regulate de tren de pe acest traseu au fost sistate în anul 1998, o parte din infrastructura existentă (linii, gări, stații) fiind devastată ulterior. În prezent, se mai realizează curse cu scop turistic doar între Poșaga și Baia de Arieș, respectiv Abrud și Câmpeni, acolo unde infrastructura încă o permite. Reluarea circulației pe întregul traseu este puțin probabil, în condițiile degradării infrastructurii, dar și a rentabilității scăzute. Totuși, întreaga infrastructură a liniei a primit în anul 2014 statutul de monument istoric și a fost cuprinsă în Master Planul General de Transport al României în vederea reabilitării și modernizării, măcar parțiale.

În ceea ce privește transportul aerian, cel mai apropiat aeroport este cel din Cluj-Napoca, aflat la circa 50 km de comună. Acesta este cel mai mare aeroport regional din țară, cu circa 2,8 milioane de pasageri în anul 2018 și cu câteva zeci de zboruri zilnic către destinații interne (București, Iași) și internaționale (Londra, Munchen, Barcelona, Madrid, Bergamo, Paris, Bologna, Roma, Dortmund, Zaragoza, Valencia, Malmo, Frankfurt, Bruxelles, Eindhoven, Nurnmberg, Istanbul, Tel Aviv etc.).

5. Infrastructura tehnico-edilitară

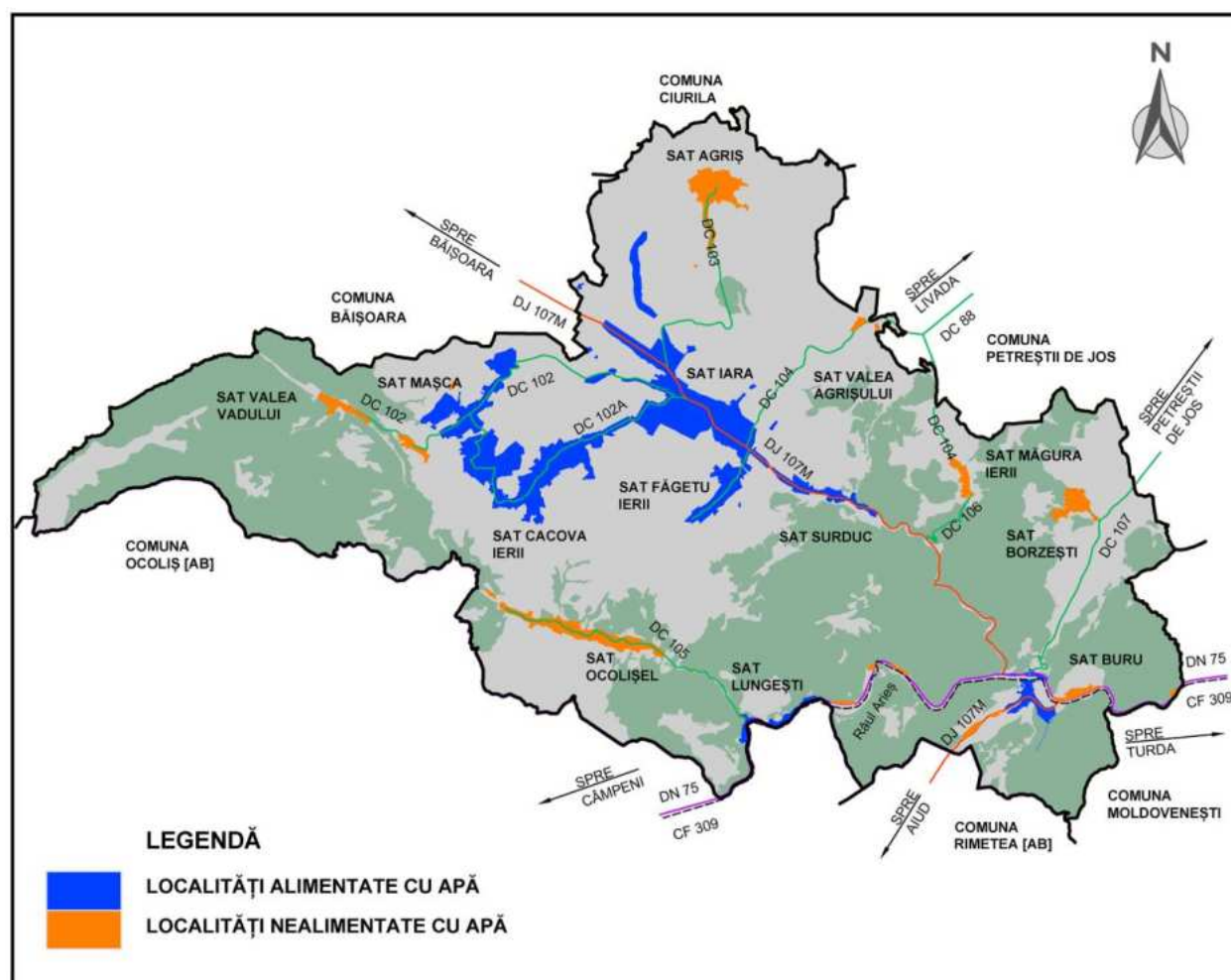
5.1. Alimentarea cu apă și canalizare

Comuna Iara dispune de un sistem centralizat de alimentare cu apă, care acoperă 7 sate (Iara, Surduc, Cacova Ierii, Mașca, Lungești, Buru și Făgetu Ierii), având o lungime de circa 23 km de rețele de distribuție. Alimentarea cu apă se face din subteran, prin 10 puțuri decantoare, cu o capacitate totală de circa 600.000 mc/zi, de unde se transportă printr-o conductă de aducțiune dotată cu stație de pompare. Rețeaua de alimentare cu apă a fost modernizată în urmă cu circa 10 ani, cu fonduri de la bugetul local și guvernamentale.

Administrarea rețelei de apă, ca și a celei de canalizare, se face direct de către Primărie, printr-un compartiment de specialitate. Cantitatea de apă distribuită consumatorilor din comuna Iara a fost în anul 2017 de 166.000 mc, dintre care 161.000 mc pentru consumatori casnici. În comparație cu anul 2007, consumul de apă a scăzut cu circa 40%, mai ales pe fondul creșterii gradului de contorizare.

Totuși, la nivelul comunei există încă probleme legate de alimentare cu apă. Astfel, în zona Cacova Ierii – Mașca, din cauza forărilor făcute de fosta exploatare minieră la galeriile de coastă, apa freatică a coborât destul de mult și fântânile aproape au secăt. În satul Mașca apa distribuită prin rețea nu este potabilă, putând fi utilizată doar în scop menajer. Satele Agriș, Borzești, Măgura Ierii, Ocolișel, Valea Agrișului și Valea Vadului nu dispun de rețea de alimentare cu apă, doar ultimul fiind vizat de un proiect de extindere a rețelelor. În conformitate cu Directiva nr. 98/83/EC privind calitatea apei destinate consumului uman, toate satele cu peste 50 de locuitori ar trebui să dispună de sisteme centralizate de alimentare cu apă. La nivelul comunei Iara, satele de acest tip neconectate la rețea sunt Agriș și Ocolișel, primul fiind confruntat și cu lipsa unor rezerve de apă corespunzătoare în apă, ceea ce implică necesitatea construirii unei conducte de aducțiune din Iara sau Petreștii de Jos.

În prezent, Primăria Iara derulează un proiect cu finanțare din PNDL, în valoare de 3,9 mil. lei, care vizează extinderea rețelei de alimentare cu apă în zona Cacova-Mașca-Valea Vadului.



Figură 22 – Starea alimentării cu apă la nivelul Comunei Iara

Sursa: Planșă proprie pe baza PUG Iara

Comuna Iara dispune de un sistem de canalizare care deservește doar o parte din satul Iara, având o rețea în lungime de 1,5 km și o stație de epurare mecanică, care nu mai corespunde cerințelor actuale de mediu.

Conform recensământului din 2011, din totalul de 2.321 de locuințe din comuna Iara, 1.027 (44% din total) erau conectate la rețeaua publică de alimentare cu apă, 738 dispuneau de sisteme proprii de alimentare, de tipul hidrofor (32% din total), iar 556 (24%) nu erau alimentate cu apă potabilă, utilizând apa din puțuri/fântâni. Estimările actuale ale Primăriei indică faptul că numărul locuințelor racordate la rețeaua de apă potabilă a ajuns în 2019 la circa 1.200 (adică peste 50% din total). Totuși, peste 1.000 de gospodării consumă apă potabilă din surse proprii, a cărei calitate este greu de monitorizat, ceea ce implică riscuri majore pentru sănătatea populației.

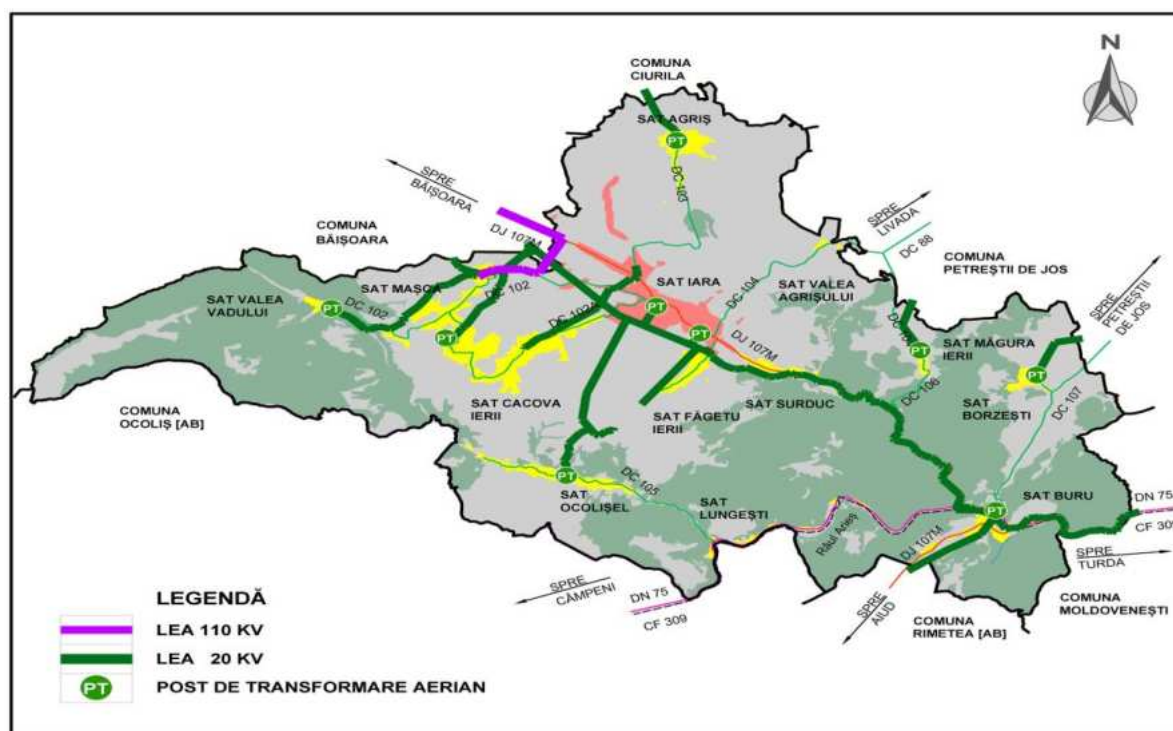
În ceea ce privește canalizarea, doar 333 de locuințe din satul Iara (adică sub 15% din totalul celor existente în comună) erau racordate la rețeaua centralizată, 250 dintre acestea fiind apartamente de bloc, iar restul case. Alte 812 locuințe (35% din total) dispuneau de fose septice proprii, în timp ce 50% dintre case nu aveau canalizare, deversând ape uzate

neepurate direct în sol, ceea ce reprezintă un pericol major pentru mediu, dar și pentru sănătatea publică.

Directiva nr. 91/271/CEE privind colectarea și epurarea apelor uzate prevede obligativitatea ca toate așezările cu peste 2,000 de locuitori să beneficieze de sisteme centralizate de canalizare, aceste localități fiind vizate cu prioritate de investițiile cu fonduri POIM 2014-2020. La nivelul comunei Iara, niciun sat component nu atinge acest prag de populație. În lipsa fondurilor europene, Primăria Iara a depus spre finanțare un proiect PNDL, în valoare de 18,2 mil. lei, care vizează extinderea rețelei de canalizare în satele Iara, Făgetu Ierii și Surduc, precum și construcția unei stații de epurare cu treaptă terțiară. Pentru celelalte sate, oportunitatea extinderii rețelei de canalizare trebuie analizată cu atenție, dat fiind volumul redus al populației. În zonele unde investiția se pretează vor trebui găsite surse de finanțare din fonduri guvernamentale sau locale.

5.2. Alimentarea cu energie electrică și iluminatul public

Rețeaua de distribuție a energiei electrice este formată din LEA 20 kV și acoperă toate cele 13 sate componente. Operatorul care furnizează aceste servicii la nivel local este Societatea de Distribuție a Energiei Electrice Transilvania Nord S.A. – Sucursala de Distribuție a Energiei Electrice Cluj. Infrastructura de distribuție cuprinde mai ales atât stâlpi din beton, cât și din lemn (de ex. în satele Borzești, Măgura Ierii, Valea Agrașului), o parte din rețeaua de cabluri, puncte de transformare, branșamente fiind uzate fizic și moral. De asemenea, câteva gospodării din comună sunt debranșate de la rețeaua din cauza faptului că proprietarii nu își permit racordarea și plata facturilor.



Figură 23 - Rețeaua de distribuție a energiei electrice din comuna Iara

Sursa: Planșă proprie pe baza PUG Iara

Iluminatul public se asigură folosind infrastructura (stâlpi, linii aeriene) operatorului de distribuție a energiei electrice. Corpurile de iluminat din comună au fost înlocuite recent de către Primărie, cu fonduri de la bugetul local, cu unele eficiente energetic, în unele satele componente, ceea ce va aduce economii importante la bugetul local, dar și un plus de siguranță pentru cetățeni. Pentru perioada următoare sunt vizate lucrări similare și în alte sate (de ex. Agriș, Cacova Ierii, Măgura Ierii, Lungești, Ocolișel, Valea Vadului, Valea Agrișului, Borzești).

5.3. Încălzirea și asigurarea combustibilului pentru gătit la nivelul locuințelor

Comuna Iara nu dispune de rețea de alimentare cu gaze naturale. O astfel de investiție ar presupune construcția unei conducte de aducțiune pentru întreaga vale a Arieșului, fie prin Turda, via Moldovenești, fie prin Cluj-Napoca, via Săvădisla. Totuși, numărul relativ mic de potențiali consumatori din acest areal ridică semne de întrebare cu privire la termenul de realizare a unei astfel de investiții.

În acest context, încălzirea locuințelor se face cu utilizarea de combustibil solid. La recensământul din 2011, circa 5% din locuințele din comuna Iara dispuneau de centrală termică proprie, iar restul se încălzeau cu sobe, preponderent cu utilizarea lemnului ca principal combustibil. În ceea ce privește prepararea hranei, 25% dintre locuințe foloseau aragazuri cu butelie de gaz, iar restul găteau pe sobe pe bază de combustibil solid.

5.4. Telecomunicații

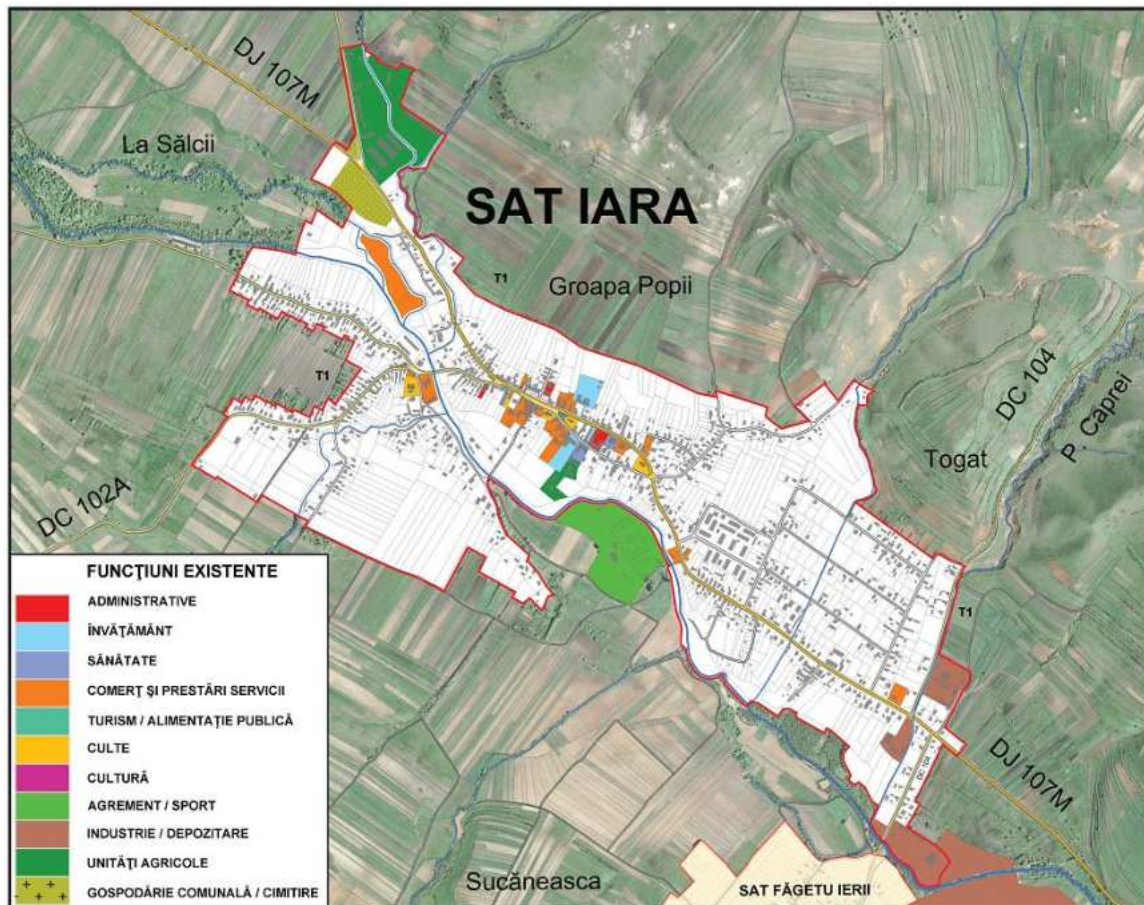
Pe teritoriul comunei Iara există rețea aeriană de telecomunicații (telefonie fixă, cablu TV, internet), precum și de comunicații prin satelit (telefonie mobilă, transfer de date), disponibilă în toate satele componente. Numărul de posturi de telefonie fixă s-a redus în ultimii ani, însă cei mai mulți dintre locuitori folosesc servicii de telefonie mobilă și cablu TV, calitatea serviciilor furnizate de operatorii privați de profil (Orange, Vodafone, RCS&RDS/Digi etc.) fiind satisfăcătoare. În comună funcționează și un oficiu poștal.

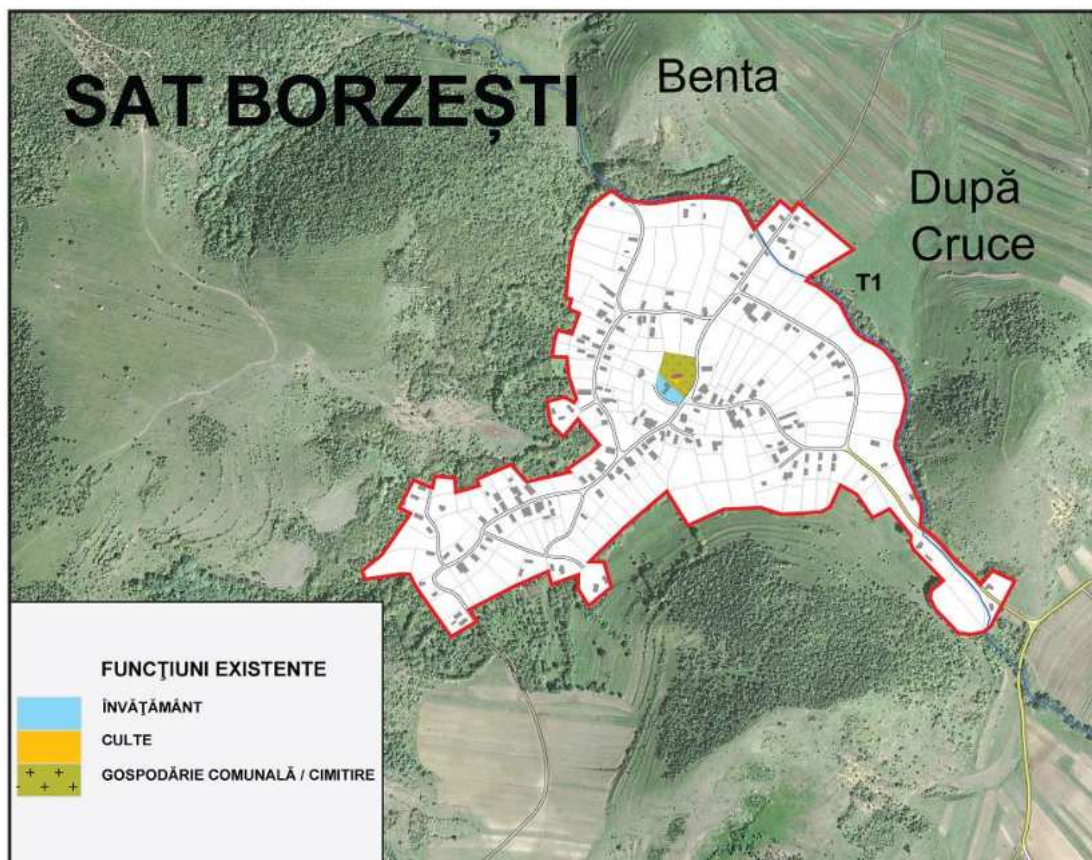
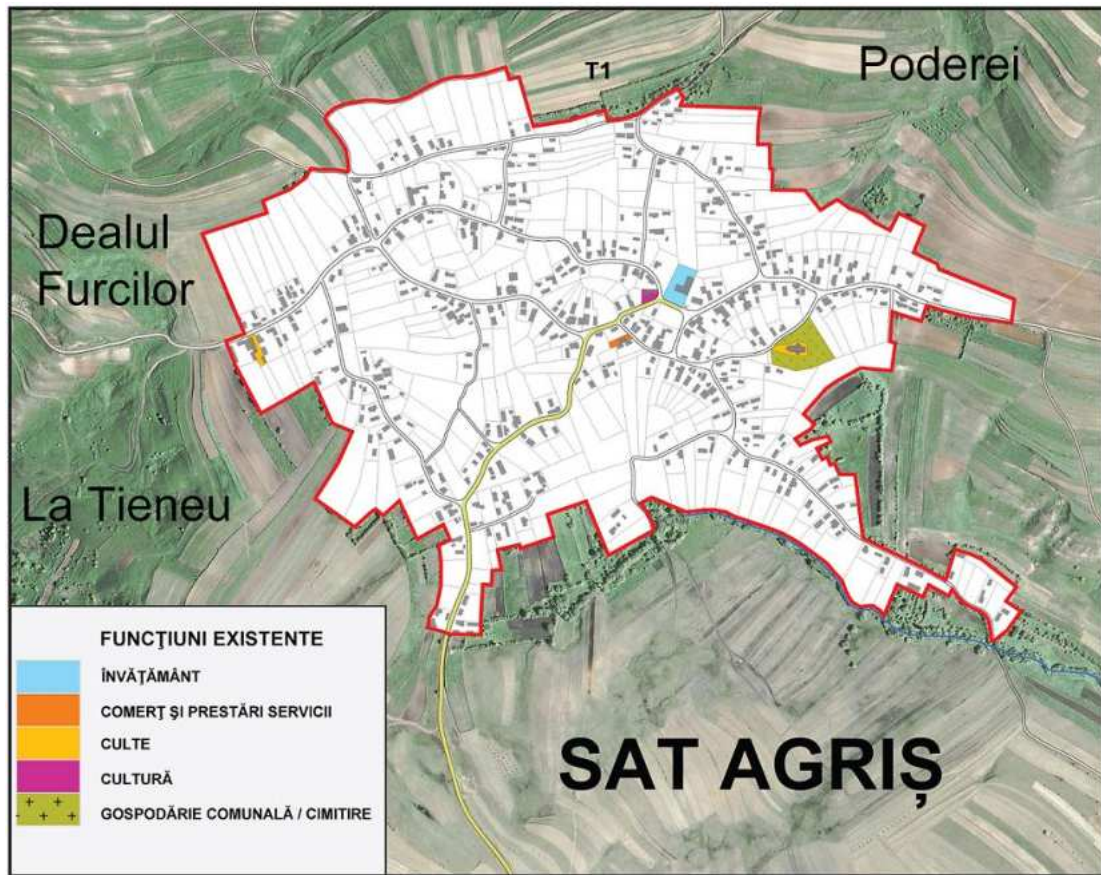
Primăria a realizat cu fonduri proprii un sistem de monitorizare video a spațiilor publice, care acoperă însă doar o mică parte din sate, fiind necesară extinderea acestuia pentru a preveni infracționalitatea și distrugerea unor bunuri publice.

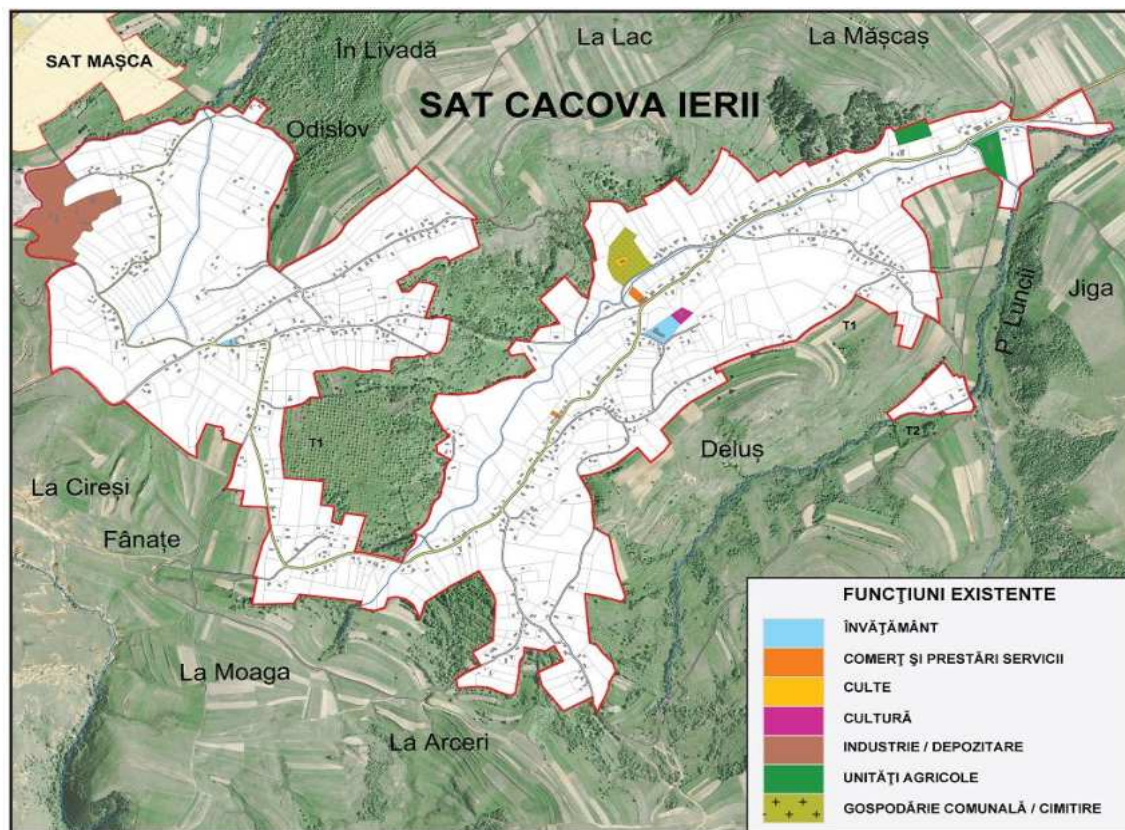
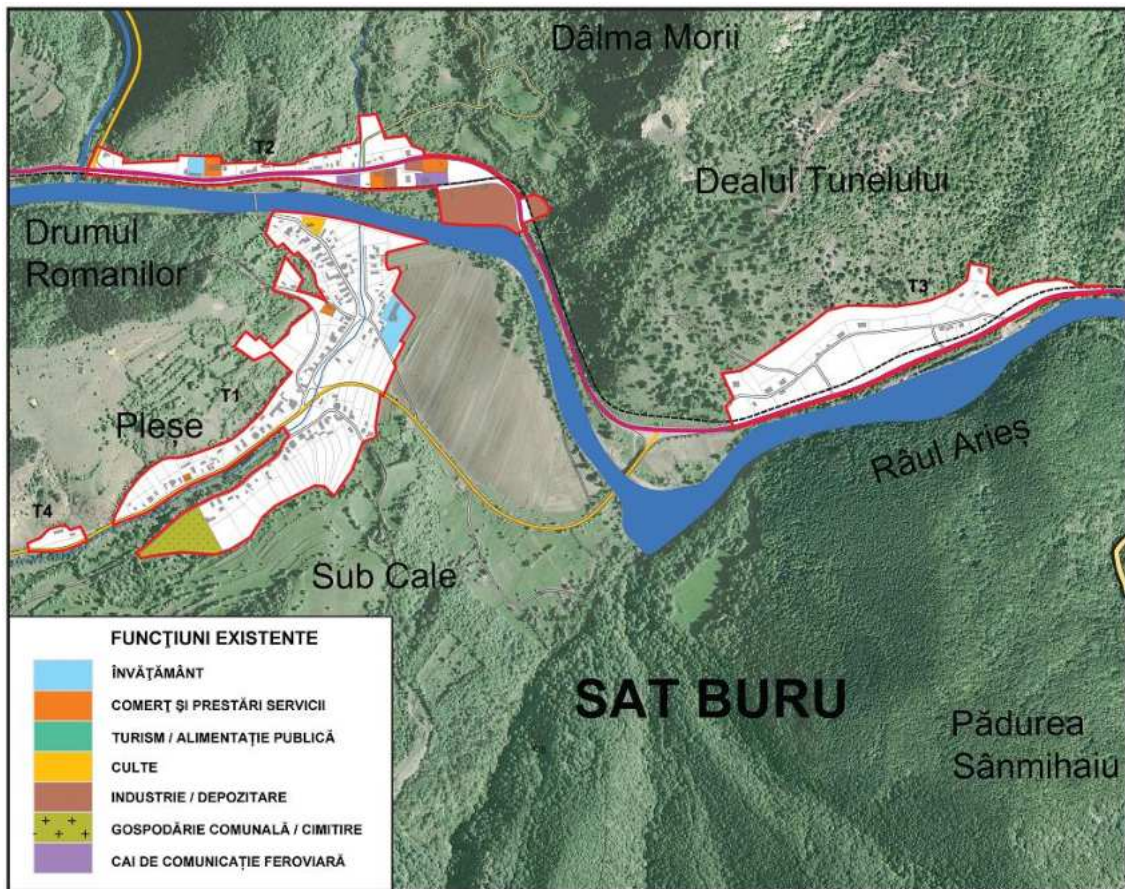
6. Fondul locativ

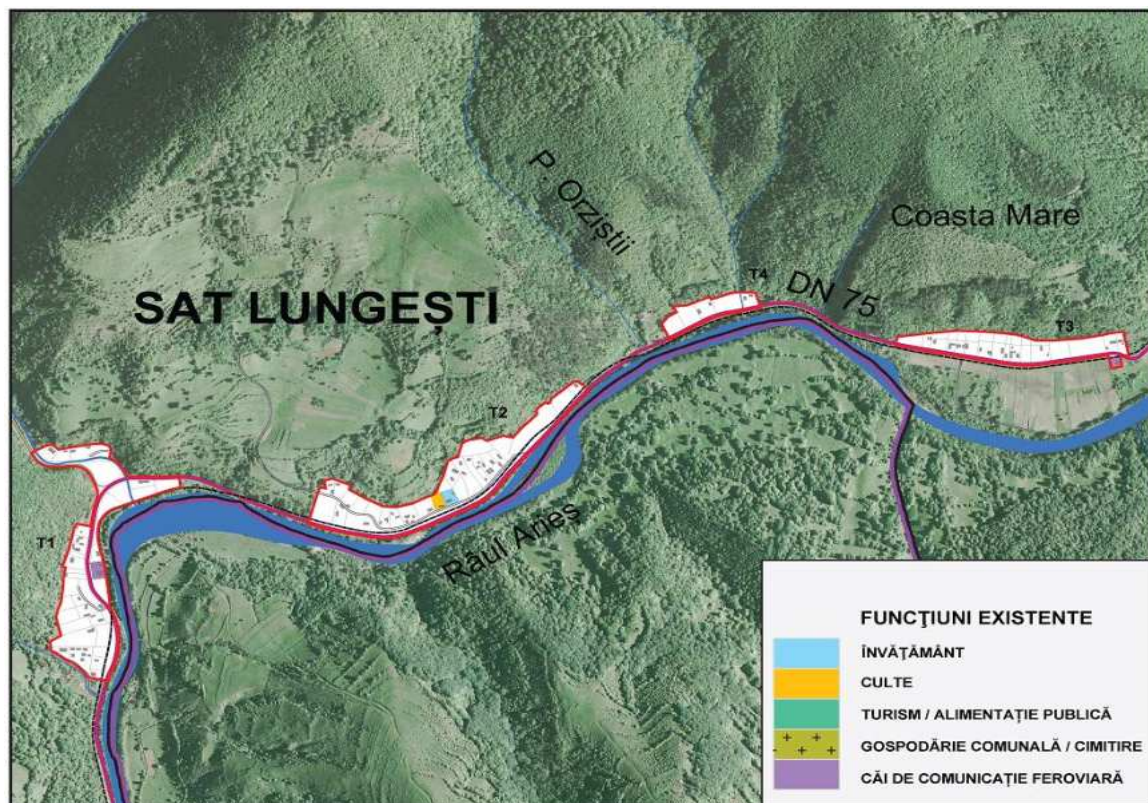
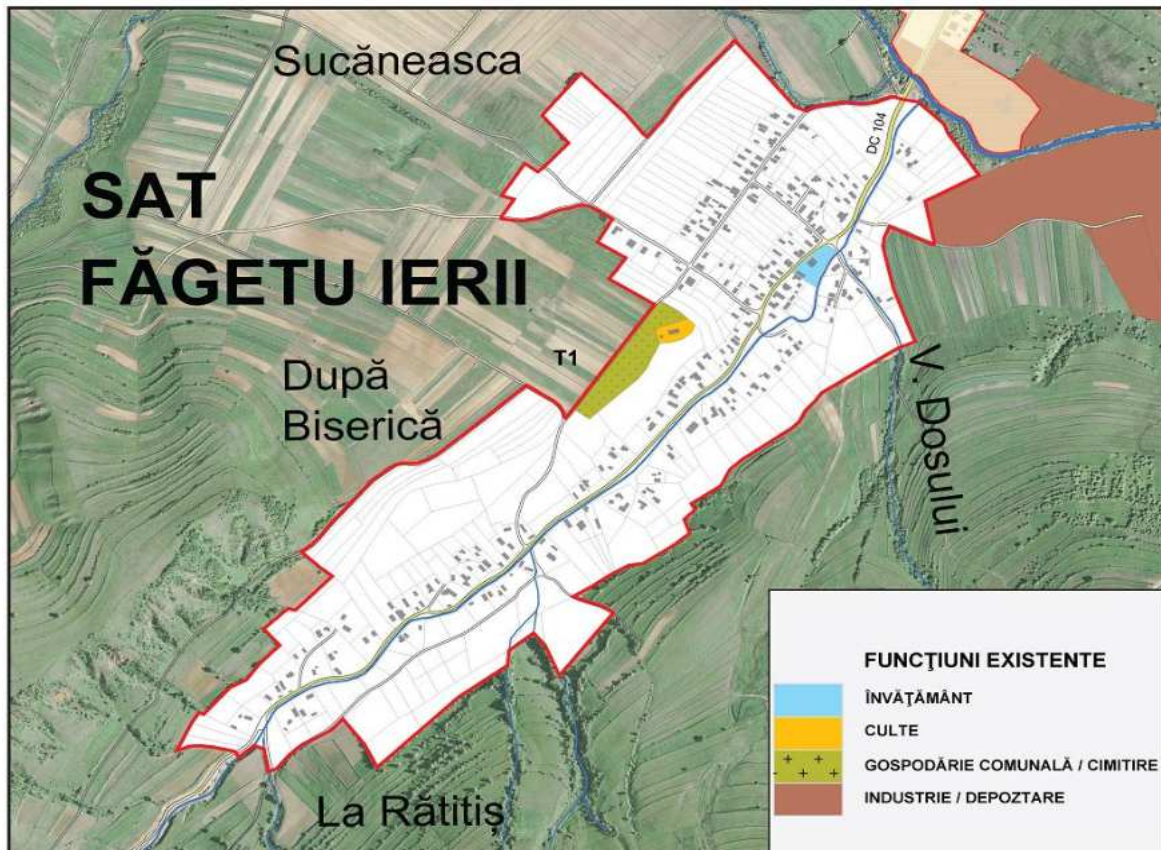
În conformitate cu prevederile noului PUG, suprafața intravilană a comunei Iara crește de la 721 ha la 964 ha, în timp ce numărului de trupuri de așezări crește de la 28 la 36. Cea mai mare parte din intravilan este concentrată în satele Iara (294 ha), Cacova Ierii (217 ha), Mașca (104 ha), Ocolișel (70 ha), Agriș (66 ha), Buru (51 ha), în timp ce restul satelor se întind pe mai puțin de 50 ha. Sunt propuse majorări ale intravilanului în toate satele componente (cele mai mari în satele Iara, Mașca și Buru), mai puțin în satul Făgetu Ierii, unde acesta va scădea cu circa 5 ha. Cele mai multe extinderi vizează zonele de locuințe (permanente și sezoniere) și funcțiuni

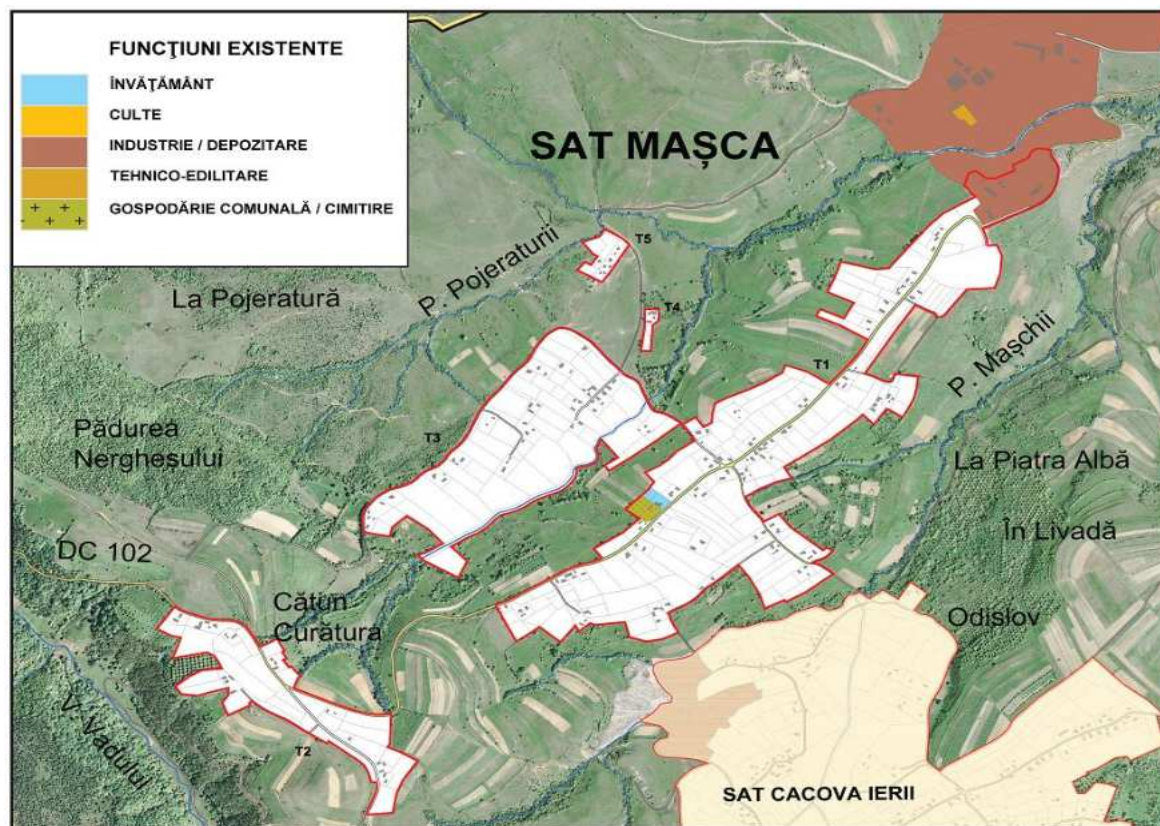
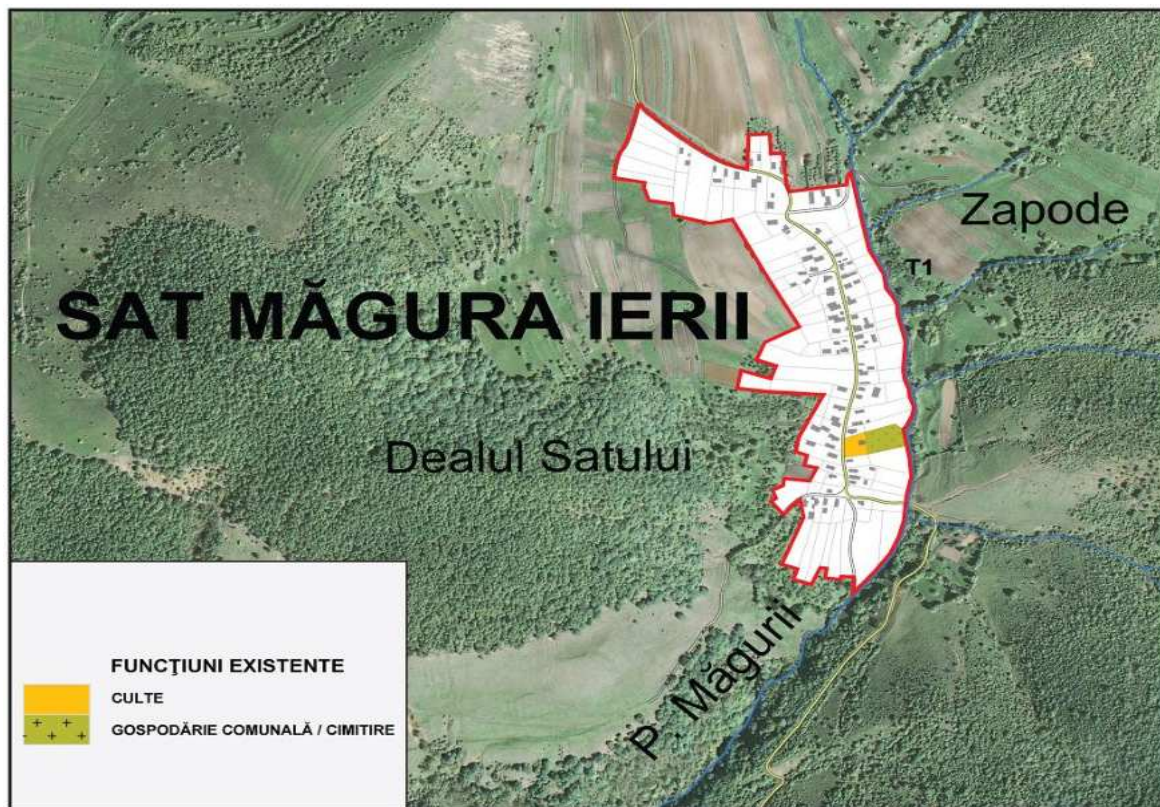
complementare, a celor pentru instituții și servicii publice, spații verzi și de agrement, căi de comunicații, respectiv cele destinate unităților agricole, industriale și depozitare, în defavoarea terenurilor agricole din intravilan, care s-au redus semnificativ.

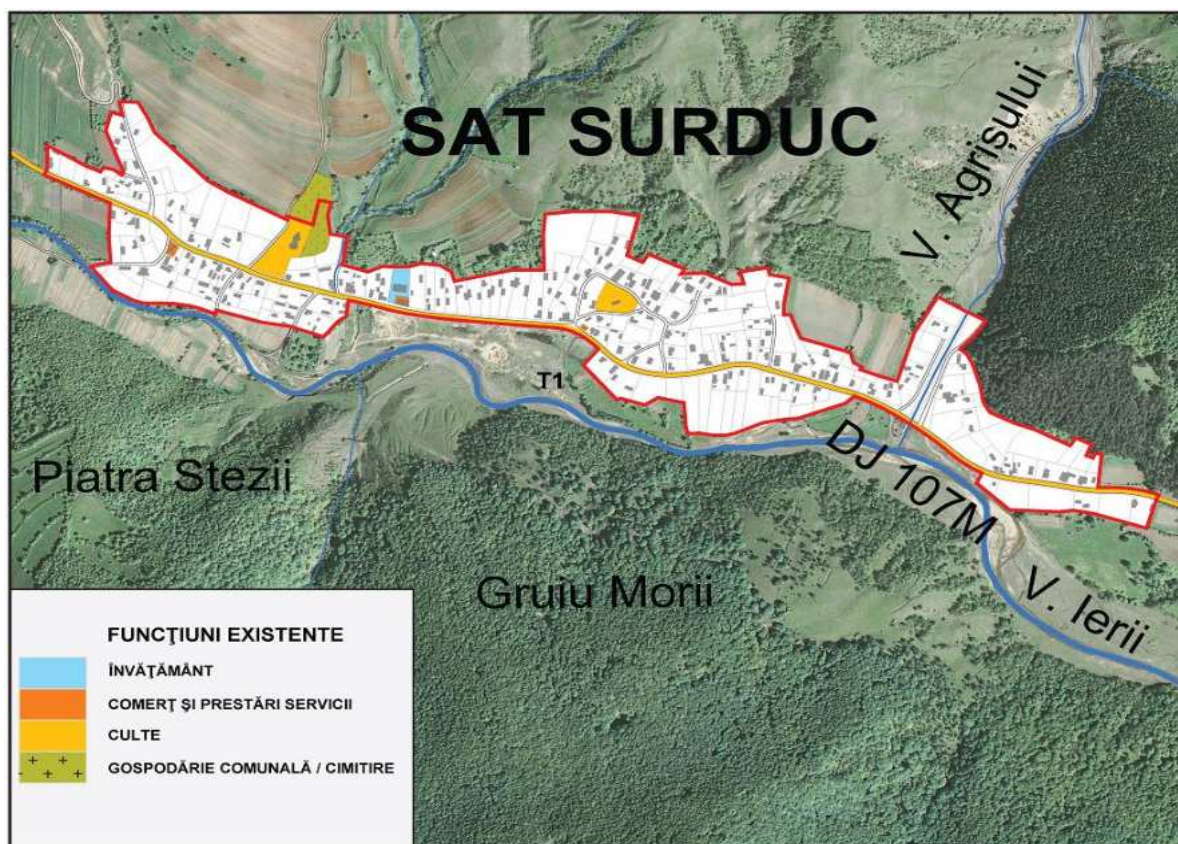
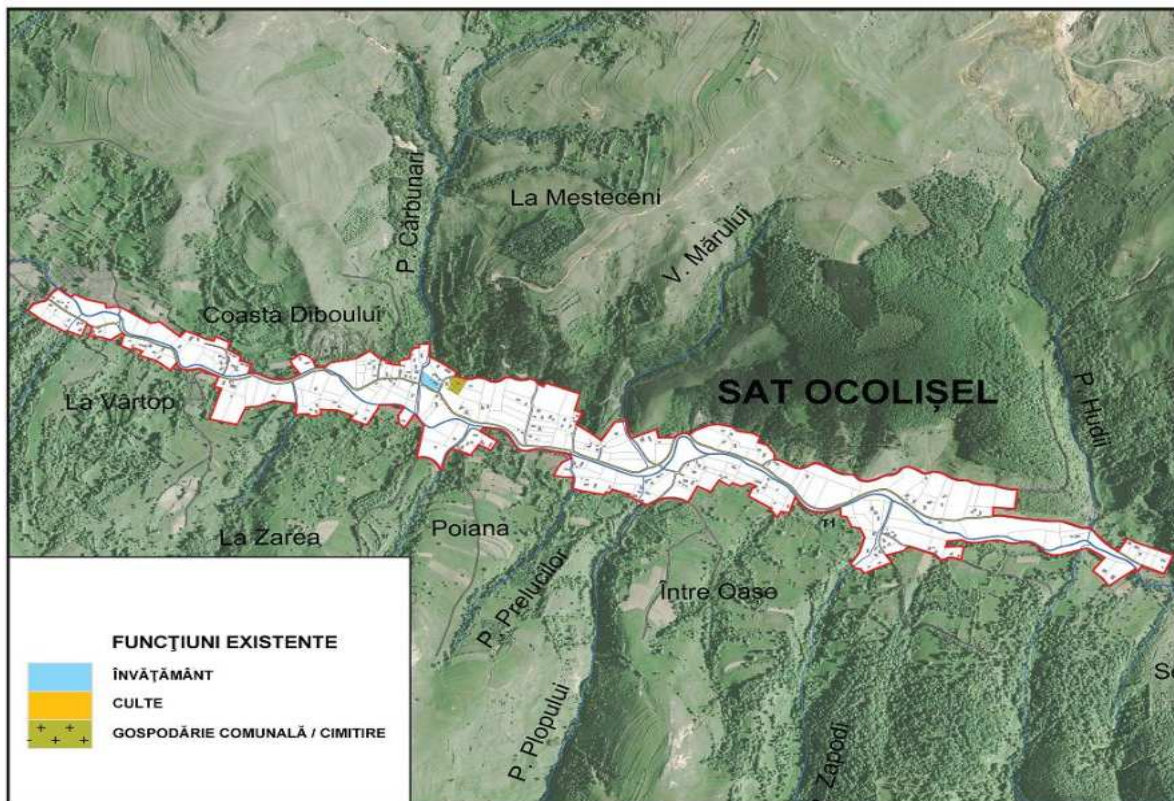


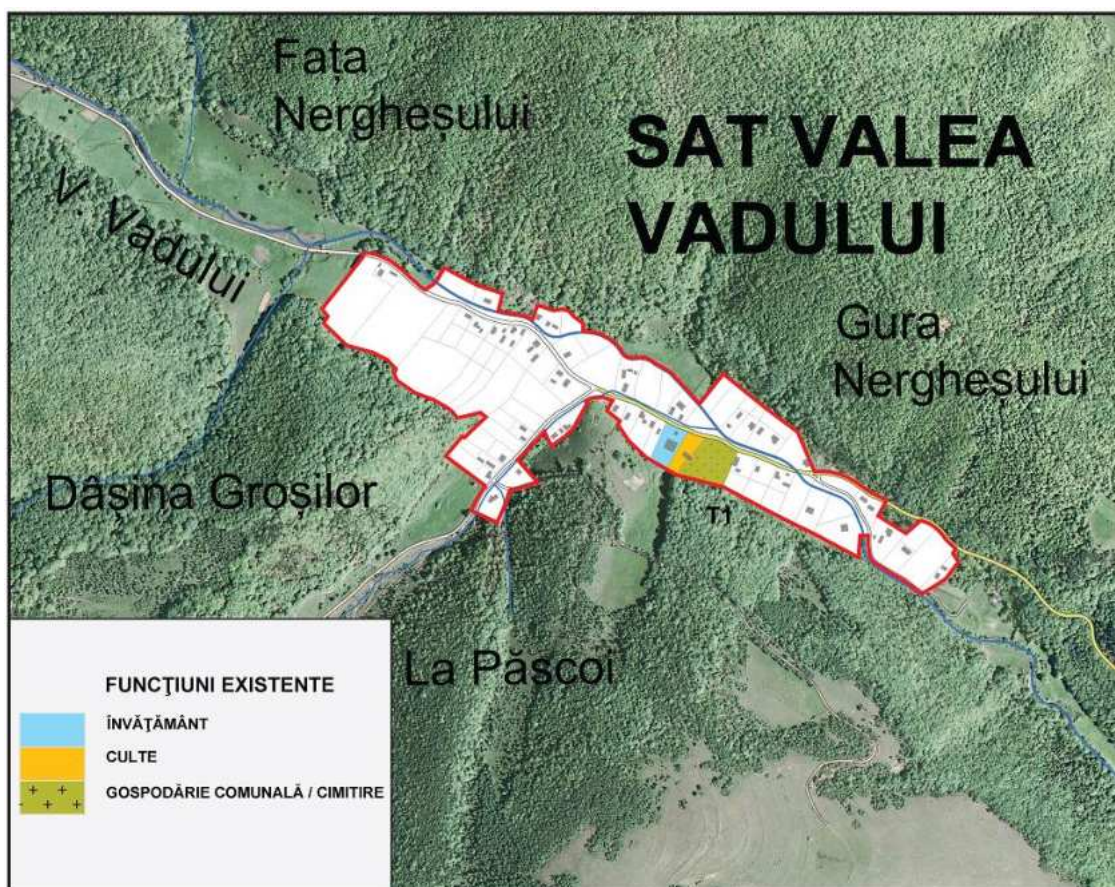
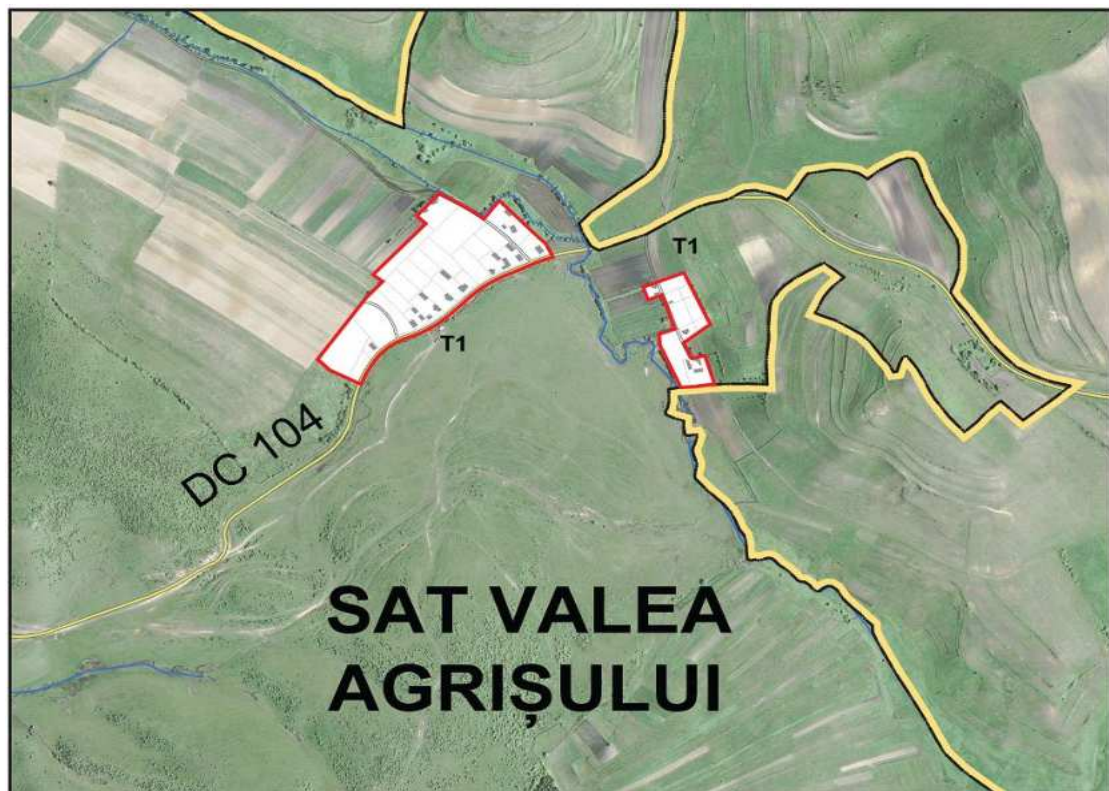












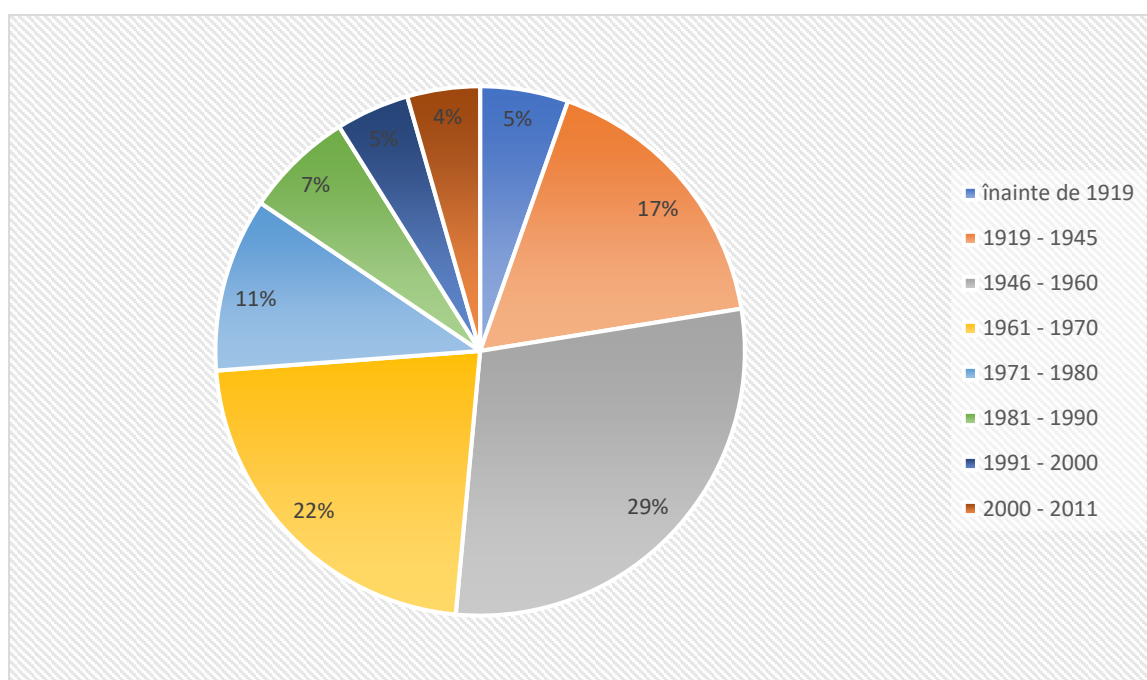
Figură 24 - Modul de utilizare al terenurilor din comuna Iara, după funcțiunile urbanistice
 Sursa: Planșă proprie realizată pe baza PUG Iara

Conform datelor INS, numărul de locuințe din comuna Iara se ridică în anul 2017 la 2.320, cifră rămasă neschimbată de la recensământul din 2011. Aceleași date indică faptul că în ultimii 10 ani în comună s-a ridicat o singură locuință nouă (deși aceste date nu cuprind, spre exemplu, locuințele formale sau informale ridicate fără autorizație).

Suprafața construită totală a locuințelor din comună se ridică în anul 2017 la circa 103.700 mp arie desfășurată (aceeași valoare ca la recensământul din 2011), adică o medie de 44,7 mp/locuință, peste media județeană și națională. Numărul total de camere de locuit se ridică, la același recensământ, la 5.660. Raportat la populația stabilă a comunei, fiecare locuitor beneficia în medie de 26,7 mp de suprafață locuibilă și de 1,5 camere de locuit. Aceste valori sunt situate peste media județeană și națională, însă trebuie avut în vedere că unele locuințe din comună sunt neocupate

Conform recensământului din 2011, în comuna Iara există 2.012 de clădiri de locuit individuale (case) și 43 blocuri cu 41 de apartamente cu circa 300 de apartamente. Aproape 10% dintre locuințele din comună sunt amplasate în zone care nu au front construit continuu de-a lungul unei străzi, ci în așezări de tip cătun, specifice zonei montane, ceea ce face adesea dificilă furnizarea unor servicii publice.

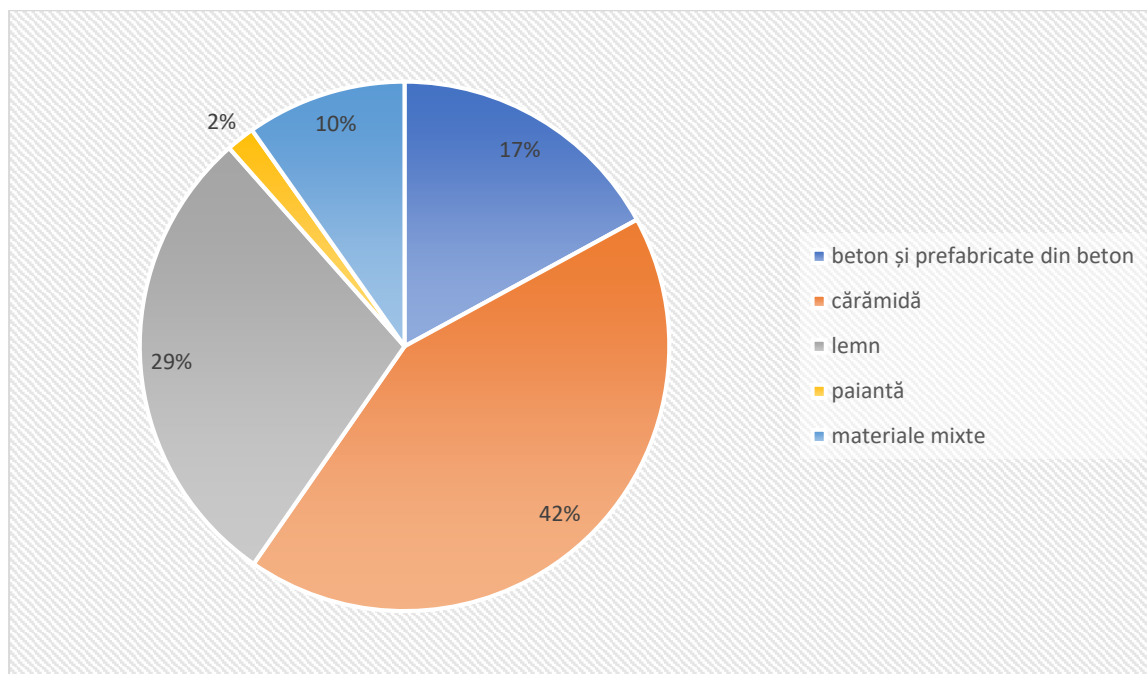
Fondul construit este unul învechit (o medie de peste 50 de ani), în condițiile în care peste jumătate dintre locuințe au fost ridicate în anii 50 și 60. Migrația către mediul urban care s-a intensificat în anii 70-80 s-a reflectat și în numărul mai redus de locuințe construite în comună. De asemenea, declinul activității miniere de după 1990, concomitent cu scăderea și îmbătrânirea populației a redus și mai mult cererea de locuințe noi. Astfel, în prezent putem afirma că fondul locativ de la nivel local este excedentar în raport cu numărul populației.



Figură 25 - Locuințele din comuna Iara, funcție de perioada de construcție, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

Cele mai multe clădiri de locuit din comuna Iara au pereții din cărămidă (42%), urmate de cele cu pereți din lemn (29%) și din beton și prefabricate din beton (17%).



Figură 26 - Locuințele din comuna Iara, funcție de materialul de zidărie folosit, la recensământul din 2011

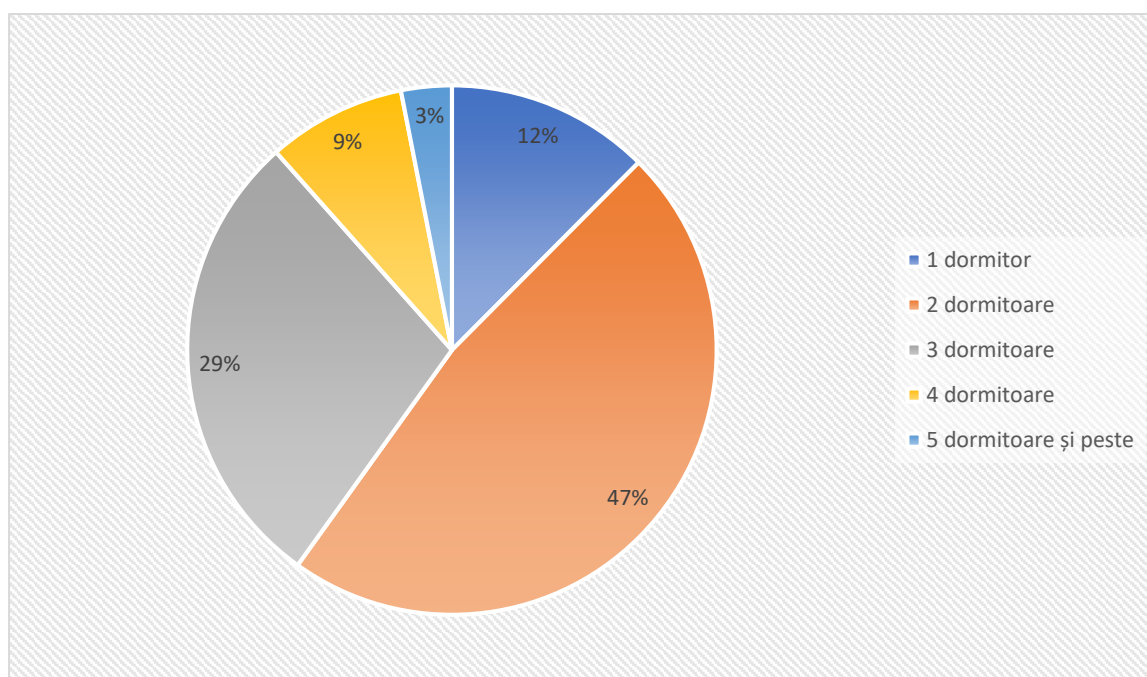
Sursa: INS. RGPL 2011

Numărul clădirilor de locuit cu etaj din comuna Iara era foarte mic la recensământul din 2011, respectiv 58, dintre care mare parte sunt blocurile construite în perioada comunistă. Această situație reflectă nivelul de trai scăzut al populației.

Pe de altă parte, doar 110 locuințe (5% din total) reabilite termic la exterior, iar 240 (10%) erau prevăzute cu tâmplărie termoizolantă. Acest lucru dăunează confortului termic al cetățenilor, mai ales în condițiile lipsei unui sistem de alimentare cu gaze naturale.

Dintre cele 2.321 de locuințe existente în comuna Iara, doar 1.600 (69% din total) erau ocupate, restul de 559 fiind secundare/sezoniere, iar 162 neocupate de-a lungul întregului an. Îmbătrânirea demografică și migrația treptată a forței de muncă către zonele urbane sau către alte țări a lăsat goale aproape o treime dintre locuințele din comună, unele dintre acestea putând să capete alte funcțiuni, precum spații de cazare. Cele 1.600 de locuințe efectiv ocupate adăposteau un număr de 1.617 de gospodării. Astfel, 14 dintre locuințe erau ocupate de 2, 3 sau chiar 4 familii, indicând cazuri izolate de suprapopulare, mai ales în rândul etniei rome.

Cele mai multe locuințe din comuna Iara au 2 și 3 dormitoare (47%, respectiv 29% din total), 12% au o singură cameră de locuit, iar 12% patru camere sau mai mult (cea mai spațioasă având un număr de 11 dormitoare).



Figură 27 - Locuințele din comuna Iara, după numărul de camere de locuit, la recensământul din 2011
Sursa: INS. RGPL 2011

La recensământul din 2011, doar 43% dintre locuințele din comună dispuneau de baie în interiorul clădirii, 40% de apă caldă, iar 80% de bucătărie. Prin urmare, peste jumătate dintre cetățenii din comună sunt încă excluși de la condiții de locuire adecvate pentru secolul al XXI-lea.

Una dintre problemele cu care se confruntă comuna este lipsa de terenuri de mari dimensiuni (2-3 ha) în proprietate publică care să poată fi lotizate și puse la dispoziție celor care doresc să-și construiască o locuință (de ex. cazuri sociale, dar și tineri).

7. Educația

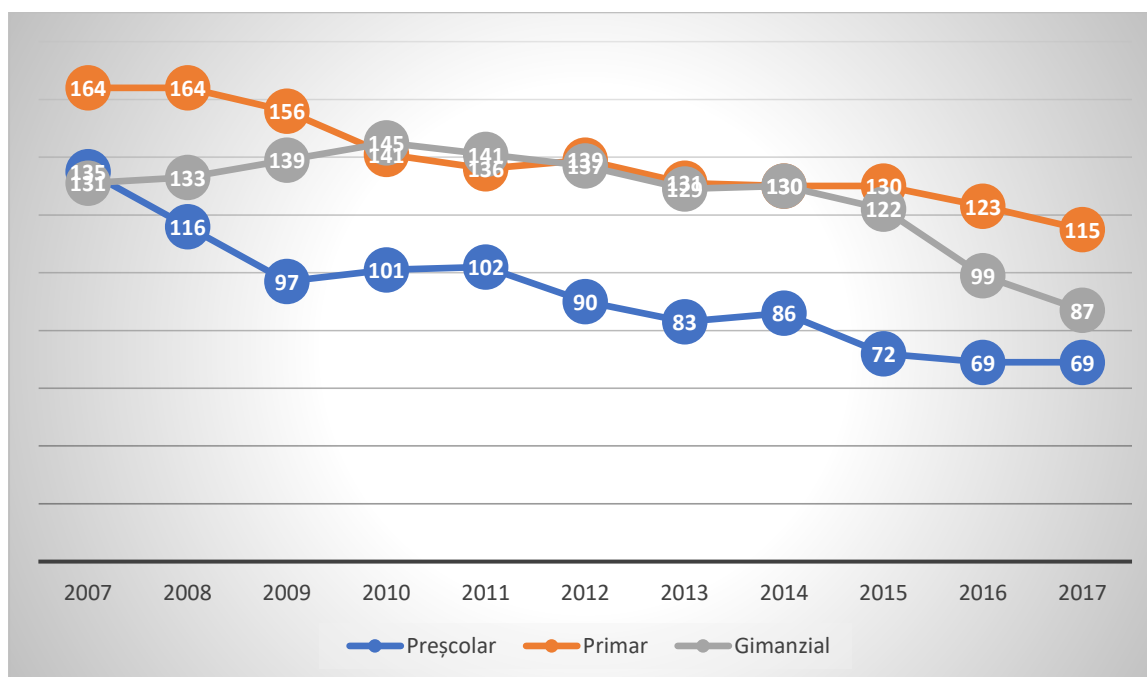
La nivelul comunei funcționează o singură unitate de învățământ cu personalitate juridică, respectiv Școala Gimnazială Iara, care are arondată Școala Primară Agriș, cu o grupă de grădiniță și o clasă de învățământ primar cu predare simultană. Școala Gimnazială Iara funcționează, la rândul ei, în 3 locații distincte: Grădinița (cu 4 grupe), Școala Primară (cu 6 clase) și Școala Gimnazială (cu 7 clase). Pentru a asigura mobilitatea elevilor între satele componente ale comunei, Primăria pune la dispoziție două microbuze școlare care efectuează curse zilnice, în regim gratuit. Aceste microbuze sunt însă deja uzate, unul fiind achiziționat în urmă cu circa 10 ani.

Infrastructura școlară cuprinde 21 de săli de clasă (dintre care sunt utilizate doar 18, restul fiind excedentare), 2 laboratoare (fizică-chimie și biologie), un centru multimedia cu 24 de calculatoare, o sală de sport și o bibliotecă școlară cu peste 12.000 de volume. Unitățile de învățământ din comună au o infrastructură relativ uzată din punct de vedere fizic și moral. Prin urmare, Primăria Iara a demarat recent mai multe proiecte care vizează modernizarea

clădirii în care funcționează Grădinița Iara, reabilitarea și dotarea Școlii Primare Iara, respectiv dotarea Școlii Gimnaziale din Iara, cu fonduri de la bugetul de stat (PNDL) și europene (PNDR). În ceea ce privește Școala Primară din Agriș, dat fiind numărul foarte mic de elevi, este posibil ca aceasta să fie închisă în următorii ani, context în care investițiile s-au concentrat în satul-reședință.

O problemă la nivel local este legată de faptul că în satele componente (Cacova Ierii, Surduc, Făgetu Ierii, Măgura Ierii, Mașca, Borzești, Agriș) există foste localuri de școală abandonate din cauza reducerii numărului de elevi care nu pot fi folosite de către Primărie pentru alte destinații de interes public din cauza constrângerilor legale.

Populația școlară de la nivelul comunei Iara a ajuns în anul 2017 la un minim istoric, respectiv 271 de copii și elevi, adică doar 7% din populația stabilă a localității. Cauza este scăderea continuă a ratei natalității după 1990, precum și a migrației populației tinere. Numărul de copii de grădiniță era de 69, al celor din ciclul primar de 115, iar al celor de gimnaziu de 87. Peste 50 de elevi din satele componente practică naveta la Școala Gimnazială Iara cu microbuzul școlar, mijloace proprii sau pe jos.



Figură 28 - Populația școlară de la nivelul comunei Iara, în perioada 2007-2017

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Elevii din comuna Iara se confruntă cu o serie de probleme sociale. Astfel, aproape 20% dintre aceștia provin din familii cu o situație materială precară și primesc bursă socială, 10% din familii monoparentale, 3% se află în îngrijirea bunicilor sau a rudelor, iar 4% sunt în plasament. În acest context, în vederea prevenirii abandonului școlar, la nivel local se derulează unele programe cu caracter social, precum acordarea de bani pentru rechizite, programul "Cornul și laptele" etc. Cu toate acestea, există cazuri de abandon școlar mai ales după absolvirea ciclului gimnazial, unele familii nedisponând de resurse financiare pentru a întreține copiii la liceu.

Număr de cadre didactice de la Școala Gimnazială Iara a fost în anul 2017 de 18, dintre care 3 educatori, 6 învățători și 9 de profesori de gimnaziu, la care se adaugă și alte cadre didactice care au funcția de bază la altă școală. Față de anul 2007, numărul cadrelor didactice a scăzut la jumătate, pe fondul reducerii populației școlare. Tot personalul didactic este calificat și peste 80% are definitivatul. Peste jumătate dintre cadrele didactice care activează în comună fac naveta.

8. Sănătatea

În comuna Iara funcționează în prezent un centru de sănătate, care este o secție exterioară a Spitalului Municipal Turda, cu un număr de 8 paturi la specialitatea boli interne. La acesta se adaugă 3 cabinete de medicină de familie, 2 cabinete stomatologice, un cabinet de specialitate medicină internă și 2 farmacii. Asistența medicală este asigurată de 5 medici (dintre care 3 de familie și 2 specialiști), 2 stomatologi, 2 farmaciști și 8 asistenți medicali.

Printre deficiențele de la nivelul sistemului sanitar local se află lipsa unei unități de tip ambulator, cu diferite cabinete de specialitate pentru consultații, și a unor laboratoare de analize, mai ales în contextul în care distanța față de Cluj-Napoca și Turda este relativ mare, iar populația este tot mai îmbătrânită.

În acest context, Primăria Iara derulează cu fonduri PNDL un proiect de construcție a unui centru de sănătate, în valoare de circa 1,5 mil. lei. Acesta va oferi spații corespunzătoare pentru furnizarea de servicii de medicină de familie și de specialitate, stomatologie, farmacie, ambulator etc. Pe termen mediu și lung, acest centru de sănătate ar putea găzdui și facilitățile secției de spital din comună.

9. Incluziunea socială

Conform Atlasului Zonelor Rurale Marginalizate, elaborat recent de Banca Mondială, comuna Iara intră în categoria localităților cu un nivel mediu de dezvoltare umană din județul Cluj și din România. Astfel, în acest document comuna nu figurează cu nicio comunitate rurală marginalizată, unul dintre motive fiind și ponderea mai scăzută a populației de etnie romă în comparație cu alte localități rurale din România. Totuși, în interiorul comunei există disparități majore în ceea ce privește nivelul de trai între satul Iara, cu un nivel mediu de dezvoltare, și restul satelor componente, unde calitatea vieții este mediu-scăzută, conform aceluiași Atlas. Explicația constă din faptul că satul Iara beneficiază de o serie de funcțiuni și servicii publice suplimentare, precum unități de învățământ până la ciclul gimnazial, cabinete medicale, secție de spital, un sistem de canalizare care acoperă parțial teritoriul satului etc.

În cadrul Primăriei Iara funcționează un Serviciu Public de Asistență Socială prevăzut în organigramă cu două posturi, care este autorizat de Ministerul Muncii și Justiției Sociale pentru a furniza servicii sociale. De asemenea, la nivel local furnizează servicii sociale DGASPC Cluj, din subordinea Consiliului Județean, care dispune de o rețea complexă de centre și servicii sociale în tot județul.

Din sfera privată a serviciilor sociale, se remarcă activitatea World Vision România, care deține un birou în comună, chiar în sediul Primăriei. Activitățile acestei asociații sunt diverse. Spre exemplu, în anul 2012, câteva zeci de familii din comună au primit capre de rasă, pentru a încuraja dezvoltarea zootehniei în zonă. În anul 2014, mai mulți voluntari ai asociației au marcat un traseu turistic în Cheile Ocolişelului și au amenajat două locuri de popas. În mai multe rânduri, fundația a acordat cadouri de sărbători copiilor din zone izolate (de ex. satul Agriș), rechizite, materiale didactice, tabere etc.

Conform datelor puse la dispoziție de Primăria Iara, în luna ianuarie 2019, la nivel local erau înregistrați 50 de beneficiari de venit minim garantat, 32 de beneficiari de alocații de susținere, 80 de beneficiari de ajutoare de încălzire, 5 beneficiari de ajutoare de înmormântare, 19 asistenți personali, 70 de beneficiari de indemnizații pentru însoțitori de persoane cu handicap și 2 de ajutoare de urgență. Raportat la cei peste 3.500 de locuitori stabili ai comunei, numărul de beneficiari de astfel de prestații sociale este relativ redus.

Cu toate acestea, la nivel local există unele categorii de persoane expuse riscului de excluziune socială, precum persoanele de etnie romă (mai numeroase în satul Mașca), persoanele vârstnice și cu suferințe cronice, persoanele cu dizabilități etc. Pentru aceștia, la nivel local se acordă doar prestații sociale, în lipsa unor centre sociale de zi, de tip rezidențial, de îngrijire la domiciliu. Astfel de servicii s-ar putea dezvolta eficient doar în parteneriat cu organizații non-profit specializate în domeniu.

10. Protecția mediului și managementul riscurilor

Locuitorii comunei Iara beneficiază în prezent de servicii de colectare și transport al deșeurilor furnizate de compania ECO 5 ARDEAL SRL., în care UAT Comuna Iara este asociată, prin intermediul unei asociații de dezvoltare intercomunitară, alături de comunele învecinate (Băișoara, Călărași, Moldovenești, Mihai Viteazu, Petreștii de Jos, Ciurila). Operatorul dispune de stație de sortare, puncte de colectare și de 3 autogunoiere proprii. În condițiile în care depozitul ecologic de la Cluj-Napoca nu a fost încă finalizat, compania transportă deșeurile spre depozitare în alt județ, ceea ce implică costuri ridicate. Pentru gospodăriile care nu au încheiat contract cu operatorul, Primăria a instituit o taxă specială.

Comuna Iara a aderat, alături de toate celelalte UAT din județ, la ADI Eco-Metropolitan Cluj, o asociație de dezvoltare intercomunitară înființată cu scopul de a implementa un sistem de management integrat al deșeurilor. Acesta implică construcția unui depozit ecologic de deșeuri care să deservească tot județul Cluj (a cărui finalizare este estimată pentru anul 2019), respectiv selectarea unui unic operator de salubritate pentru întreaga zonă Turda-Câmpia Turzii, care va colecta și transporta deșeurile la stația de sortare și transfer existentă în satul Mihai Viteazu, apoi la depozitul ecologic de la Cluj-Napoca, unde va exista și o stație de tratare mecano-biologică. Noul operator va fi responsabil inclusiv de colectarea selectivă a deșeurilor.

Ca și alte localități din bazinul râului Arieș (de ex. Abrud, Roșia Montană), comuna Iara se confruntă cu probleme de mediu specifice localităților care au avut sau încă au pe teritoriul lor exploatare miniere. În aceste zone, de-a lungul timpului, au apărut forme de relief

antropice: cariere, halde de steril, versanți antropici, drumuri tehnologice etc. Acestea au condus la dezechilibre vizibile în relieful zonei și au antrenat surpări și alunecări de teren, care se pot activa și în prezent. În PATN – Secțiunea a V-a ”Zone de risc natural”, comuna Iara figurează cu 20 ha afectate de alunecări de teren în satul Făgetu Ierii. Golurile rămase în subteran pot antrena în continuare noi surpări de teren în zonă. Fiind amplasată într-o zonă montană cu fundament carstic, inclusiv cu formațiuni de tip defileu, comuna Iara este expusă riscului căderii de pietre peste drumurile din zonă.

Pe teritoriul comunei Iara au existat două tipuri de exploatații miniere, de minereuri de fier (Cacova Ierii și Mașca-Băișoara) și de nisipuri cuarțoase (Făgetu Ierii), toate închise încă de la jumătatea anilor 2000 din rațiuni de rentabilitate economică scăzută. Totuși, în urma acestor exploataări au rămas iazuri de decantare și halde de steril. Iazul Făgetu Ierii este un iaz de coastă, având o suprafață totală de 5,84 ha și un volum de 1,56 mil. m³. Iazul se află în prezent în conservare, ca și haldele de steril, dar nu a beneficiat de lucrări de ecologizare.

Apele din iazul de decantare nu înregistrează depășiri ale valorilor maxime admise de poluanți, însă în perioadele cu precipitații abundente torenții pot antrena steril și nisipuri cuarțoase, care ajung în pâraiele Făgețel și Părului, respectiv în râul Iara, colmatând albiile.

În schimb, solul din fostul perimetru minier este mult mai afectat de concentrațiile ridicate de poluanți, ceea ce afectează inclusiv productivitatea terenurilor agricole din zonă. De asemenea, vânturile mai puternice antrenează particule de steril din halde, care poluează aerul din zonă.

Alte surse de poluare în zonă sunt apele uzate neepurate aferente satelor necanalizate din bazinul râului Iara. Astfel, doar localitatea Iara dispune de o rețea de canalizare pe o distanță redusă, prevăzută cu o stație de epurare doar cu treaptă mecanică (primară). În restul satelor, locuințele deversează apele uzate direct în sol sau în cursurile de apă.

Pe teritoriul administrativ al comunei Iara se găsesc două situri NATURA 2000, de importanță comunitară, respectiv ROSCI0253 *Trascău* și ROSPA0087 *Munții Trascăului*. Acestea au scopul de a proteja habitate de stâncărie, pădure și pajiști montane, respectiv populații de buhă mare, leruncă, caprimulg, barză albă și neagră, ciocănitore de stejar și cu spatele alb, șerpar european, erete de stuf și vânăț, șoim de iarnă și călător, muscar gulerat și mic, fâsă de câmp, ciocârlie de pădure, viespar, ghionoaie sură, pescăraș albastru, creșteț de câmp, acvilă de munte și țipătoare, ciocănitore neagră etc. Din cele 130 de specii de păsări din zonă, 25 sunt de interes comunitar pentru conservare.

Pericolele la adresa biodiversității din zonă sunt legate de următoarele intervenții antropice:

- Exploatarea forestieră poate determina diminuarea drastică ofertei de spații de cuibărit și hrană pentru majoritatea speciilor de păsări pentru care a fost desemnat situl dacă sunt eliminați toți arborii bătrâni și scorburoși;
- Vânătoarea și braconajul deranjează cuibăritul multora dintre speciile prioritare chiar dacă nu sunt vizate aceste specii de păsări;

- Incendierea vegetației miriștilor distruge habitatul de cuibărit pentru speciile care cuibăresc pe sol sau în tufărișuri (sfrâncioc, fâsă, ciocârlie și cristel);
- Pășunatul aduce modificări în structura solului și a vegetației dacă se ajunge la suprapășunat, afectând direct și speciile care cuibăresc pe sol;
- Schimbarea modului de utilizare a terenului afectează mai multe specii legate de anumite habitate pentru cuibărit sau hrănire;
- Turismul practicat în perioadele de cuibărit poate exercita o presiune crescută în special asupra păsărilor răpitoare dacă se părăsesc traseele autorizate;
- Zborurile cu parapanta practicate în sit au efecte negative importante asupra păsărilor răpitoare protejate, în mod special fiind afectată acvila de munte.

Râul Iara intră, conform hărților de risc elaborate de Apele Române, în categoria cursurilor de apă care au fost afectate de inundații istorice semnificative (mai exact în anul 1975), care se pot manifesta și în viitor. Situații similare se înregistrează și în cazul râurilor Arieș și Ocolișel, niciunul dintre acestea nefiind îndiguite sau regularizate. În acest sens, cursurile de apă de pe teritoriul comunei necesită lucrări periodice de decolmatare.

Intensitatea seismică de la nivel local, exprimată în grade MSK, (conf. legii nr. 575 / 2001, PATN– Secțiunea a V-a, Zone de risc natural – Cutremure de pământ), încadrează comuna în zona 7, cu perioadă medie de revenire la cca. 50 ani. Prin urmare, zona este relativ puțin expusă unor cutremure de magnitudine mare.

Comuna Iara are un potențial ridicat de producere a energiei regenerabile din diferite surse (hidroelectrice, eoliene, fotovoltaice, din biomasă lemnoasă). Deși au existat intenții manifestate la nivel local, interesul investitorilor privați pentru astfel de investiții s-a redus odată cu eliminarea în 2013 a unor stimulente fiscale pentru companiile din domeniu. Pe de altă parte, trebuie să aibă în vedere protejarea mediului și a biodiversității, mai ales în ceea ce privește amenajarea de microhidrocentrale.

11. Patrimoniul, cultura și sportul

Conform Listei Monumentelor Istorice actualizate în anul 2015, la nivelul comunei Iara există următoarele obiective de patrimoniu, respectiv:

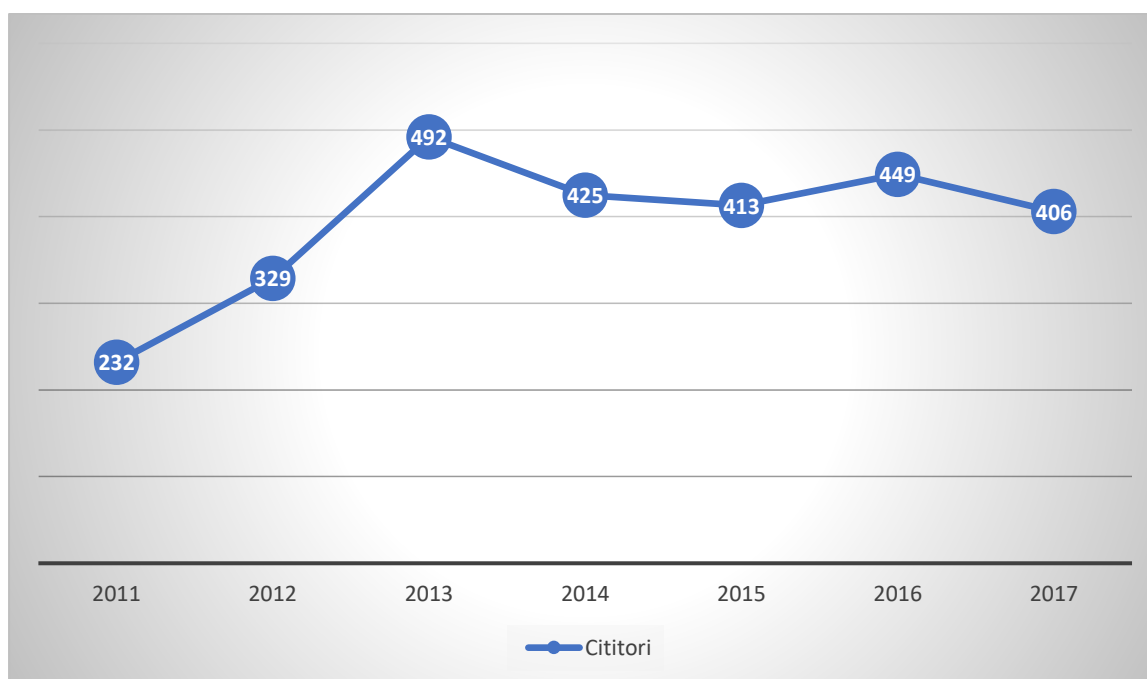
- **Situl arheologic "Așezarea romană de la Iara – Groapa lui Papa"** – monument de arheologie de importanță națională, cu așezare din epoca romană;
- **Situl arheologic "Așezarea preistorică de la Iara"** – monument de arheologie de importanță locală, cu așezare din epoca preistorică;
- **Ansamblul "Calea ferată îngustă Turda-Abrud", cu Gara și Cantonul Buru, Cantonul Lungești, Halta Ocolișel și un tunel** – monument de arhitectură de importanță locală, construit în secolul al XIX-lea;
- **Biserica "Sf. Arhangheli Mihai și Gavril" Borzești** – monument de arhitectură de importanță locală, construit în secolul al XVIII-lea;
- **Conacul Teleki din Iara** – monument de arhitectură de importanță locală, construit în secolul al XIX-lea;

- **Conacul Beldy din Iara** – monument de arhitectură de importanță locală, construit în secolul al XIX-lea;
- **Conacul Kemeny din Iara** – monument de arhitectură de importanță locală, construit în secolul al XIX-lea;
- **Biserica Unitariană din Iara** – monument de arhitectură de importanță locală, refăcut în secolul al XVIII-lea;
- **Biserica Ortodoxă de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" din Măgura Ierii** – monument de arhitectură de importanță locală, ridicat în 1783;
- **Biserica Ortodoxă de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" din Ocolișel** – monument de arhitectură de importanță locală, construit în 1852;
- **Biserica Ortodoxă de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" din Surduc** – monument de arhitectură de importanță locală, construit în secolul al XVIII-lea;

Noul PUG identifică și o serie de clădiri cu valoare ambientală, neclasificate ca monument istoric: Biserica Romano-Catolică din Iara, diferite locuințe din Iara, Făgetu Ierii și Ocolișel. La acestea se adaugă valori etnografice, precum olăritul din zonă, dar și monumente de for public, precum Bustul lui Avram Iancu și Ion Arion din Iara, Monumentul Eroilor din Agriș, Monumentul Eroilor din Buru, Monumentul Eroilor din Ocolișel. Propuse spre clasificarea ca monument istoric a următoarelor obiective: Biserica Reformată din Iara (1730-1820), Biserica Ortodoxă "Sf. Gheorghe" din Agriș, Biserica Ortodoxă de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" din Buru, Biserica Ortodoxă din lemn "Înălțarea Domnului" din Cacova Ierii, Biserica Ortodoxă din lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" din Făgetu Ierii și Biserica Ortodoxă din lemn "Sf. Gheorghe" din Lungești.

Mare parte dintre aceste obiective de patrimoniu se află într-o stare avansată de degradare, cum ar fi cazul bisericilor de lemn, unele nemaifiind folosite în prezent de către cultele religioase, deoarece în satele respective au fost ridicate și biserici mai noi, din cărămidă. În cazul unor monumente aflate în proprietate privată, cum este cazul conacelor, s-au realizat intervenții nespecializate care au modificat arhitectura inițială a clădirilor.

În ceea ce privește activitatea culturală, aceasta se rezumă la activitatea Căminului Cultural și a Bibliotecii Comunale din satul Iara. Căminul Cultural din satul Agriș a fost dezafectat, iar cel din satul Cacova Ierii a fost închiriat către un Composesorat, în timp ce în restul satelor nu există clădiri cu această destinație. Primăria derulează în prezent un proiect cu fonduri europene, prin PNDR 2014-2020, pentru reabilitarea și dotarea Căminului Cultural Iara, care va beneficia astfel de condiții propice pentru organizarea de diferite evenimente. Biblioteca Comunală din Iara dispune de un număr de peste 17.000 de volume, înregistrând în anul 2017 un număr de peste 400 de cititori activi, cei mai mulți fiind elevi la școala din localitate.



Figură 29 - Numărul de cititori activi de la nivelul bibliotecilor din comuna Iara, în perioada 2011-2017

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În comuna Iara există 20 biserici și case de rugăciune aparținând diverselor culte: ortodox (în toate satele componente), reformat-calvin (Făgetu Ierii, Iara), greco-catolic (Iara), romano-catolic (Iara), baptist (Iara, Surduc), unitarian (Iara). De asemenea, în fiecare sat există cimitir, iar în satul Iara și o capelă mortuară, o astfel de facilitate fiind necesară și în satul Mașca.

Oferta culturală de la nivel local este una relativ săracă, singurul eveniment de amploare fiind Zilele Comunei Iara, organizate în luna iulie a fiecărui an și ajunse în 2018 la a 3-a ediție. Acestea cuprind recitaluri muzicale, dansuri populare, competiții sportive, concerte, focuri de artificii, festivități de premiere etc. La acesta se adaugă sărbătorea fiilor satului (în luna august), la care se adaugă târgurile organizate la nivel local. În localitate funcționează și ansamblul de dansuri populare "Făgețeanca", sprijinit financiar de către Primărie.

În comuna Iara funcționează în prezent o bază sportivă și două terenuri de sport cu gazon sintetic și nocturnă. Baza sportivă a fost preluată de către Primărie de la fosta exploatare minieră și are o suprafață de circa 3 ha. Aici există în prezent un teren de sport multifuncțional, o sală multifuncțională, vestiare, saună, bazin de recuperare, parc, loc de joacă etc. Primăria are în vedere continuarea investițiilor în zonă, prin reabilitarea parcului, a vestiarelor, amenajarea unor piste de biciclete etc. De asemenea, la Școala din Iara funcționează o sală de sport, care nu poate însă găzdui competiții sportive de mari dimensiuni.

12. Turismul și activitățile recreative

În conformitate cu PUG, comuna Iara intră în categoria UAT-urilor rurale cu o concentrare mare a resurselor turistice, dar cu o infrastructură tehnică și specifică turistică slab dezvoltată, ceea ce denotă o slabă valorificare a potențialului din domeniu.

În ceea ce privește resursele turistice, principalele atracții de la nivelul comunei Iara sunt:

a) Resurse turistice naturale:

- Situl NATURA 2000 "Munții Trascăului" – care adăpostește habitate naturale de interes comunitar;
- Peisajele remarcabile din zonă (culmi muntoase, păduri, relieful carstic – defileuri, chei);
- Fondul cinegetic.

b) Resurse turistice antropice (patrimoniul cultural imobil și mobil):

- Monumente istorice de importanță națională și locală: situri arheologice, conace, biserici de cărămidă și de lemn aparținând diferitelor culte religioase, "Mocănița,, de pe Valea Arieșului;
- Clădirile cu valoare arhitecturală și ambientală ridicate din comună, care nu sunt încă incluse în lista monumentelor istorice:
- Manifestări culturale (de ex. Zilele Comunei Iara, târguri etc.);
- Meșteșuguri locale (de ex. olăritul).

În schimb, valorificarea resurselor turistice este constrânsă de o serie de probleme legate de infrastructura de acces (starea proastă a drumului național și județean, străzile de pământ/pietruite din comună, accese improprii la obiectivele turistice, lipsă cale ferată etc.), cea tehnico-edilitară (lipsă rețele apă, canalizare, gaze naturale) și cea specifică activităților de turism (de ex. infrastructură pentru sporturile de iarnă, agrement etc.). Totuși, comuna poate beneficia de proximitatea față de Stațiunea Muntele Băișorii, unde există unele facilități pentru practicarea sporturilor de iarnă și pentru primirea turiștilor, respectiv de vecinătatea cu comuna Râmetea, unde agroturismul s-a dezvoltat puternic în ultimii ani.

În prezent, la nivelul comunei Iara cea mai importantă unitate de cazare este Cabana Moara Lipanului din satul Iara, care dispune de 10 camere cu 24 de locuri, piscină, saună, foișor, loc pentru grătar, lac pentru pescuit și parcare. În satul Ocolișel există o casă pentru oaspeți (Judith Guesthouse) cu 3 camere și 8 locuri, saună, duș, loc pentru grătar. În satul Borzești există un altă casă de oaspeți "Căsuța din Povești", cu 5 camere și 10 locuri, grătar, loc de joacă, curte cu animale etc. În satul Buru a funcționat până recent și Cabana Buru, cu 14 camere și 28 de locuri de cazare, în regim de 3 stele, restaurant cu 40 de locuri și terasă cu 150 de locuri. Sala multifuncțională din baza sportivă, din proprietatea municipalității, este cea mai importantă unitate de alimentație publică din localitate.

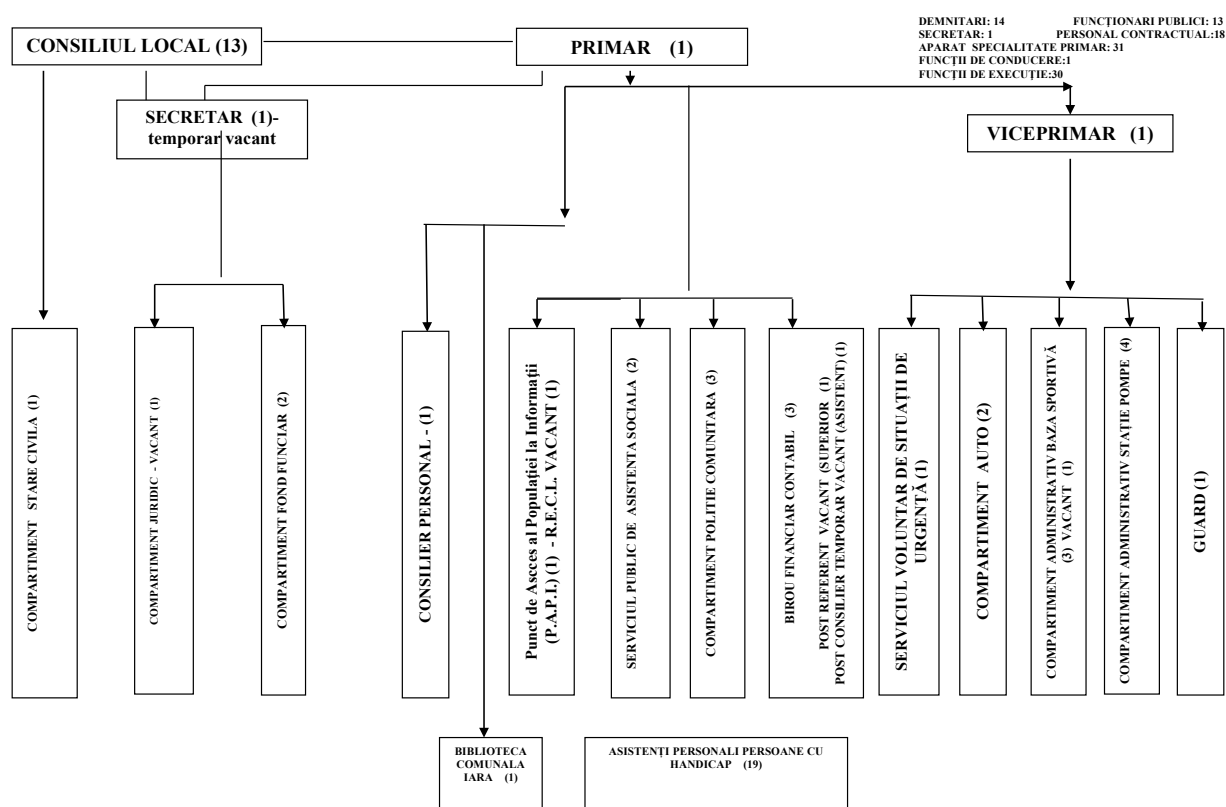
Din păcate, pentru niciuna dintre aceste unități de cazare nu există informații cu privire la numărul de turiști cazați. Dat fiind numărul mic de unități de primire a turiștilor, putem estima că numărul persoanelor cazate în comuna Iara nu depășește câteva sute pe an.

Facilitățile de agrement pentru turiști și locuitori sunt relativ restrânse. Astfel, baza sportivă din comună dispune de saună, bazin de recuperare, teren multifuncțional de sport, parc etc. Pe lângă acesta, în comună mai există două terenuri de sport cu teren sintetic și un părculeț în zona centrală a satului Iara, care necesită lucrări de amenajare. Locuri de joacă pentru copii există în satele Iara (2), Surduc și Agriș, toate necesitând lucrări de reparație și modernizare.

13. Capacitatea administrativă

Administrarea comunei este asigurată, în conformitate cu prevederile Legii nr. 215/2010 privind administrația locală, de către Consiliul Local (ca for decizional) și Primăria (organism executiv al Consiliului). Consiliul Local este format din 13 consilieri, aleși pe o durată de patru ani. În legislatura 2016-2020, 7 mandate de consilier au revenit PNL, 5 PSD și unul ALDE. În ceea ce privește Primăria, aceasta este condusă de un primar ales direct de către cetățeni, tot pentru 4 ani, care este reprezentant al PNL, respectiv de un viceprimar ales din rândul consilierilor locali, care reprezintă tot PNL.

Aparatul de specialitate al Primarului cuprinde un Viceprimar, un Secretar, un Consilier Personal, un Guard, Serviciul Voluntar de Situații de Urgență (1), Serviciul Public de Asistență Socială (2), Biroul Financiar-Contabil (3), Compartimentele Stare Civilă (1 post), Juridic (1 post), Fond Funciar (2 posturi), Punct de acces la informații – RECL (2), Poliție Comunitară (3), Auto (2), Administrativ Bază Sportivă (3), Administrativ Stație Pompe (4), Biblioteca Comunală Iara (1), la care se adaugă 19 posturi de asistenți personali persoane cu handicap. Dintre cele 31 de posturi din organigramă, 13 pentru funcționari și 18 pentru personal contractual, 6 sunt vacante sau temporar vacante.



Figură 30 - Organigrama Primăriei Iara

Sursa: Primăria Iara

Comuna Iara face parte din GAL "Lider Cluj", alături de comunele Aiton, Băișoara, Feleacu, Ciurila, Petreștii de Jos, Ploșcoș, Tureni și Valea Ierii. La acestea se adaugă ONG-uri și firme private. În perioada de programare 2014-2020, GAL-ul dispune de o strategie de dezvoltare

locală și un plan de finanțare de aproape 1,8 mil. Euro, din care pot fi finanțate, în cadrul unor competiții, proiecte publice și private din sfera Instruirii fermierilor și a silvicultorilor, promovării lanțurilor valorice subscrise produselor agricole, stimulării asocierilor în sectorul agroforestier, investițiilor în sănătate și educație, servicii sociale și integrarea minorităților, încurajării afacerilor în domenii non-agricole, conservării și valorificării patrimoniului cultural și natural, dezvoltării teritoriale, administrative și comunitare. UAT Comuna Iara a depus în această perioadă de programare spre finanțare către GAL proiecte care vizează dotarea Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență. De asemenea, două ONG-uri au depus proiecte care implică activități și în comuna Iara.

De asemenea, comuna face parte din mai multe asociații de dezvoltare intercomunitară, respectiv:

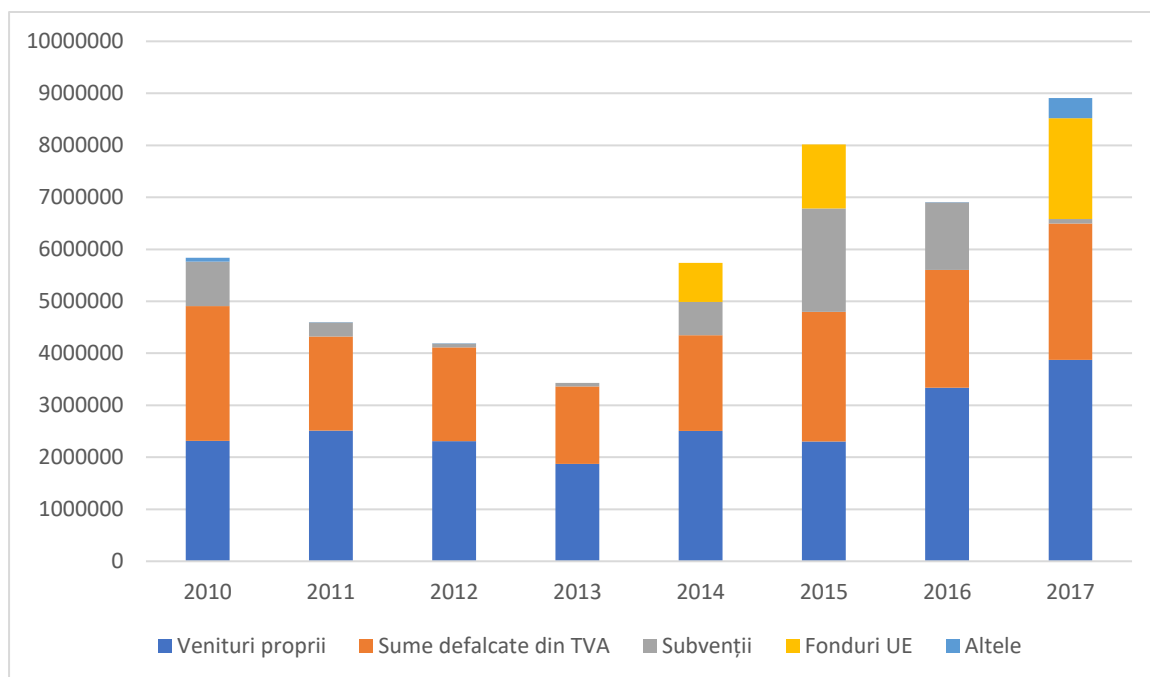
- ADI "ECO-METROPOLITAN" – înființată cu scopul de a implementa la nivel județean un sistem integrat de management al deșeurilor;
- ADI "APA VĂII ARIEȘULUI" – înființată cu scopul de a promova investiții din fonduri europene pentru extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată din partea de sud a județului Cluj.

Conform datelor MDRAP, execuția bugetului local al Comunei Iara pentru anul 2017 s-a încheiat cu următoarele valori:

- Venituri totale: 8.911.907 lei;
- Cheltuieli totale: 6.021.319 lei;
- Excedent: 2.890.598 lei.

Din punct de vedere al încasărilor totale la bugetul local, comuna Iara înregistrează valori similare cu ale altor comune din județul Cluj, precum Călățele, Căpușu Mare, Ceanu Mare, Cuzdrioara, Frata, Luna, Margău, Moldovenești, Săvădisla, Viișoara, Negreni etc.

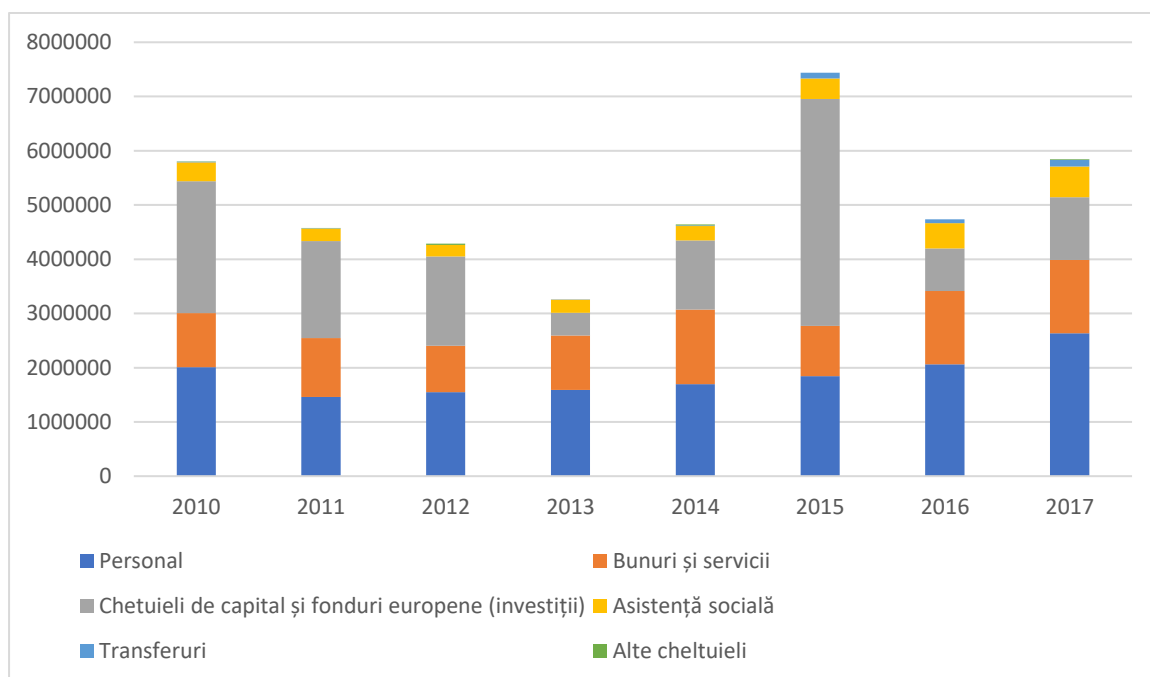
Veniturile la bugetul local al Comunei Iara au înregistrat în anul 2017 un maxim istoric, dinamica acestora înregistrând o tendință de creștere începând cu anul 2014. Creșterea s-a datorat atât creșterii veniturilor proprii, care s-au dublat în perioada 2013-2017, cât și atragerii de fonduri pentru investiții de la bugetul de stat și din fonduri europene. În schimb, sumele defalcate din TVA s-au menținut la un nivel similar cu cel din 2010, deși continuă să reprezinte încă 30% din totalul încasărilor.



Figură 31 - Dinamica și structura veniturilor la bugetul local al comunei Iara, în perioada 2010-2017

Sursa: MDRAP. DPFBL

Cheltuielile cu personalul au avut, în perioada 2010-2017, cea mai mare pondere în bugetul local al comunei, urmate de cele cu investițiile și cele cu bunuri și servicii (de ex. combustibili, energie, diferite consumabile etc.). Deși cu o pondere mai mică, cheltuielile cu asistența socială au crescut de circa 2,5 ori în perioada 2014-2017.

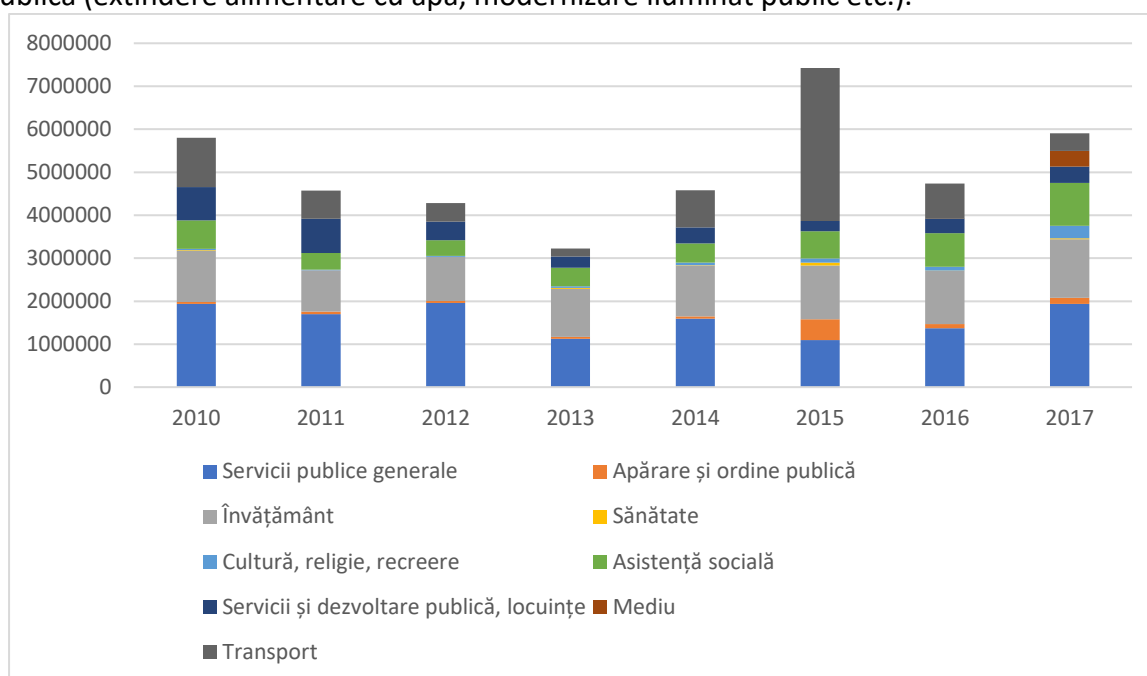


Figură 32 - Dinamica și structura cheltuielilor efectuate de la bugetul local al Primăriei Iara, pe tipuri de cheltuieli, în perioada 2010-2017

Sursa: MDRAP. DPFBL

Volumul total al investițiilor publice realizate la nivel local s-a ridicat, în intervalul 2010-2017, la 13,7 mil. lei (circa 3 mil. Euro), fiind realizate mai ales din fonduri de la bugetul de stat (5,2 mil. lei) și de la bugetul local (5,9 mil. lei), în timp ce volumul fondurilor europene absorbite a fost relativ modest (circa 2,6 mil. lei, în exercițiul financiar 2007-2013). Volumul acestora va însă crește considerabil începând cu anul 2019, având în vedere numărul mare de proiecte cu finanțare PNDL și PNDR 2014-2020 câștigate de administrația locală.

Pe domenii, cele mai multe fonduri de la bugetul local au fost alocate, în perioada 2010-2017, serviciilor publice generale (mai ales salariilor pentru personalul din administrația publică locală), învățământului (mai ales salarii pentru personalul didactic, dar și investiții în unitățile de învățământ), transporturilor (investiții pentru modernizarea drumurilor comunale), asistenței sociale (diferite prestații sociale acordate beneficiarilor) și servicii și dezvoltare publică (extindere alimentare cu apă, modernizare iluminat public etc.).



Figură 33 - Dinamica și structura cheltuielilor efectuate de la bugetul local al Primăriei Iara, pe domenii, în perioada 2010-2017

Sursa: MDRAP. DPFBL

Pe de altă parte, cheltuielile cele mai reduse s-au înregistrat în domenii precum apărarea și ordinea publică, sănătatea, cultura, sportul și cultele sau protecția mediului, în care administrația locală are mai puține atribuții prin lege.

Analiza SWOT

Punct tare	Justificare
Caracterul multiethnic și multiconfesional al populației	În comuna Iara conviețuiesc români, romi și maghiari, fără existența unor conflicte etnice. De asemenea, la nivel local există circa 20 de biserici aparținând diverselor culte (ortodox, romano și greco-catolic, reformat-calvin, unitarian, baptist etc.)
Disponibilitatea unor resurse ale subsolului cu valoare economică importantă	În zona Iara există încă resurse de minereuri de fier și nisip cuarțos care nu sunt exploatare.
Suprafața agricolă extinsă	Suprafața agricolă totală a comunei este de peste 8000 ha, dintre care peste 2/3 sunt pășuni și fânețe, iar restul terenuri arabile, livezi și grădini.
Fondul forestier extins	Pe teritoriul comunei există peste 5000 ha de pădure și mai multe composesorate ale proprietarilor privați.
Existența unei secții de spital	La nivelul comunei funcționează o secție exterioară a Spitalului Municipal Turda, care dispune de 8 paturi pentru bolnavii cu afecțiuni cronice.
Lipsa unor comunități marginalizate	În conformitate cu Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate, pe teritoriul comunei Iara nu există comunități marginalizate compacte.
Disponibilitatea unor servicii de salubritate de calitate	Comuna face parte dintr-un ADI cu 7 comune, care dispune de o companie dedicată activității de salubritate cu stație proprie de sortare a deșeurilor.
Existența a două situri NATURA 2000	Pe teritoriul comunei există un sit de interes comunitar și o arie de protecție specială avifaunistică în zona Munților Trascăului.
Numărul mare de monumente istorice de pe teritoriul comunei	La nivel local există mai multe obiective de patrimoniu de interes național și local (situri arheologice, biserici, conace).
Existența unei baze sportive multifuncționale	În comună există una dintre cele mai complexe baze sportive din județ, cu teren multifuncțional, vestiare, bazin de recuperare, saună, parc etc.
Potențialul turistic ridicat al comunei	Comuna beneficiază de amplasarea într-un cadru natural deosebit, cu păduri extinse, fond cinegetic, forme de relief carstic (chei, defilee etc.).

Performanța administrației locale în atragerea de fonduri de investiții de la bugetul de stat și din fonduri europene	Comuna Iara derulează în prezent un număr mare de proiecte de investiții cu fonduri de la bugetul de stat și din fonduri europene (de ex. modernizări de drumuri comunale, unități de învățământ, rețele de alimentare cu apă și canalizare, cămin cultural, centru de sănătate etc.)
--	---

Punct slab	Justificare
Îmbătrânirea demografică și depopularea treptată a satelor componente	În anul 2018, raportul dintre vârstnici și copii era de 3/1. Satele Borzești, Lungești, Măgura Ierii, Valea Agrișului și Valea Vadului au ajuns la mai puțin de 50 de locuitori stabili.
Sporul natural și migratoriu negativ al populației	Numărul deceselor a fost cu 400 mai mare decât al nașterilor în ultimii 10 ani, iar cel care a persoanelor care au părăsit comuna cu peste 100 mai mare decât al celor stabiliți. La aceasta se adaugă și migrația externă temporară.
Oferta de locuri de muncă de la nivel local este foarte restrânsă	Numărul de locuri de muncă din comună s-a redus de peste 10 ori față de perioada comunistă, astfel încât 1/3 din forța de muncă face în prezent naveta, iar numărul pensionarilor este egal cu cel al populației active.
Fragmentarea proprietății agricole și practicarea agriculturii de subzistență	Mărimea medie a unei exploatații agricole este de 4,2 ha, iar 80% dintre terenuri sunt lucrate direct de către proprietari pe loturi de foarte mici dimensiuni.
Slaba dezvoltare a sectorului de agricultură ecologică	La nivel local nu există producători certificați din sfera agriculturii ecologice
Efectivele reduse de animale	În pofida suprafeței mari de pășuni, efectivele de animale din comună sunt modeste (de ex. sub 400 de vaci). În zonă nu există ferme zootehnice de mari dimensiuni.
Numărul redus de agenți economici cu capital autohton și străin	În comună nu există niciun investitor străin important, iar firmele cu capital românesc existente sunt microîntreprinderi (afaceri de familie).
Gradul redus de instruire al populației	La recensământul din 2011, doar 4% dintre locuitori aveau studii superioare, iar 20% studii liceale și postliceale.
Starea proastă a drumurilor de acces în comună	DN 75 și DJ 107M se află într-o stare tehnică proastă, ceea ce îngreunează accesul în comună.

Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale	Drumurile comunale și străzile din comună sunt doar parțial modernizate, restul fiind de pământ sau pietruite. De asemenea, lipsesc trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale.
Lipsa unei conexiuni feroviare	Calea ferată îngustă de pe Valea Arieșului a fost dezafectată încă de la sfârșitul anilor 90.
Extensia redusă a infrastructurii de apă și apă uzată	Comuna dispune de alimentare cu apă în doar 7 din cele 13 sate. Rețeaua de canalizare acoperă doar o mică parte din teritoriul satului Iara, iar stația de epurare are doar treaptă mecanică. Doar jumătate dintre locuințe dispun de alimentare cu apă și de baie.
Uzura rețelei de distribuție a energiei electrice și de iluminat public	În unele sate din comună distribuția energiei electrice se face prin stâlpi de lemn și linii instalate în perioada comunistă. Iluminatul public a fost modernizat doar în câteva sate, în timp ce în restul se folosesc corpuri de iluminat cu consum ridicat.
Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale	Comuna nu este conectată la rețeaua de distribuție a gazelor naturale, încălzirea locuințelor realizându-se cu combustibil solid.
Fondul locativ învechit și ineficient energetic	Vechimea medie a locuințelor din comună este de circa 50 de ani, după 1990 fiind ridicate puține locuințe noi. De asemenea, peste jumătate dintre locuințe nu dispun de baie, iar 90% nu sunt izolate termic și nu au tâmplărie termoizolantă.
Ponderea ridicată a locuințelor neocupate	Circa 1/3 dintre locuințele din comună sunt neocupate permanent, ca urmare a procesului treptat de depopulare.
Scăderea populației școlare și restructurarea rețelei educaționale	Populația școlară reprezintă doar 7% din numărul locuitorilor și a scăzut continuu în ultimii 10 ani. În comună există 7 localuri de școală dezafectate, ca urmare a reducerii numărului de copii.
Degradarea infrastructurii educaționale	Școala Gimnazială din satul Iara necesită lucrări de reabilitare. De asemenea, unul dintre microbuzele școlare utilizate la nivel comunei este vechi de circa 10 ani.
Slaba dezvoltare a sectorului public și privat de servicii sociale	Serviciile sociale furnizate la nivel local se rezumă la plata unor prestații (de ex. venit minim garantat, ajutoare diverse) de către Primărie, respectiv la inițiativele punctuale ale unor ONG-uri. Cu toate acestea, lipsesc centrele rezidențiale sau de zi pentru diferite categorii

	de beneficiari, serviciile de îngrijire la domiciliu, unitățile de economie socială etc.
Existența unor fenomene de poluare asociate cu fostele exploatări miniere din zonă	În urma sistării activității de exploatare în urmă cu aproape 15 ani, în zona lara au rămas un iaz de decantare și halde de steril care continuă să polueze mai ales aerul și solul din zonă, afectând productivitatea agricolă, starea de sănătate a populației, peisajul etc.
Vulnerabilitatea ridicată la diferite riscuri naturale	Râurile lara și Arieș au un istoric de manifestare a unor inundații cu pagube importante (de ex. în anul 1975), iar unii afluenți ai lor necesită lucrări de decolmatare și regularizare. De asemenea, lucrările la fostele exploatări miniere au afectat stabilitatea solului, ceea ce poate conduce la alunecări de teren. În zona montană există riscul căderii de pietre pe căile de comunicații.
Starea nesatisfăcătoare de conservare a monumentelor istorice	Unele monumente istorice din comună se află în stare avansată de degradare, în timp ce în cazul unora aflate în proprietate privată s-au realizat intervenții neautorizate care au modificat arhitectura inițială. În comună există mai multe clădiri cu valoare arhitecturală ridicată care nu au fost clasificate ca monument istoric.
Oferta culturală restrânsă de la nivel local	Viața culturală a comunei se rezumă la o serie de evenimente punctuale (de ex. Zilele Comunei) și la activitatea unui ansamblu de dansuri populare. Nu există o agendă culturală atractivă pentru turiști sau vizitatori.
Oportunitățile reduse de agrement, mai ales pentru populația tânără	În comună nu există piste de biciclete sau role, iar spațiile verzi și locurile de joacă existente necesită lucrări de modernizare.
Numărul redus de spații de cazare și de alimentație publică pentru turiști și vizitatori	La nivel local există doar câteva cabane de mici dimensiuni disponibile pentru închiriere. De asemenea, în zonă nu există un restaurant cu specific local.
Veniturile proprii reduse ale administrației locale	Veniturile proprii la bugetul local au crescut în ultimii ani, dar reprezintă mai puțin de jumătate din încasările totale, acoperind în foarte mică măsură nevoile de investiții.
Dotarea logistică deficitară a administrației locale	Primăria funcționează într-un sediu care necesită lucrări de reabilitare și dotare. De asemenea, aceasta nu dispune de utilaje

	corespunzătoare pentru realizarea de lucrări publice în localitate.
Deficitul de resurse umane de la nivelul administrației locale	O parte dintre posturile prevăzute în organigrama Primăriei sunt vacante sau temporar vacante.

Oportunități	Justificare
Valorificarea superioară a potențialului turistic a zonei Munților Apuseni	Crearea unei noi legături rutiere între Ocolișel și Stațiunea Muntele Băișorii ar putea contribui la dezvoltarea turismului în zona Iara.
Refacerea liniei de cale ferată îngustă de pe Valea Arieșului	Reluarea traficului feroviar de pe Valea Arieșului, chiar și în scop turistic, ar putea relansa economic zona.
Realizarea unei conducte de aducțiune a gazelor naturale pe Valea Arieșului	Conectarea comunei la rețeaua de gaze naturale va crește atractivitatea acesteia pentru locuire și investiții private.
Finalizarea lucrărilor de înscriere a imobilelor în sistemul de cadastru și publicitate imobiliară	ANCPI plănuiește să finalizeze lucrările de înregistrare a imobilelor în sistemul de cadastru și publicitate imobiliară până la orizontul anului 2023.
Finalizarea implementării proiectului de Sistem Integrat de Management al Deșeurilor la nivelul județului Cluj	Finalizarea depozitului ecologic de la Cluj-Napoca va conduce la reducerea costurilor cu transportul deșeurilor în alte județe și la selectarea unui operator unic de salubritate pentru zona Turda.
Existența unor programe cu finanțare europeană pentru realizarea de investiții în mediul rural	Atât în perioada de programare 2014-2020, cât și 2021-2027, sunt/vor fi disponibile programe de finanțare cu fonduri europene pentru diferite obiective din mediul rural, de care poate dispune și comuna Iara.
Disponibilitatea unor programe cu finanțare de la bugetul de stat pentru realizarea de investiții în mediul rural	La nivel național, există programe de finanțare cu fonduri de la bugetul de stat (de ex. PNDR) pentru obiective de investiții realizate în mediul rural, inclusiv în comuna Iara.
Stimularea investițiilor în domeniul producerii energiei regenerabile	Comuna Iara dispune de un potențial ridicat de producere a energiei eoliene, fotovoltaice, din biomasă lemnoasă sau a hidroenergiei, ce poate atrage investiții private cu condiția reluării schemei de certificate verzi.
Implicarea mai activă a ONG-urilor în sfera serviciilor sociale	O mai mare implicare a sectorului ONG în furnizarea de servicii sociale ar degreva Primăria de resurse considerabile alocate acestui domeniu.

Amenințări	Justificare
Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică și de depopulare	În condițiile păstrării ritmului actual de scădere al populației, mai multe sate din comună sunt amenințate cu dispariția completă în următoarele decenii. Pe de altă parte, numărul copiilor și al persoanelor apte de muncă va continua să scadă, comuna devenind astfel neatractivă pentru investitori.
Materializarea unor riscuri naturale la care zona lara este vulnerabilă	Manifestarea unor perioade cu precipitații extreme, precum cele din anii 70, ar putea antrena inundații și alunecări de teren în zonă, cu pagube materiale însemnate.
Tergiversarea proiectelor de investiții în infrastructura de transport din zonă	Întârzierile în derularea lucrărilor de reabilitare a DN 75 și a DJ 107M ar putea conduce la creșterea disparităților de dezvoltare față de comune și orașe cu o accesibilitate mai facilă.

Capitolul II. Strategia de dezvoltare a comunei Iara pentru perioada 2019-2027

II.1. Contextul strategic

Documente strategice relevante de la nivel european:

Strategia „Europa 2020” are ca obiectiv general transformarea UE într-o economie inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, pentru a oferi un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, al productivității și pentru a asigura coeziunea economică, socială și teritorială. Cele trei priorități stabilite în cadrul acestei strategii sunt:

- Creștere inteligentă
- Creștere durabilă
- Creștere favorabilă incluziunii sociale.

Țintele asumate prin Strategia Europa 2020 cuprind:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 75%
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 3% din PIB-ul Uniunii Europene
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
- emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1900
- 20% din energia produsă să provină din surse regenerabile
- creșterea cu 20% a eficienței energetice
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 10%
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 40%
- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 20 de milioane.

Strategia include 11 obiective tematice care se doresc a fi realizate în perioada 2014-2020:

- Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării
- Îmbunătățirea accesului la și a utilizării și calității tehnologiilor informațiilor și comunicațiilor
- Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii
- Sprijinirea tranziției spre o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele
- Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
- Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
- Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor în rețelele cheie
- Promovare ocupării și sprijinirea mobilității forței de muncă
- Investiții în competențe, educație și învățare continuă
- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei
- Îmbunătățirea capacității instituționale și a eficienței în administrația publică

Documente strategice relevante de la nivel național:

Țintele Strategiei Europa 2020 asumate de România sunt:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 70%
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 2% din PIB-ul României
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
- emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1900
- 24% din energia produsă să provină din surse regenerabile
- creșterea cu 19% a eficienței energetice
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 11,3%
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 26,7%
- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 580.000.

Acordul de parteneriat 2014-2020 are ca și obiectiv reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE. Pentru a atinge aspirațiile de creștere economică și pentru a avea o economie modernă și competitivă, România trebuie să răspundă următoarelor provocări: competitivitatea și dezvoltarea locală, oamenii și societatea, infrastructura, resursele și administrația și guvernarea. Pentru fiecare provocare au fost identificate obiective (corelate cu obiectivele tematice de la nivelul UE) și priorități de dezvoltare pentru perioada 2014-2020:

- Provocarea 1 – Competitivitatea și dezvoltarea locală
- Provocarea 2 – Oamenii și societatea
- Provocarea 3 – Infrastructura
- Provocarea 4 – Resursele
- Provocarea 5 – Administrația și guvernarea

Programul Național de Dezvoltare Rurală (finanțat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală) susține dezvoltarea strategică a spațiului rural prin abordarea strategică a următoarelor obiective:

- OS1 Restructurarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole
- OS2 Gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice
- OS3 Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale (P6)

Principalele priorități de dezvoltare rurală pentru perioada de programare 2014-2020:

- Modernizarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole prin consolidarea acestora, deschiderea către piață și procesare a produselor agricole;
- Încurajarea întineririi generațiilor de agricultori prin sprijinirea instalării tinerilor fermieri;
- Dezvoltarea infrastructurii rurale de bază ca precondiție pentru atragerea investițiilor în zonele rurale și crearea de noi locuri de muncă și implicit la dezvoltarea spațiului rural;
- Încurajarea diversificării economiei rurale prin promovarea creării și dezvoltării IMM-urilor în sectoarele nonagricole din mediul rural;

- Promovarea sectorului pomicol, ca sector cu nevoi specifice, prin intermediul unui subprogram dedicate;
- Încurajarea dezvoltării locale plasate în responsabilitatea comunității prin intermediul abordării LEADER. Competența transversală a LEADER îmbunătățește competitivitatea, calitatea vieții și diversificarea economiei rurale, precum și combaterea sărăciei și excluderii sociale.

Pentru realizarea obiectivului strategic 1, prin măsurile PNDR vor fi finanțate următoarele categorii de intervenție:

- Înființarea, extinderea și modernizarea dotărilor la nivel de fermă (clădiri, drumuri de acces, irigații, tehnologii de reducere a poluării și producție de energie din surse regenerabile, facilități de depozitare, comercializare și procesare, inclusiv în contextul lanțurilor scurte, etc.);
- Investiții în procesare și comercializare, inclusiv în eficiență energetică, marketing, depozitare, condiționare, adaptare la standarde, etc;
- Sprijin pentru restructurarea fermelor, în special a celor mici, și întinerirea generațiilor de fermieri;
- Gestionarea riscurilor în sectorul agro-alimentar;
- Activități consiliere și formare, realizate inclusiv prin intermediul grupurilor de producători.

Pentru realizarea obiectivului strategic 2, prin măsurile PNDR vor fi finanțate următoarele categorii de intervenție:

- Acțiuni de împădurire a terenurilor agricole și neagricole, precum și realizarea perdelelor forestiere pe aceste terenuri;
- Plăți compensatorii fermierilor care își asumă în mod voluntar angajamente de agro-mediu;
- Plăți compensatorii fermierilor care se angajează în mod voluntar să adopte sau să mențină practici și metode specifice agriculturii ecologice;
- Plăți compensatorii fermierilor care se angajează în mod voluntar să continue activitatea în zonele desemnate ca zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice.

Pentru realizarea obiectivului strategic 3, prin măsurile PNDR vor fi finanțate următoarele categorii de intervenție:

- Sprijin pentru realizarea de investiții pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici non-agricole în zonele rurale;
- Îmbunătățirea infrastructurii locale (sisteme de alimentare cu apă, canalizare, drumuri locale), infrastructură educațională, medicală și socială;
- Restaurarea și conservarea moștenirii culturale;
- Sprijin pentru strategii generate la nivel local, care asigură abordări integrate pentru dezvoltarea locală.

Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) este instituția care asigură implementarea tehnică și financiară a PNDR 2014 - 2020

Documente strategice relevante de la nivel regional:

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Nord-Vest pentru perioada 2014-2020 are ca obiectiv general „Creșterea economiei regionale prin dezvoltare multidimensională și integrată pentru diminuarea disparităților intra- și inter-regionale și creșterea standardului de viață regional”.

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Nord-Vest cuprinde 4 priorități, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități de investiție:

1. Creșterea competitivității economice a regiunii și stimularea cercetării și inovării
2. Creșterea accesibilității regiunii, a mobilității locuitorilor, mărfurilor și informațiilor
3. Creșterea calității vieții locuitorilor din regiune
4. Protecția mediului natural și antropic, utilizarea eficientă a resurselor și reducerea emisiilor poluante.

Documente strategice relevante de la nivel județean:

Strategia de dezvoltare a județului Cluj pentru perioada 2014-2020 are ca obiectiv general ”Dezvoltarea și promovarea județului Cluj ca o destinație atractivă pentru investitori, turiști și locuitori, bazată pe o economie competitivă și sustenabilă, o infrastructură modernă și servicii de înaltă calitate, accesibile tuturor, cu o viață culturală și științifică dinamică, sprijinită de o forță de muncă înalt calificată și de cetățeni responsabili”.

Obiective specifice de dezvoltare:

1. Creșterea competitivității economiei județului Cluj, prin valorificarea resurselor de muncă și a spiritului antreprenorial din județ, susținerea inovării și furnizarea de servicii de afaceri adaptate la nevoile întreprinderilor cu profil agricol, industrial și de servicii;
2. Creșterea accesibilității județului și asigurarea unei infrastructuri de utilități, educaționale, de sănătate și sociale moderne, ca bază a dezvoltării economice și sociale;
3. Dezvoltarea resurselor umane ca suport al dezvoltării economice și sociale, prin creșterea calității învățământului și promovarea educației pentru adulți, creșterea gradului de ocupare pe piața muncii și asigurarea incluziunii sociale;
4. Asigurarea unei creșteri durabile prin promovarea unei economii mai eficiente, mai ecologice și mai competitive din punctul de vedere al utilizării resurselor și a politicii energetice;
5. Asigurarea unei dezvoltări teritoriale echilibrate, coerente și armonioase, sub aspectul activităților economice și sociale;
6. Îmbunătățirea accesibilității și calității serviciilor publice furnizate prin dezvoltarea unei administrații publice locale și județene moderne, cu un management bazat pe parteneriat real cu cetățenii și mediul de afaceri din județ.

Documente strategice relevante de la nivel microregional:

Strategia de Dezvoltare a GAL "Lider Cluj" are ca obiective de dezvoltare rurală:

- I. Favorizarea competitivității agriculturii, cu următoarele priorități și domenii de intervenție:
 - P.1. Încurajarea inovării, a cooperării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale:
 - D.I.1A. Încurajarea inovării, a cooperării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale
 - P.2. Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură și promovarea tehnologiilor agricole inovatoare și a gestionării durabile a pădurilor:
 - D.I.2A. Îmbunătățirea performanței economice a tuturor exploatațiilor agricole și facilitarea restructurării și modernizării acestora;
 - D.I.2B. Facilitarea intrării în sectorul agricol a unor fermieri calificați corespunzător și în special a reînnoirii generațiilor;
 - P.3. Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură:
 - D.I. 3A. Îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul alimentar;
- II. Obținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea de locuri de muncă, cu prioritățile:
 - P.6. Promovarea incluziunii, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale:
 - D.I. 6B. Încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale;

Documente strategice relevante de la nivel local:

Planul Urbanistic General al Comunei Iara prevede următoarele propuneri de dezvoltare la nivel local:

- Promovarea și dezvoltarea activităților de agrement în cooperare cu cele de turism rural și industrie casnică artizanală;
- Promovarea și dezvoltarea activităților din sectoarele secundar și terțiar;
- Creșterea competitivității sectorului agro-alimentar;
- Împădurirea zonelor joase (mai expuse fenomenelor asociate cu schimbările climatice) și a celor afectate de eroziune și cu pericol de alunecare;
- Aplicarea de politici de atragere de capital, activități economice, sociale, culturale etc.;
- Sporirea cantității și calității infrastructurii edilitare a comunei și racordarea gospodăriilor la utilități de tip urban;
- Dezvoltarea și utilizarea mai mare a surselor de energie regenerabilă, inclusiv a biocombustibililor din agricultură, precum și prin creșterea nivelului de conformitate

cu standardele comunitare a fermelor de creștere a animalelor (de ex. prin reducerea emisiilor de amoniac).

- Înființarea pădurilor tinere, cu viteză mai mare de creștere, care absorb cantități mai mari de CO₂ în comparație cu pădurile îmbătrânite;
- Dezvoltarea rețelei de perdele forestiere;
- Creșterea nivelului de educație și pregătire profesională a populației;
- Modernizarea circulației în teritoriu;
- Dezvoltarea comunei în strânsă legătură cu UAT învecinate.

II.2. Viziunea și obiectivele de dezvoltare

La orizontul anului 2027, comuna Iara va redeveni o comunitate rurală atractivă pentru locuitori, investitori și turiști, cu un standard de viață comparabil cu cel al așezărilor urbane din județ și, implicit, cu o tendință de migrație internă și externă a populației mult atenuată față de cea din prezent. Comuna va beneficia de acces facil la centrele urbane din zonă și la infrastructura majoră de transport, de toată gama de utilități și servicii publice care să acopere nevoile de bază ale cetățenilor, de o calitate mai bună a mediului înconjurător, de un grad sporit de siguranță în fața riscurilor, precum și de o administrație pro-activă și deschisă.

Atingerea acestei viziuni de dezvoltare în anul 2027 poate fi detaliată într-o serie de ținte mai specifice, fiecare corespunzând unei priorități din Strategie, după cum urmează:

➤ **Ținta 1: Servicii publice de bază la standarde urbane**

Scurtă descriere: La orizontul anului 2027, cea mai mare parte dintre locuitorii comunei vor fi conectați la sistemul centralizat de alimentare cu apă, de canalizare și de alimentare cu gaze naturale. De asemenea, rețeaua de distribuție a energiei electrice și cea de luminat public vor fi modernizate, astfel încât să crească confortul și siguranța cetățenilor. În domeniul social, locuitorii vor beneficia de grădinițe și școli moderne, de mai multe servicii sociale adaptate nevoilor specifice ale diferitelor categorii de beneficiari, de un centru de sănătate cu servicii complexe și medici corespunzător pregătiți, de facilități culturale, sportive și de petrecere a timpului liber atractive. În acest fel, cei mai mulți dintre locuitori nu vor mai resimți diferențe majore între standardele de viață de la nivel local și cele din mediul urban.

➤ **Ținta 2: Locuri de muncă și oportunități de afaceri la nivel local**

Scurtă descriere: În anul 2027, oferta de locuri de muncă de la nivel local va fi mai generoasă și mai diversificată, pe fondul măsurilor pentru atragerea de investiții private în zonă. Firmele care vor decide să se stabilească în zonă vor beneficia de sprijin din partea autorităților locale, de la asigurarea utilităților, până la reglementarea urbanistică cât mai rapidă a clădirilor și terenurilor vizate de investiții sau acordarea de înlesniri la plata unor taxe și impozite locale. Pe de altă parte, investițiile în modernizarea infrastructurii de transport vor încuraja mobilitatea teritorială a forței de muncă, care va putea practica mai ușor naveta către centrele urbane din județ, dar va continua să locuiască în comună, unde costul vieții este mai redus.

➤ **Ținta 3: Acces facil la coridoare de transport, centre urbane, servicii și oportunități**

Scurtă descriere: La orizontul anului 2027, comuna Iara va beneficia de drumuri de acces de calitate către toate centrele urbane din zonă (Cluj-Napoca, Turda, Aiud, Baia de Arieș), care vor permite deplasarea în condiții de siguranță și confort. De asemenea, drumurile comunale și străzile principale vor fi modernizate, prevăzute cu trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale, permițând deplasarea mai facilă a tuturor

participanților la trafic (conducători auto, bicicliști și pietoni) între satele componente. Beneficiile pentru comunitate ale mobilității sporite vor fi multiple: creșterea atractivității comunei pentru investitori și turiști, reducerea timpilor de deplasare către centrul de comună unde sunt concentrate funcțiunile publice, reducerea poluării fonice și a aerului, creșterea mobilității forței de muncă etc.

➤ **Ținta 4: Vulnerabilitate redusă la riscuri și un mediu înconjurător curat**

Scurtă descriere: La nivelul anului 2027, comuna Iara va fi mai puțin vulnerabilă la riscurile naturale și antropice, prin amenajarea corespunzătoare a cursurilor de apă, împădurirea terenurilor degradate etc. De asemenea, vor continua investițiile pentru dotarea Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență. Calitatea factorilor de mediu de la nivel local se va îmbunătăți considerabil prin funcționalizarea sistemului de management integrat al deșeurilor din județul Cluj, extinderea rețelei de canalizare și construcția unei stații de epurare a apelor uzate cu treaptă terțiară, ecologizarea iazului de decantare al fostei exploatare miniere, amenajarea spațiilor verzi, modernizarea drumurilor comunale etc.

➤ **Ținta 5: Administrație publică performantă și satisfacție ridicată a cetățenilor**

Scurtă descriere: La orizontul anului 2027, administrația publică locală a comunei Iara va avea o capacitate sporită de a furniza servicii publice de calitate și de a implementa proiecte de investiții. Acest deziderat se va atinge prin elaborarea și implementarea strategiei de dezvoltare locală și a planului urbanistic general, formarea continuă a personalului existent și recrutarea de noi experți, achiziționarea de servicii specializate de consultanță, schimb de bune practici cu alte administrații, întărirea cooperării în cadrul GAL și a ADI-urilor, reabilitarea și dotarea sediului administrativ, dotarea cu echipamente pentru lucrări publice etc.

II.3. Obiective, priorități și măsuri pentru perioada 2019-2027

Prioritatea	Obiectivul specific	Măsura	Corelarea cu obiectivele tematice ale Strategiei Europa 2020	Corelarea cu sursele de finanțare existente la nivel național	
P1. Creșterea standardului de viață al locuitorilor	OS1.1. Îmbunătățirea accesului la infrastructură de utilități publice	M1.1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată	Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor	POIM PNDR PNDL Bugetul local	
		M1.1.2. Introducerea alimentării cu gaze naturale		Fonduri private	
		M1.1.3. Modernizarea infrastructurii de iluminat public și de distribuție a energiei electrice		PNDR Bugetul de stat Bugetul local	
	OS1.2. Îmbunătățirea accesului la servicii de interes public	M1.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale	Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei Investițiile în educație, competențe și învățarea pe tot parcursul vieții	PNDR PNDL POCU Bugetul de stat Bugetul local	
		M1.2.2. Dezvoltarea și diversificarea infrastructurii și a serviciilor sociale		PNDR POCU Bugetul de stat Bugetul local	
		M1.2.3. Realizarea de investiții în sectorul medical		PNDR PNDL Bugetul de stat Bugetul local	
		M1.2.4. Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a timpului liber, culturale și sportive		PNDR CNI Bugetul de stat Bugetul local Fonduri private	
	P2. Dezvoltarea economiei locale și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă	OS2.1. Dezvoltarea activităților industriale, de construcții și servicii	M2.1.1. Susținerea inițiativelor antreprenoriale ale întreprinzătorilor locali	Îmbunătățirea competitivității IMM, a sectorului agricol și a pescuitului și acvaculturii	PNDR Fonduri private START UP +
			M2.1.2. Încurajarea investițiilor străine		Bugetul de stat Bugetul local

		M2.1.3. Valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural și construit		PNDR Fonduri private Bugetul de stat Bugetul local
	OS2.2. Modernizarea sectorului agro-forestier	M2.2.1. Modernizarea exploatațiilor agricole	Îmbunătățirea competitivității IMM, a sectorului agricol și a pescuitului și acvaculturii	PNDR Fonduri private
		M2.2.2. Încurajarea structurilor asociative din agricultură și silvicultură		PNDR Fonduri private
		M2.2.3. Susținerea tinerilor fermieri		PNDR
		M2.2.4. Dezvoltarea sectorului de procesare, depozitare și comercializare a produselor agroalimentare		Fonduri private
P3. Îmbunătățirea accesibilității și asigurarea mobilității durabile	OS3.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport	M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor	Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de CO2 în toate sectoarele Promovarea unor sisteme de transport durabile și eliminarea blocajelor din cadrul infrastructurilor rețelelor majore	PNDR PNDL Bugetul local
		M3.1.2. Asigurarea alternativelor pentru deplasare nemotorizată		
		M3.1.2. Modernizarea drumurilor agricole și forestiere		PNDR
		M3.1.3. Încurajarea transportului public		Bugetul local
P4. Reducerea vulnerabilității la riscuri și promovarea unei	OS4.1. Utilizarea eficientă a resurselor și îmbunătățirea	M4.1.1. Managementul integrat al deșeurilor	Protecția mediului și promovarea utilizării	POIM Bugetul de stat Bugetul local Fonduri private

dezvoltări durabile	factorilor locali de mediu	M4.1.2. Creșterea suprafeței de spații verzi și împădurite	eficiente a resurselor	PNDR Fonduri private
		M4.1.3. Creșterea eficienței energetice a clădirilor		PNDR Bugetul de stat Bugetul local
		M4.1.4. Valorificarea resurselor de energie regenerabilă		Fonduri private
	OS4.2. Minimizarea impactului riscurilor naturale și antropice	M4.2.1. Îmbunătățirea serviciilor pentru situații de urgență	Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor	PNDR Bugetul de stat Bugetul local
		M4.2.2. Implementarea măsurilor de prevenire a riscurilor		PNDR Bugetul de stat Bugetul local
	P5. Asigurarea unei bune guvernance la nivel local	OS5.1. Creșterea calității serviciilor publice furnizate de administrația publică locală	M 5.1.1. Dezvoltarea competențelor la nivelul administrației publice locale	Îmbunătățirea eficienței administrației publice Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, precum și îmbunătățirea utilizării și calității acestora
M 5.1.2. Încurajarea cooperării teritoriale				
M 5.1.3. Investiții în dotarea hardware și software a administrației locale				
M 5.1.4. Dezvoltarea funcției de planificare strategică și urbanism				

Detalierea măsurilor cuprinse în Strategie:

Măsuri propuse	Posibile acțiuni
M1.1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată	Extinderea rețelei de alimentare cu apă în satele cu peste 50 de locuitori, inclusiv puțuri, stații de pompare, instalații de tratare, branșamente etc.; extinderea rețelei de canalizare în 3 sate și construirea unei stații de epurare cu treaptă terțiară, inclusiv racorduri.
M1.1.2. Introducerea alimentării cu gaze naturale	Înființarea rețelei de distribuție a gazelor naturale, inclusiv realizarea de branșamente.
M1.1.3. Modernizarea infrastructurii de iluminat public și de distribuție a energiei electrice	Înlocuirea corpurilor de iluminat cu unele eficiente energetic. Modernizarea rețelei de distribuție a energiei electrice (stâlpi, linii aeriene, posturi de transformare, branșamente etc.). Extinderea rețelei de electricitate și iluminat public în zonele nou-construite.
M1.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale	Reabilitarea, modernizarea, dotarea grădiniței și a școlilor din comună, inclusiv clădiri propriu-zise, instalații, grupuri sanitare, anexe, împrejurimi, curți interioare, locuri de joacă, terenuri de sport, mobilier, instrumentar, PC-uri etc.
M1.2.2. Dezvoltarea și diversificarea infrastructurii și a serviciilor sociale	Dezvoltarea de noi servicii sociale în parteneriat cu ONG-uri (de ex. centre de zi pentru copii, servicii de îngrijire la domiciliu etc.). Realizarea de anchete sociale și acordarea de sprijin financiar pentru persoanele expuse riscului de sărăcie. Acordarea de loturi de teren pentru construcția de locuințe.
M1.2.3. Realizarea de investiții în sectorul medical	Construcția și dotarea unui centru de sănătate modern. Sprijinirea activității cadrelor medicale.
M1.2.4. Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a timpului liber, culturale și sportive	Reabilitarea și dotarea căminului cultural și a bibliotecii comunale; modernizarea bazei sportive; modernizarea terenurilor de sport; modernizarea locurilor de joacă pentru copii.
M2.1.1. Susținerea inițiativelor antreprenoriale ale întreprinzătorilor locali	Acordarea de facilități fiscale întreprinzătorilor, extinderea rețelelor de utilități publice, reglementarea urbanistică a zonelor industriale, de servicii, depozitare, acordarea de autorizații în termen optim etc.
M2.1.2. Încurajarea investițiilor străine	Identificarea și reglementarea urbanistică a terenurilor publice și private atractive pentru

	<p>investitori (de ex. cele cu acces drumul județean); extinderea utilităților în zonele respective; colaborarea cu organizații care se ocupă de promovarea României ca destinație de afaceri (de ex. camere de comerț bilaterale, companii de intermediere imobiliară, consulat, ambasade, CJ Cluj, InvestRomania etc.); adoptarea de scheme locale de minimis; reducerea birocrăției legate de documentele ce trebuie obținute de la administrația locală etc.</p>
<p>M2.1.3. Valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural și construit</p>	<p>Consolidarea, restaurarea și introducerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu construit; promovarea tradițiilor și obiceiurilor locale, de ex. prin ansamblul local, organizarea de evenimente culturale (de ex. Zilele Comunei) etc.; încheierea de parteneriat public-private pentru dezvoltarea infrastructurii turistice; promovarea turistică a zonei (website, social media, cooperare cu alte autorități pentru promovarea la târguri și expoziții; instalarea de panouri de direcționare și informare cu privire la obiectivele din comună etc.)</p>
<p>M2.2.1. Modernizarea exploatațiilor agricole</p>	<p>Sprijinirea fermierilor locali</p>
<p>M2.2.2. Încurajarea structurilor asociative din agricultură și silvicultură</p>	<p>Promovarea în rândul locuitorilor a oportunităților de finanțare europeană pentru înființarea de grupuri de producători, cooperative agricole etc.</p>
<p>M2.2.3. Susținerea tinerilor fermieri</p>	<p>Promovarea în rândul locuitorilor a oportunităților de finanțare europeană pentru instalarea tinerilor fermieri</p>
<p>M2.2.4. Dezvoltarea sectorului de procesare, depozitare și comercializare a produselor agroalimentare</p>	<p>Valorificarea corespunzătoare, eventual în PPP, a pieței / târgului comunal. Sprijinirea investițiilor private în unități de procesare și depozitare a produselor agroalimentare, prin acordarea de facilități fiscale, reglementarea urbanistică a terenurilor vizate, extinderea rețelelor de utilități, amenajarea căilor de acces etc.</p>
<p>M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor</p>	<p>Modernizarea / reabilitarea / întreținerea drumurilor comunale și a străzilor din comună, inclusiv podețe și poduri, parcuri, marcaje,</p>

	indicatoare, rigole de scurgere a apelor pluviale
M3.1.2. Asigurarea alternativelor pentru deplasare nemotorizată	Modernizarea / reabilitarea / întreținerea trotuarelor, a zonelor pietonale, amenajarea de piste pentru biciclete.
M3.1.2. Modernizarea drumurilor agricole și forestiere	Modernizarea drumurilor de acces la exploatațile agricole și pădurile din comună.
M3.1.3. Încurajarea transportului public	Amenajarea / modernizarea stațiilor de transport public.
M4.1.1. Managementul integrat al deșeurilor	Implicarea în activitatea ADI ECO-METROPOLITAN și în selectarea și monitorizarea operatorului de salubritate din zonă, instalarea de noi coșuri de gunoi și de platforme de colectare a deșeurilor, salubritatea spațiilor publice, executarea de lucrări de dezapezire, toaletare vegetație etc.
M4.1.2. Creșterea suprafeței de spații verzi și împădurite	Modernizarea parcurilor existente și amenajarea de noi spații verzi. Executarea de lucrări de împădurire a unor terenuri degradate, mai ales în zonele expuse riscului de alunecări de teren.
M4.1.3. Creșterea eficienței energetice a clădirilor	Executarea de lucrări de reabilitare termică (pereți, acoperișuri, tâmplărie etc.) a clădirilor publice și private. Acordarea de facilități fiscale pentru reabilitarea termică a clădirilor și clădiri verzi.
M4.1.4. Valorificarea resurselor de energie regenerabilă	Montarea de panouri fotovoltaice pe clădirile publice și pe cele private. Acordarea de facilități fiscale oferite de Primărie pentru proprietarii care își reabilitează locuințele.
M4.2.1. Îmbunătățirea serviciilor pentru situații de urgență	Investiții în dotarea Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență (de ex. echipamente de intervenție, de avertizare, de comunicații etc.). Implementarea măsurilor PSI la clădirile de interes public.
M4.2.2. Implementarea măsurilor de prevenire a riscurilor	Realizarea de lucrări de amenajare a cursurilor de apă (de ex. decolmatări, regularizări), de ecologizare a activelor aparținând fostei exploatare miniere, de prevenire a incendiilor de pădure etc.
M 5.1.1. Dezvoltarea competențelor la nivelul administrației publice locale	Derularea de programe de formare continuă a angajaților Primăriei. Recrutarea de personal suplimentar, atât funcționari publici, cât și personal contractual pentru posturile neocupate din organigramă. Modificările

	periodice ale organigramei pentru a răspunde priorităților de dezvoltare locală.
M 5.1.2. Încurajarea cooperării teritoriale	Valorificarea apartenenței la GAL și ADI-uri, în vederea realizării de investiții de interes public. Aderarea la noi structuri asociative. Încheierea de acorduri de înfrățire cu alte administrații. Derularea de proiecte în PPP.
M 5.1.3. Investiții în dotarea hardware și software a administrației locale	Reabilitarea, modernizarea și dotarea sediului administrativ al comunei, inclusiv cu mobilier, echipamente hardware, software. Reabilitarea și refuncționalizarea clădirilor publice dezafectate. Achiziționarea de mijloace de transport și de utilaje pentru executarea de lucrări edilitare.
M 5.1.4. Dezvoltarea funcției de planificare strategică și urbanism	Derularea lucrărilor de înscriere a imobilelor în sistemul de cadastru și publicitate imobiliară. Implementarea noului PUG și a strategiei de dezvoltare locală. Elaborarea și implementarea altor strategii sectoriale.

Capitolul III. Planul de acțiune (operațional) și managementul implementării strategiei de dezvoltare locală a comunei Iara

III.1. Portofoliul (fișele) de proiecte prioritare ale Comunei Iara pentru perioada 2019-2027:

În vederea implementării măsurilor și a atingerii obiectivelor și țintelor subsumate viziunii de dezvoltare a Comunei Iara pe termen lung, au fost identificate următoarele proiecte prioritare ce ar trebui duse la îndeplinire până în anul 2027:

Proiectul Prioritar nr. 1

Titlul proiectului	Canalizare menajeră cu stație de epurare în Comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Extensia redusă a infrastructurii de apă și apă uzată
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede extinderea rețelei de canalizare în satele Iara, Făgetu Ierii și Surduc, respectiv construcția unei stații de epurare în satul Iara.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Licitație
Bugetul estimativ	4,000,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL

Proiectul Prioritar nr. 2

Titlul proiectului	Extindere alimentare cu apă Cacova Ierii, comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Extensia redusă a infrastructurii de apă și apă uzată
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede extinderea rețelei de alimentare cu apă în satele Cacova Ierii, Mașca, Valea Vadului
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Lucrări în curs
Bugetul estimativ	850,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 3

Titlul proiectului	Extindere alimentară cu apă în satele Ocolișel și Agriș, comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Extensia redusă a infrastructurii de apă și apă uzată
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede extinderea rețelei de alimentare cu apă în satele Ocolișel și Agriș
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	1,000,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL

Proiectul Prioritar nr. 4

Titlul proiectului	Înființare rețea de alimentare cu gaze în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.1.2. Introducerea alimentării cu gaze naturale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede înființarea rețelei de distribuție a gazelor naturale în satele comunei Iara
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	2,000,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL Alte programe cu finanțare de la bugetul de stat PPP (concesiune)

Proiectul Prioritar nr. 5

Titlul proiectului	Modernizarea rețelei de iluminat public din comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.1.3. Modernizarea infrastructurii de iluminat public și de distribuție a energiei electrice
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Uzura rețelei de distribuție a energiei electrice și de iluminat public
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede continuarea lucrărilor de înlocuire a corpurilor de iluminat existente cu unele eficiente energetic (de tip Led) în satele Cacova Ierii, Lungești, Agriș, Valea Vadului, Valea Agrișului, Ocolișel, Borzești.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	150,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 6

Titlul proiectului	Reabilitarea Școala Gimnazială Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Degradarea infrastructurii educaționale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede reabilitarea clădirii (termoizolare, fațadă, acoperiș, instalații, grupuri sanitare etc.) în care funcționează Școala Gimnazială Iara.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Documentație tehnico-economică
Bugetul estimativ	300,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL

Proiectul Prioritar nr. 7

Titlul proiectului	Modernizare grădiniță în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Degradarea infrastructurii educaționale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede reabilitarea clădirii (termoizolare, fațadă, acoperiș, instalații, grupuri sanitare, spații exterioare etc.) în care funcționează Grădinița Iara
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Licitație
Bugetul estimativ	380,000
Sursele potențiale de finanțare	PNDR

Proiectul Prioritar nr. 8

Titlul proiectului	Modernizare și reabilitare Școala cu cls. I-IV din localitatea Iara, comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Degradarea infrastructurii educaționale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede reabilitarea clădirii (termoizolare, fațadă, acoperiș, instalații, grupuri sanitare etc.) în care funcționează Școala Primară Iara
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Lucrări în curs
Bugetul estimativ	200,000
Sursele potențiale de finanțare	PNDL

Proiectul Prioritar nr. 9

Titlul proiectului	Furnizare dotări pentru Școala Gimnazială Iara cu cls. V-VIII și Școala primară cu cls. I-IV Iara, comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Degradarea infrastructurii educaționale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede dotarea Școlii Primare, respectiv a Școlii Gimnaziale Iara cu mobilier și material didactic.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Implementare
Bugetul estimativ	40,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL

Proiectul Prioritar nr. 10

Titlul proiectului	Construire centru de sănătate în localitatea lara, comuna lara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.3. Realizarea de investiții în sectorul medical
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna lara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Sporul natural și migratoriu negativ al populației
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede construcția unei clădiri cu destinația de centru de sănătate, care va găzdui cabinete medicale, unitate de tip ambulator, farmacie și spații conexe.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Licitație
Bugetul estimativ	320,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL

Proiectul Prioritar nr. 11

Titlul proiectului	Reabilitare și dotare cămin cultural localitatea lara, comuna lara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.4. Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a timpului liber, culturale și sportive
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna lara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Oferta culturală restrânsă de la nivel local
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul presupune reorganizarea spațiilor interioare, reabilitarea termică, modernizarea și dotarea clădirii existente, în vederea asigurării unui spațiu optim pentru desfășurarea de activități socio-culturale.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Licitație
Bugetul estimativ	300,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDR

Proiectul Prioritar nr. 12

Titlul proiectului	Modernizare bază sportivă în localitatea Iara, comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.4. Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a timpului liber, culturale și sportive
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Oportunitățile reduse de agrement, mai ales pentru populația tânără
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede reabilitarea parcului și a vestiarelor existente la baza sportivă, respectiv amenajarea unei piste de biciclete și role.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	200,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 13

Titlul proiectului	Amenajare capelă mortuară în satul Mașca, comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.4. Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a timpului liber, culturale și sportive
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Dotarea logistică deficitară a administrației locale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede construcția unei capele mortuare în satul Mașca.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	100,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 14

Titlul proiectului	Modernizare locuri de joacă pentru copii în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M1.2.4. Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a timpului liber, culturale și sportive
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Oportunitățile reduse de agrement, mai ales pentru populația tânără
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede modernizarea celor 4 locuri de joacă existente în satele Iara, Surduc și Agriș, prin înlocuire și completare mobilier urban, amenajare spații verzi adiacente etc.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	100,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 15

Titlul proiectului	Amenajare drum de interes turistic Ocolișel – Stațiunea Muntele Băișorii
Măsura din Strategie în care se încadrează	M2.1.3. Valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural și construit
Beneficiarul proiectului	CJ Cluj
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Numărul redus de spații de cazare și de alimentație publică pentru turiști și vizitatori
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede amenajarea unei alternative de acces la Stațiunea Muntele Băișorii prin satul Ocolișel, care să pună în valoare potențialul turistic al comunei Iara și să accesibilizeze o zonă pretabilă pentru dezvoltarea de funcțiuni de cazare și agrement.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	5,000,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	Bugetul județului Bugetul de stat

Proiectul Prioritar nr. 16

Titlul proiectului	Reabilitare străzi în satul Iara, Comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul implică modernizarea a circa 12 km de străzi și podețe din comuna Iara
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Documentație tehnico-economică
Bugetul estimativ	1,500,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL

Proiectul Prioritar nr. 17

Titlul proiectului	Reabilitare străzi în satele Cacova Ierii, Surduc și Mașca, Comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul implică modernizarea a circa 15-17 km de străzi și podețe din satele componente ale comunei Iara
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	2,000,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 18

Titlul proiectului	Modernizarea DC 106 în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul implică modernizarea a circa 5 km din DC 106 între DJ 107M și Măgura Ierii.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	1,000,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 19

Titlul proiectului	Modernizarea DC 102A în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul implică modernizarea a circa 3 km din DC 102A în zona Valea Vadului
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	500,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 20

Titlul proiectului	Modernizarea DC 107 în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede modernizarea a circa 10 km din DC 107, care să asigure legătura cu satul Borzești.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	1,000,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 21

Titlul proiectului	Modernizare infrastructură rutieră în comuna Iara (DJ 105)
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede modernizarea a circa 6 km din DC 105 între satele Lungești și Ocolișel
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	În curs de implementare
Bugetul estimativ	800,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDR

Proiectul Prioritar nr. 22

Titlul proiectului	Modernizare trotuare și alei pietonale în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.2. Asigurarea alternativelor pentru deplasare nemotorizată
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede modernizarea a circa 10 km de trotuare în comuna Iara.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	200,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 23

Titlul proiectului	Modernizare stații de transport în comun în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M3.1.3. Încurajarea transportului public
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Dotarea logistică deficitară a administrației locale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede modernizarea a 4 stații de transport în comun în satele Iara, Surduc și Buru
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	20,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 24

Titlul proiectului	Modernizare parc comunal în satul Iara, comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M4.1.2. Creșterea suprafeței de spații verzi și împădurite
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Oportunitățile reduse de agrement, mai ales pentru populația tânără
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul implică modernizarea spațiului verde din zona centrală a satului Iara, inclusiv alei, vegetație, iluminat, împrejmuire, mobilier urban etc.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	150,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL PNDR Bugetul de stat (AFM) Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 25

Titlul proiectului	Amenajarea cursurilor de apă Hămărag, Cacova și Capra din comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M4.2.2. Implementarea măsurilor de prevenire a riscurilor
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Vulnerabilitatea ridicată la diferite riscuri naturale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede amenajarea (decolmatare, regularizare, îndiguire etc.) a unor cursuri de apă cu risc de inundații de pe teritoriul comunei Iara.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	300,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDR Bugetul de stat Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 26

Titlul proiectului	Reabilitarea și dotarea sediului administrativ al comunei Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M 5.1.3. Investiții în dotarea hardware și software a administrației locale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Dotarea logistică deficitară a administrației locale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede reabilitarea, modernizare și dotarea clădirii în care funcționează Primăria Comunei Iara.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	300,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDL CNI Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 27

Titlul proiectului	Achiziționarea de utilaje pentru lucrări edilitare în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M 5.1.3. Investiții în dotarea hardware și software a administrației locale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Dotarea logistică deficitară a administrației locale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede achiziționarea unor echipamente de construcții și transport care să permită executarea de lucrări de interes edilitar în regie proprie.
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	100,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDR Bugetul local

Proiectul Prioritar nr. 28

Titlul proiectului	Extinderea sistemului de supraveghere video în comuna Iara
Măsura din Strategie în care se încadrează	M 5.1.3. Investiții în dotarea hardware și software a administrației locale
Beneficiarul proiectului	UAT Comuna Iara
Punctul Slab din Analiza SWOT la care răspunde proiectul	Dotarea logistică deficitară a administrației locale
Scurta descriere a activităților propuse prin proiect	Proiectul prevede extinderea sistemului de supraveghere video în spațiilor publice în satele componente ale comunei
Stadiul pregătirii proiectului (la momentul 2019)	Idee de proiect
Bugetul estimativ	50,000 Euro
Sursele potențiale de finanțare	PNDR Bugetul local

III.2. Pașii necesari pentru implementarea proiectelor prioritare

Pentru asigurarea implementării Strategiei de Dezvoltare Locală, propunem următorul plan de acțiune, structurat pe trei intervale de timp:

Acțiuni de întreprins pe termen scurt (2019)

Acțiuni	Responsabili
Aprobarea Strategiei de Dezvoltare Locală în cadrul Consiliului Local, prin adoptarea de hotărâri în acest sens	Primăria Iara Consiliul Local Consultant
Finalizarea proiectelor de investiții mature (lucrări în curs)	Primăria Iara Consultanți
Elaborare și aprobarea documentațiilor tehnico-economice aferente proiectelor prioritare din Strategie (identificare terenuri/clădiri, pregătire documente care să ateste regimul juridic al terenurilor, studii de fezabilitate-fezabilitate, studii de impact, planuri de afaceri, documentații urbanistice, etc.)	Primăria Iara Alte categorii de beneficiari din localitate Consultanți
Identificarea, analizarea și selectarea surselor de finanțare pentru proiectele prioritare din Strategie. Pregătirea cererilor de finanțare și a altor documente necesare pentru accesarea respectivelor surse de finanțare.	Primăria Iara Consultanți
Identificarea și informarea potențialilor beneficiari privați asupra surselor de finanțare disponibile pentru aceștia	Primăria Iara Autorități de Management / Organisme Intermediare Instituția Prefectului Cluj
Planificarea multianuală a bugetului având în vedere resursele necesare pentru implementarea proiectelor prioritare și stabilirea graficului de derulare/implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală	Primăria Iara Consiliul Local
Pregătirea cadrului instituțional și a resurselor umane pentru implementarea cu succes a proiectelor prioritare, prin recrutarea de personal suplimentar, formare profesională, achiziție servicii de consultanță.	Primăria Iara

Acțiuni de întreprins pe termen mediu (2021-2023)

Acțiuni	Responsabili
Implementarea proiectelor prioritare (realizare achiziții publice, executare lucrări, etc.), cu precădere a celor realizate cu fonduri europene din exercițiul financiar 2014-2020 și de la bugetul de stat	Primăria Iara Consultanți
Atragerea de investiții private în domeniile prioritare din Strategie (de ex. acordarea de facilități fiscale întreprinzătorilor privați care creează locuri de muncă în oraș, concesionarea / închirierea de terenuri etc.)	Primăria Iara Consiliul Local
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliul de proiecte prioritare	Primăria Iara Consultanți

Acțiuni de întreprins pe termen lung (2024-2027)

Acțiuni	Responsabili
Depunerea spre finanțare și implementarea proiectelor cu finanțare europeană aferentă exercițiului financiar 2021-2027	Primăria Iara Consultanți
Evaluarea implementării Strategiei de Dezvoltare Locală pentru perioada 2019-2027 și actualizarea acesteia pentru perioada post 2027	Primăria Iara Consiliul Local Consultanți

III.3. Managementul implementării strategiei. Comunicarea aferentă acesteia

În faza de elaborare a Strategiei de Dezvoltare Locală au fost identificate o serie de riscuri care ar putea afecta implementarea acesteia, pentru care au fost propuse măsuri de atenuare, după cum urmează:

Risc identificat	Probabilitate de apariție	Impact asupra obiectivelor Strategiei	Măsuri de atenuare propuse
Întârzieri în procesul de derulare a achizițiilor publice	Ridicată	Ridicat	Contractarea de expertiză externă pentru elaborarea caietelor de sarcini. Actualizarea valorii estimate a investiției în cazul lipsei de interes a ofertanților
Calitatea proastă a unor lucrări executate de firmele de construcții contractate	Ridicată	Ridicat	Achiziționarea de servicii de asistență juridică. Încheierea de contracte cu clauze clare legate de calitate, garanții de bună execuție, penalități de întârziere, reziliere.
Constrângerile legale cu privire la schimbarea de destinație a unor clădiri (de ex. școli dezafectate)	Ridicată	Mediu	Comunicarea cu autoritățile de resort pentru identificarea modalității legale de schimbare a funcțiunii. Identificarea de funcțiuni compatibile cu legislația în vigoare
Lipsa terenurilor de mari dimensiuni din proprietatea Primăriei pentru realizarea unor proiecte de interes public	Ridicată	Mediu	Realizarea de achiziții / schimburi de terenuri.
Distrugerea unor bunuri publice aferente investițiilor realizate	Ridicată	Mediu	Instalarea de camere de supraveghere video în mai multe spații publice
Probleme de cash-flow la nivelul administrației locale din cauza numărului mare de proiecte de investiții	Medie	Ridicată	Contractarea de linii de credit pentru susținerea proiectelor de investiții. Solicitarea de prefinanțări de la finanțatori. Lobby pentru obținerea de fonduri de la CJ Cluj.
Deficitul de resurse umane cu competențe în domeniul atragerii de fonduri europene și de management al investițiilor	Medie	Ridicat	Achiziționarea de servicii de consultanță pentru pregătirea și managementul proiectelor. Formarea continuă a personalului existent. Realocarea posturilor în cadrul organigramei funcție de necesități.

După cum se poate observa din tabelele de mai sus, Comuna Iara are atât un număr mare de proiecte de investiții în derulare, cât și multe propuneri noi de intervenții pentru perioada 2019-2027. Toate acestea vor trebui duse la îndeplinire cu o organigramă relativ suplă, în care nu există posturi dedicate pentru activitatea de management de proiect, de achiziții publice sau de atragerea de finanțări externe. Constrângerile bugetare și legale fac ca extinderea semnificativă a organigramei Primăriei cu personal de specialitate să nu poată fi realizată pe termen scurt, deși această variantă ar asigura o capacitate proprie întărită pe viitor.

În acest context, pe termen scurt și chiar mediu, se impune contractarea de expertiză externă pentru derularea proiectelor prioritare. Aceasta va implica achiziția de servicii de consultanță pentru pregătirea proiectelor (de ex. proiectare, atragerea de fonduri europene), dar și pentru implementarea acestora (de ex. lucrări de construcții, furnizări de bunuri și servicii, supervizare lucrări, management de proiect etc.). O altă resursă importantă o reprezintă expertiza Consiliului Județean Cluj (de ex. în domeniul urbanismului), dar și a structurilor asociative din care comuna Iara face parte (GAL, ADI-uri în domeniul deșeurilor și utilităților), care dispun de personal-suport corespunzător calificat. Nu în ultimul rând, este vitală atragerea cetățenilor și a sectorului privat în sprijinirea acestor proiecte prioritare (de ex. acțiuni de voluntariat în domeniul situațiilor de urgență, menținerii ordinii publice și prevenirii infracționalității, furnizării de servicii sociale, organizării de acțiuni culturale etc.).

Unul dintre principiile de bază ale elaborării strategiei a fost planificarea de tip participativ. În acest sens, au fost organizate interviuri cu Primarul și personalul de execuție din cadrul Primăriei Iara. Varianta de lucru strategiei a fost transmisă consilierilor locali, înainte de supunerea aprobării în Consiliul Local. De asemenea, aceasta a fost disponibilă la sediul Primăriei spre consultare de către toți cei interesați cu 15 zile înainte de ședința de Consiliul Local în care a fost aprobată. Toate observațiile primite au fost incluse de către consultanți în varianta finală a documentului.

Ulterior aprobării sale în Consiliul Local, Strategia de Dezvoltare Locală va fi publicată pe site-ul WEB al Primăriei Iara și va transmisă spre informare GAL "Lidel Cluj", CJ și Instituția Prefectului Cluj.

III.4. Monitorizarea implementării strategiei și evaluarea acesteia

Un alt principiu de bază în procesul de elaborare a strategiei de dezvoltare locală a fost obținerea unui document strategic util administrației locale în ceea ce privește planificarea resurselor. Atingerea obiectivelor asumate și alocarea eficientă a resurselor administrației locale se poate face doar cu o monitorizare foarte atentă a progresului implementării proiectelor prioritare.

În acest context, strategia propune o procedură de monitorizare propusă simplă, adaptată la capacitatea administrativă limitată a Primăriei, respectiv:

- La începutul fiecărui an calendaristic, o persoană din aparatul executiv al Primăriei (desemnată printr-o dispoziție a Primarului), va pregăti un scurt raport de progres al

implementării Strategiei, la care se va anexa valoarea indicatorilor de realizare imediată aferenți anului precedent. Acesta va fi prezentat conducerii Primăriei, precum și Consiliului Local, în vederea întreprinderii măsurilor de remediere a diferitelor obstacole întâmpinate în calea ducerii la îndeplinire a proiectelor prioritare. Primul astfel de raport va fi prezentat la începutul anului 2020, cu indicatorii aferenți anului 2019;

- Raportul de monitorizare prezentat la începutul fiecărui an va avea următoarea structură minimală:
 - Introducere: informații succinte privitoare la perioada acoperită de raportul de monitorizare, sursele de date utilizate pentru aprecierea progresului în implementarea Strategiei (de ex. date furnizate de Aparatul de Specialitate, de personalul GAL, de CJ etc.), dificultăți întâmpinate.
 - Descrierea activităților desfășurate în procesul de monitorizare (de ex. colectarea și centralizarea datelor de la actorii sus-menționați, informații primite de la consultanți, proiectanți, executanți, finanțatori etc.;
 - Analiza riscurilor aferente implementării Strategiei (plecând de la riscurile deja prezentate în document, la care se pot adăuga altele identificate pe parcursul implementării);
 - Prezentarea proiectelor prioritare care au făcut obiectul procesului de monitorizare, plecând de la fișele prezentate în Strategie;
 - Recomandări de eficientizare a implementării fiecărui proiect prioritar în parte;
 - Concluzii finale - o apreciere generală privind progresul înregistrat în implementarea Strategiei.

La finalul perioadei de implementare a Strategiei de Dezvoltare Locală, adică sfârșitul anului 2026 sau începutul anului 2027, se va genera un Raport final de monitorizare a implementării Strategiei, care se va prezenta de asemenea conducerii Primăriei și Consiliului Local, care va include o analiză a:

- gradului de realizare a indicatorilor de rezultat cuprinși în strategie;
- impactului efectiv în termeni de eliminare a punctelor slabe identificate în Analiza SWOT;
- sustenabilității rezultatelor obținute (de ex. asigurarea cheltuielilor de operare și mentenanță aferente obiectivelor realizate, asigurarea necesarului de resurse umane pentru funcționarea acestora etc.);
- motivelor care au stat la baza succesului sau insuccesului în implementarea proiectelor prioritare;
- eventualelor riscuri manifestate și neplanificate;
- lecțiilor învățate din implementarea actualei strategii pentru planificarea investițiilor în perioada următoare (post 2027).

Dată fiind perioada relativ lungă de timp pe care o acoperă strategia de dezvoltare locală (2019-2027), precum și suprapunerea acesteia cu două exerciții financiare la nivel european (2014-2020, respectiv 2021-2027), este de așteptat ca lista de proiecte prioritare inițială să mai sufere unele modificări, mai ales legate de corelarea cu prioritățile programelor de

finanțare de la nivel guvernamental și european. În acest sens, portofoliul de proiecte prioritare se va actualiza prin emiterea de hotărâri de Consiliu Local.

Pentru monitorizarea implementării strategiei, a fost conceput un set de indicatori de rezultat și de realizare imediată clari, la nivel de obiectiv specific, respectiv de măsură, ale căror valori vor fi documentate în conformitate cu procedura de monitorizare de mai sus:

a) Indicatorii de rezultat:

Obiectivul specific	Indicatorul de rezultat	U.M.	Valoarea de bază	Valoarea țintă pentru anul 2027	Sursa de documentare
OS1.1. Îmbunătățirea accesului la infrastructură de utilități publice	Gradul de conectare al gospodăriilor la sistemul centralizat de alimentare cu apă	%	50	80	Primărie
	Gradul de conectare al gospodăriilor la sistemul centralizat de canalizare	%	15	40	Primărie
	Gradul de conectare al gospodăriilor la sistemul de distribuție a gazelor naturale	%	0	30	Operator
OS1.2. Îmbunătățirea accesului la servicii de interes public	Speranța de viață a populației	Ani	75	78	INS
	Ponderele populației cu studii liceale și superioare în totalul populației	%	23	35	INS
	Valoarea indicelui de dezvoltare umană locală	Puncte	55	65	Banca Mondială
OS2.1. Diversificarea economiei locale, prin	Firme autohtone active în comună	Nr.	110	150	Primărie
	Investitori străini activi în comună	Nr.	0	5	Primărie

atragera de investiții private în activități non-agricole OS2.1. Dezvoltarea activităților industriale, de construcții și servicii	Înnoptări turistice în comună	Nr.	200	5000	INS
OS2.2. Creșterea competitivității producătorilor agricoli de la nivel local	Mărimea medie a exploatațiilor agricole	Ha	4,4	6	RG 2020
OS2.2. Modernizarea sectorului agro-forestier	Gradul de modernizare al drumurilor comunale	%	50	80	Primărie
OS4.1. Protecția mediului și reducerea emisiilor de CO2	Ponderea clădirilor de locuit reabilitate termic	%	10	30	INS
OS4.2. Reducerea impactului riscurilor naturale și antropice	Situații de urgență gestionate cu implicarea SVSU	Nr./an	2	10	SVSU
OS5.1. Eficientizarea activității administrației publice locale	Volumul investițiilor publice realizate în perioada 2019-2027	Mil. Euro	3,500,000 (2010-2018)	6,000,000	Primărie

b) Indicatorii de realizare imediată (valoarea de referință este zero):

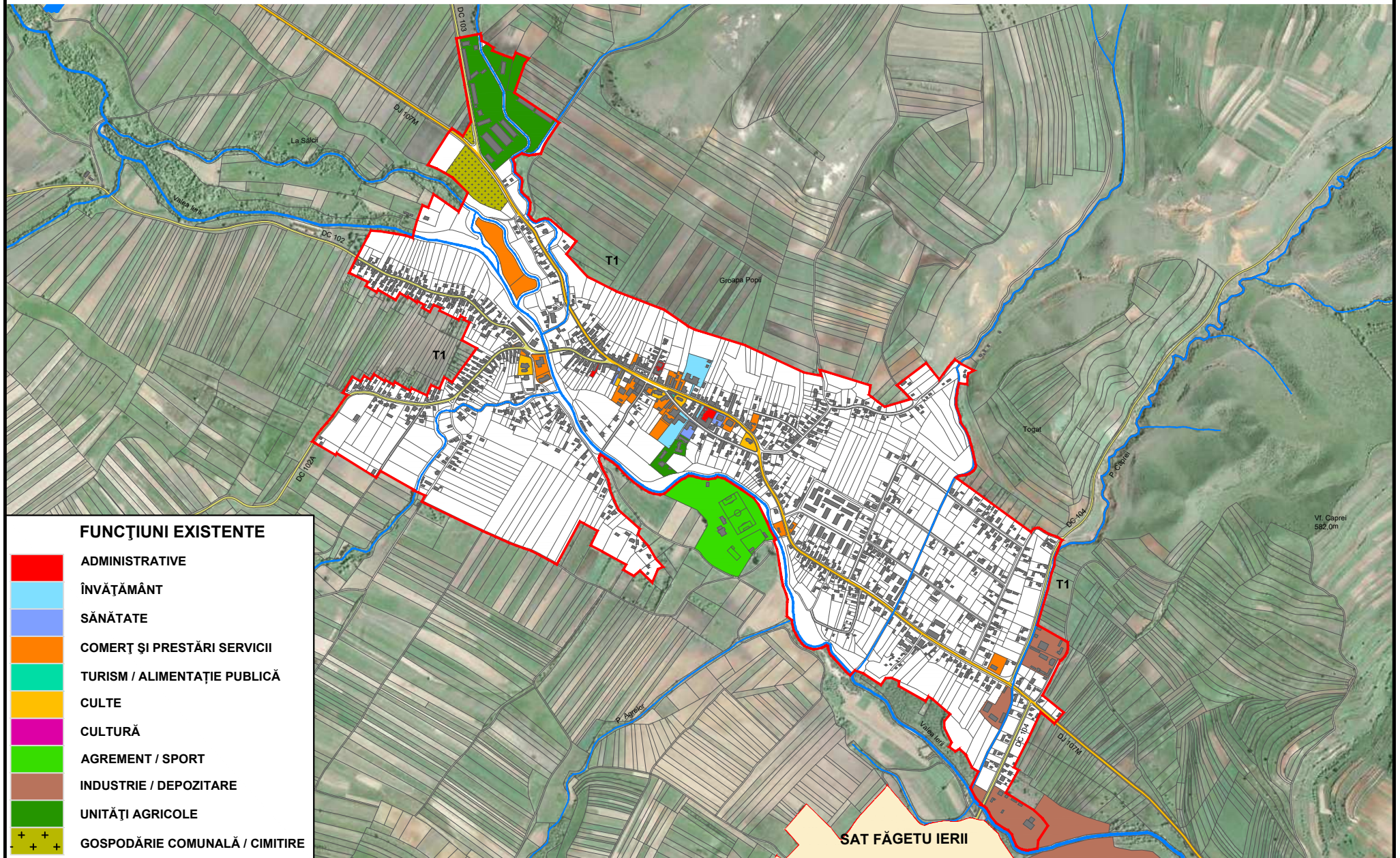
Măsura	Indicatorul de realizare	U.M.	Valoarea țintă pentru anul 2027	Sursa de documentare
M1.1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată	Lungime rețea de canalizare construită	Km.	15	Primărie
	Lungime rețea de alimentare cu apă construită	Km.	15	Primărie
	Stații de epurare construite	Nr.	1	Primărie
M1.1.2. Introducerea alimentării cu gaze natural	Lungime rețea gaze naturale construită	Km.	20	Operator
M1.1.3. Modernizarea infrastructurii de iluminat public și de distribuție a energiei electrice	Corpuri de iluminat montate	Nr.	150	Primărie
	Stâlpi de electricitate înlocuiți / montați	Nr.	30	Electrica Transilvania Nord
	Linii aeriene modernizate	Km.	20	Electrica Transilvania Nord
M1.2.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale	Unități de învățământ reabilite, modernizate, dotate	Nr.	3	Primărie
M1.2.2. Dezvoltarea și diversificarea infrastructurii și a serviciilor sociale	Persoane care au beneficiat de servicii sociale în anul curent	Nr.	100	Primărie
	Centre / servicii nou-înființate	Nr.	2	Primărie
M1.2.3. Realizarea de investiții în sectorul medical	Unități medicale construite	Nr.	1	Primărie
M1.2.4. Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a	Evenimente culturale organizate anual la nivel local	Nr.	5	Primărie

timpului liber, culturale și sportive	Locuri de joacă amenajate	Nr.	4	Primărie
	Unități culturale construite / reabilitate / modernizate / dotate	Nr.	1	Primărie
	Capele mortuare amenajate	Nr.	1	Primărie
	Baze sportive modernizate	Nr.	1	Primărie
M2.1.1. Susținerea inițiativelor antreprenoriale ale întreprinzătorilor locali	Firme românești care au beneficiat de facilități fiscale	Nr.	3	Primărie
M2.1.2. Încurajarea investițiilor străine	Firme străine care au beneficiat de facilități fiscale	Nr.	2	Primărie
M2.1.3. Valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural și construit	Număr de monumente istorice restaurate și introduse în circuitul turistic	Nr.	2	Primărie
	Lungime drumuri de interes turistic amenajate	Km	10	CJ Cluj
	Unități de cazare înființate	Nr.	5	Primărie
	Unități de alimentație publică înființate	Nr.	2	Primărie
	Site-uri de promovare online a comunei ca destinație turistică	Nr.	1	Primărie
M2.2.1. Modernizarea exploatațiilor agricole	Exploatații agricole care au beneficiat de sprijin financiar pentru modernizare	Nr.	2	AFIR
M2.2.2. Încurajarea structurilor asociative din agricultura și silvicultura	Structuri asociative care au beneficiat de sprijin financiar	Nr.	3	AFIR
M2.2.3. Susținerea tinerilor fermieri	Tineri fermieri care au beneficiat de	Nr.	5	AFIR

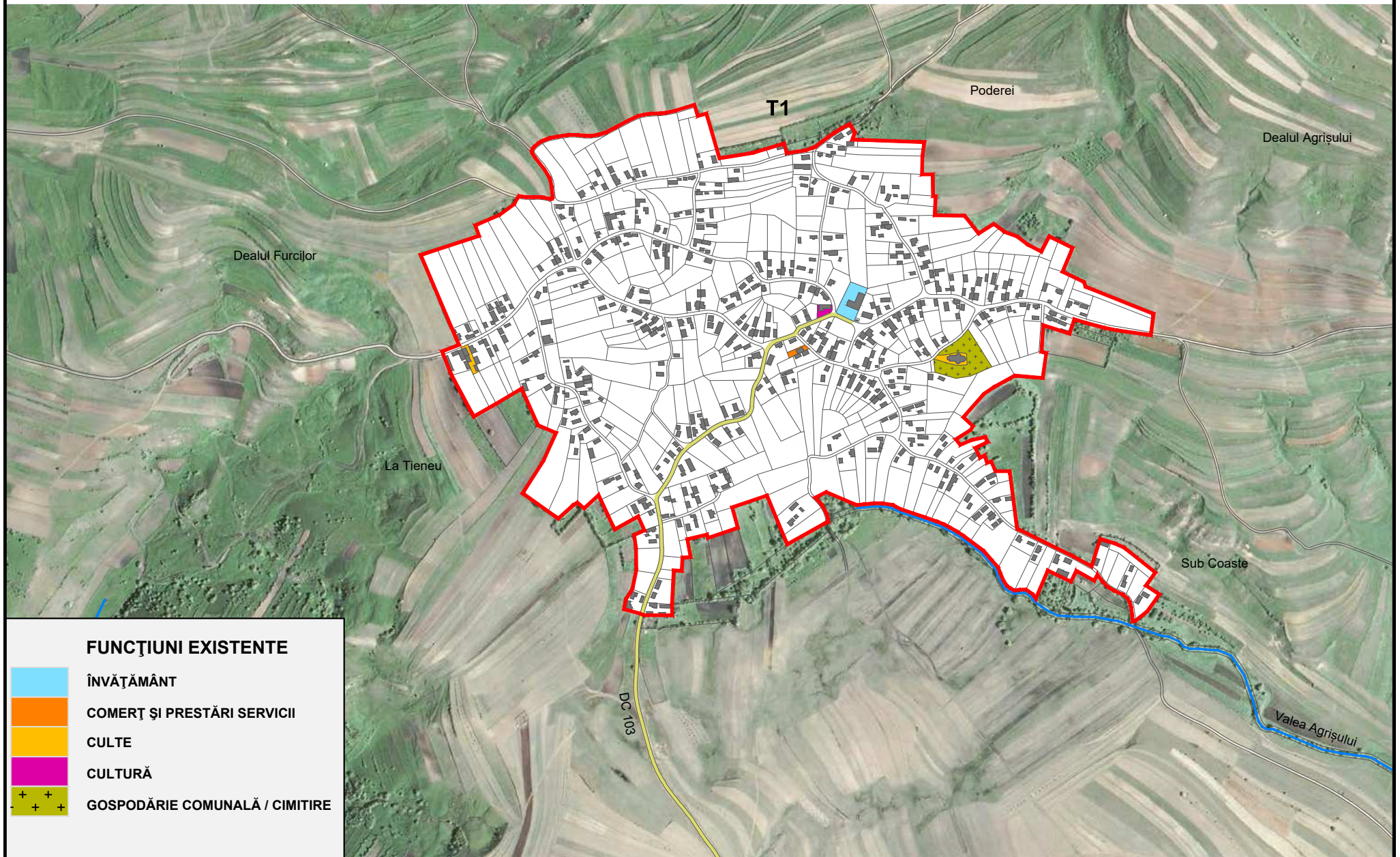
	sprijin financiar pentru instalare			
M2.2.4. Dezvoltarea sectorului de procesare, depozitare și comercializare a produselor agroalimentare	Unități de procesare a produselor agricole care au beneficiat de sprijin financiar	Nr.	1	AFIR
	Unități de depozitare a produselor agricole care au beneficiat de sprijin financiar	Nr.	1	AFIR
M3.1.1. Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor	Lungime drumuri comunale / străzi modernizate / reabilitate	Km.	55	Primărie
	Poduri / podețe construite / modernizate / reabilitate	Nr.	20	Primărie
M3.1.2. Asigurarea alternativelor pentru deplasare nemotorizată	Trotuare amenajate / modernizate / reabilitate	Km	10	Primărie
	Lungime piste pentru biciclete / role amenajate	Km	1	Primărie
M3.1.2. Modernizarea drumurilor agricole și forestiere	Lungime drumuri forestiere modernizate	Km.	20	Composesorate
M3.1.3. Încurajarea transportului public	Stații de transport în comun amenajate / modernizate	Nr.	4	Primărie
M4.1.1. Managementul integrat al deșeurilor	Pondere gospodăriilor care au contracte încheiate cu operatorul de salubritate	%	80	ADI Eco-Metropolitan
M4.1.2. Creșterea suprafeței de spații verzi și împădurite	Parcuri amenajate / modernizate	Nr.	1	Primărie
M4.1.3. Creșterea eficienței energetice a clădirilor	Clădiri publice care au beneficiat de	Nr.	6	Primărie

	lucrări de reabilitare termică			
	Locuințe reabilitate termic	Nr.	500	Primărie
M4.1.4. Valorificarea resurselor de energie regenerabilă	Capacitate de producție energie "verde" instalată la nivel local	MW	1	Transelectrica
M4.2.1. Îmbunătățirea serviciilor pentru situații de urgență	Echipamente de intervenție achiziționate pentru SVSU	Nr.	2	Primărie
M4.2.2. Implementarea măsurilor de prevenire a riscurilor	Lungime cursuri de apă care au beneficiat de lucrări de amenajare	Km	10	Apele Române
M 5.1.1. Dezvoltarea competențelor la nivelul administrației publice locale	Funcționari care au participat la cursuri de formare continuă în anul curent	Nr.	5	Primărie
M 5.1.2. Încurajarea cooperării teritoriale	Acorduri de înfrățire încheiate cu alte localități	Nr.	1	Primărie
	Proiecte finanțate în cadrul GAL	Nr.	4	Primărie
M 5.1.3. Investiții în dotarea hardware și software a administrației locale	Echipamente hardware achiziționate	Nr.	10	Primărie
	Programe software achiziționate	Nr.	10	Primărie
	Camere de supraveghere video instalate	Nr.	20	Primărie
	Sedii administrative modernizate	Nr.	1	Primărie
M 5.1.4. Dezvoltarea funcției de planificare strategică și urbanism	Proiecte prioritare implementate în perioada 2019-2027	Nr.	25	Primărie
	Ponderele imobilelor înscrise în cartea funciară	%	100	Primărie

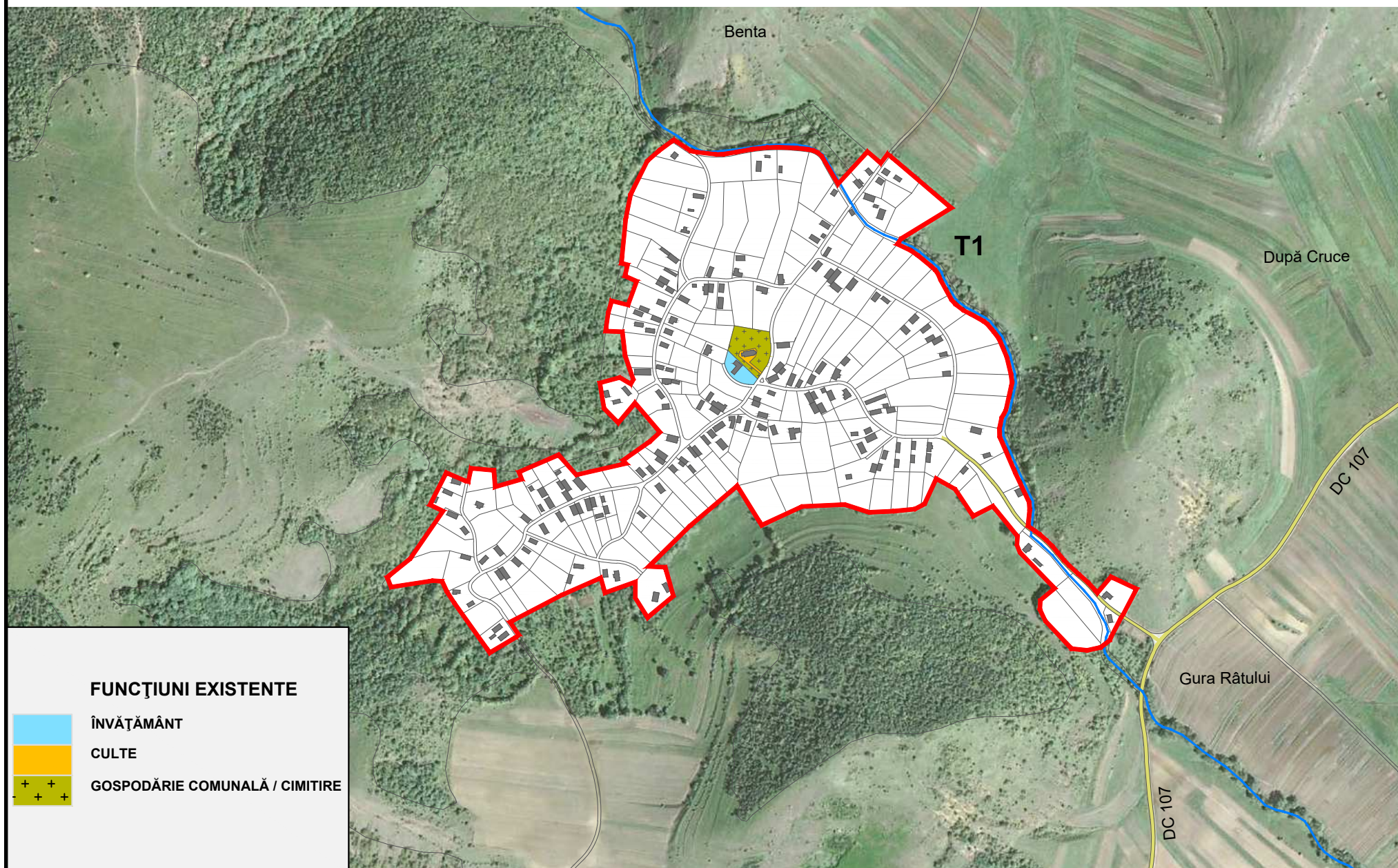
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT IARA



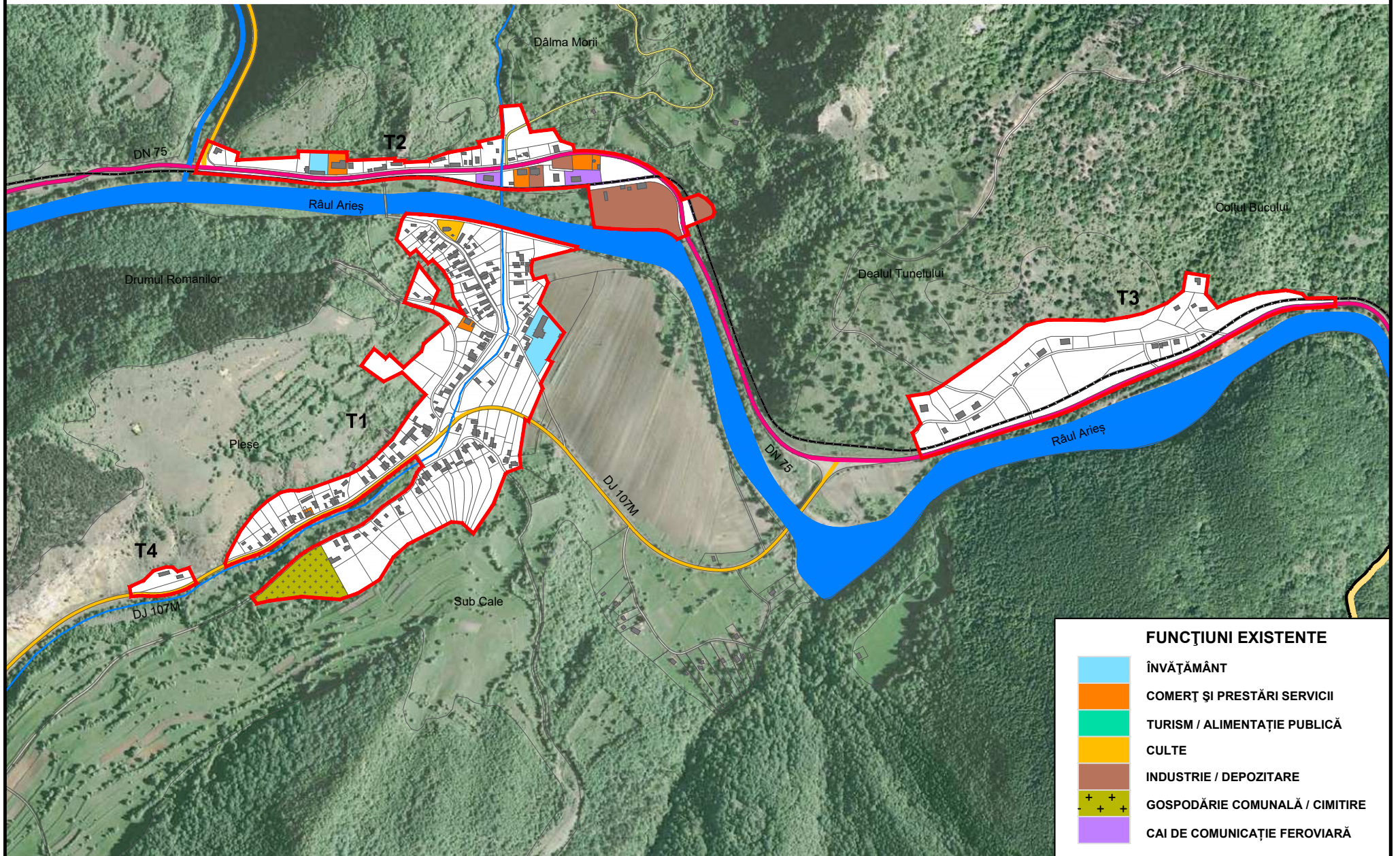
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT AGRIȘ



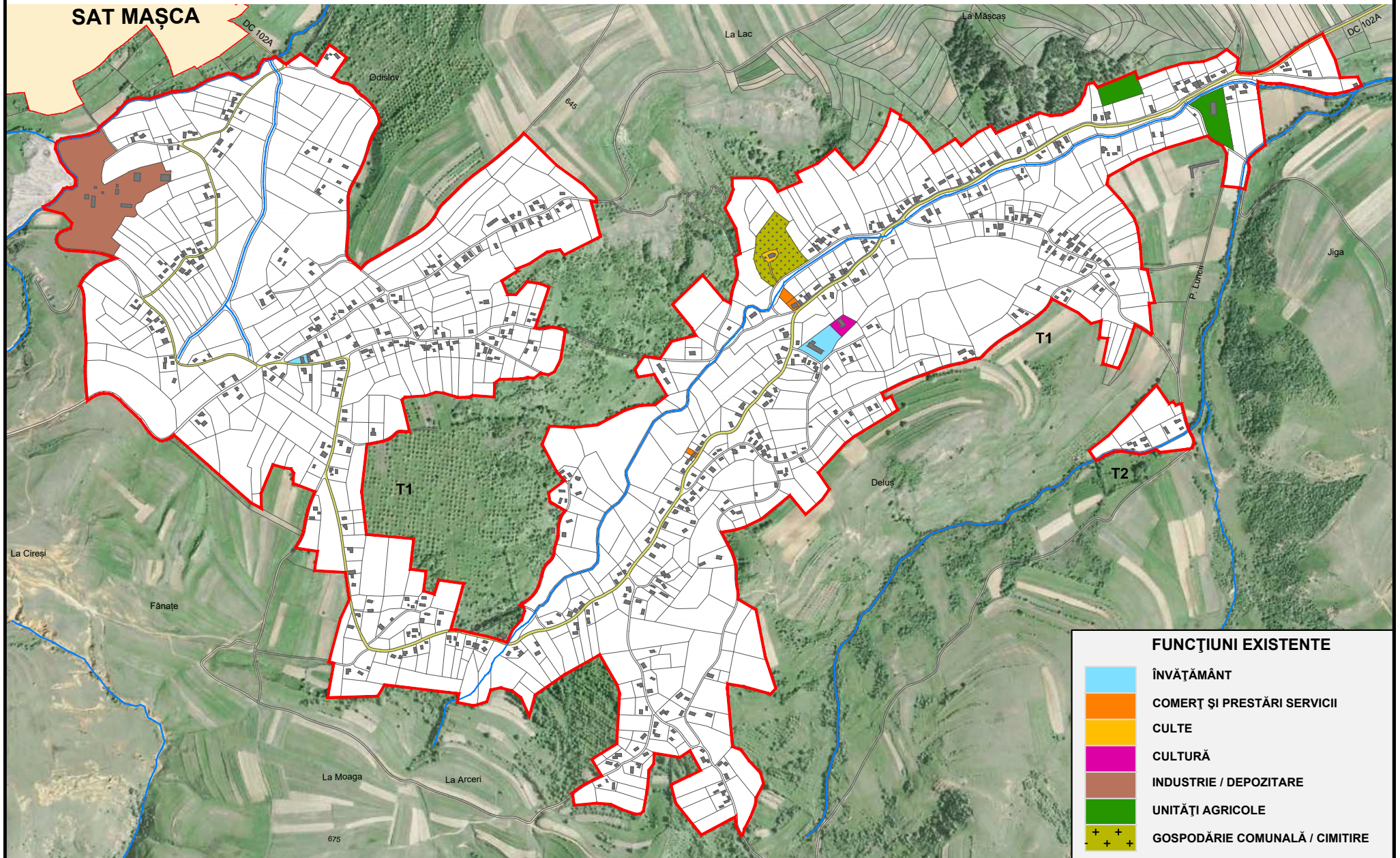
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT BORZEȘTI



FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT BURU



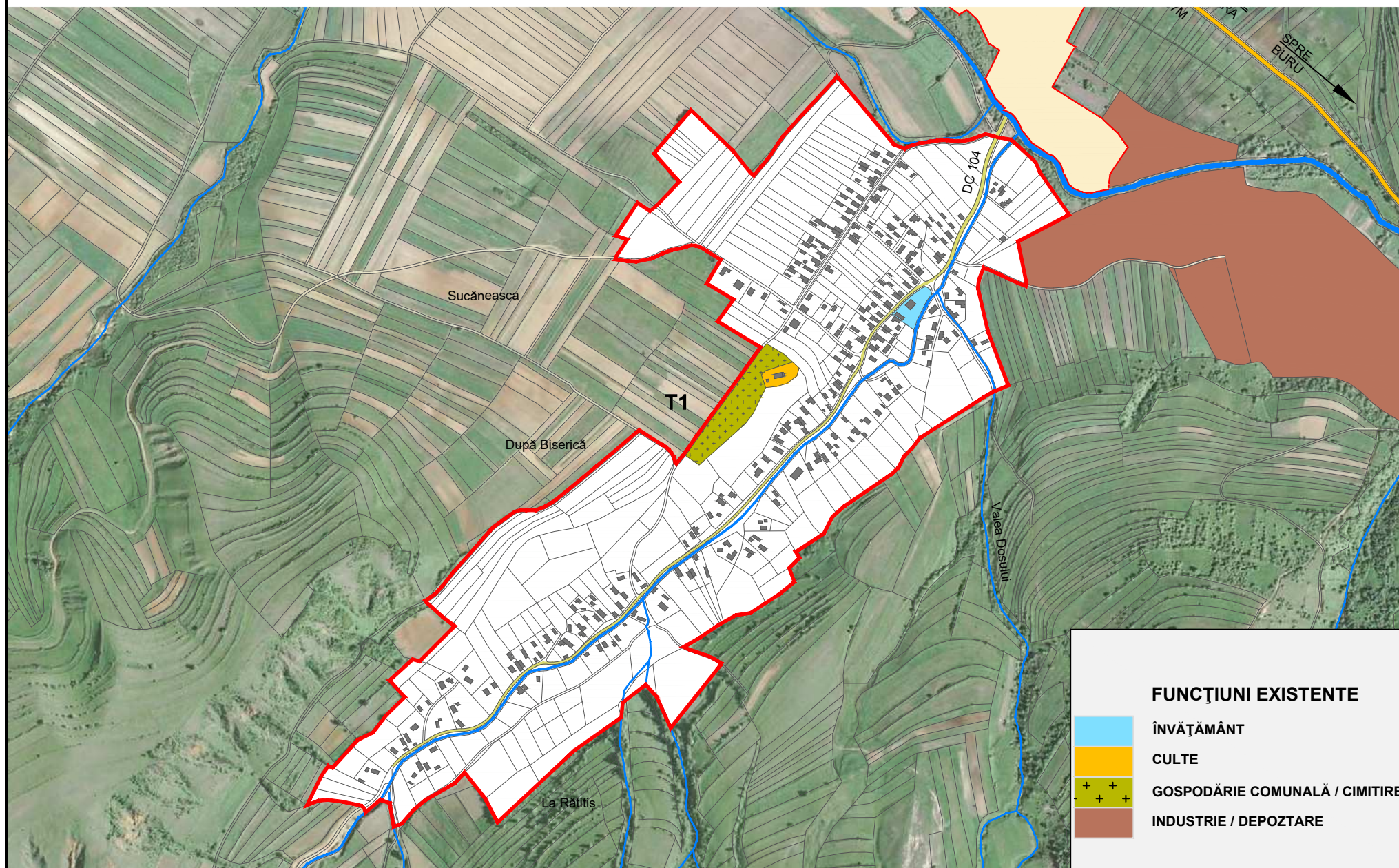
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT CACOVA IERII



FUNȚIUNI EXISTENTE

- ÎNVĂȚĂMÂNT
- COMERȚ ȘI PRESTĂRI SERVICII
- CULTE
- CULTURĂ
- INDUSTRIE / DEPOZITARE
- UNITĂȚI AGRICOLE
- GOSPODĂRIE COMUNALĂ / CIMITIRE

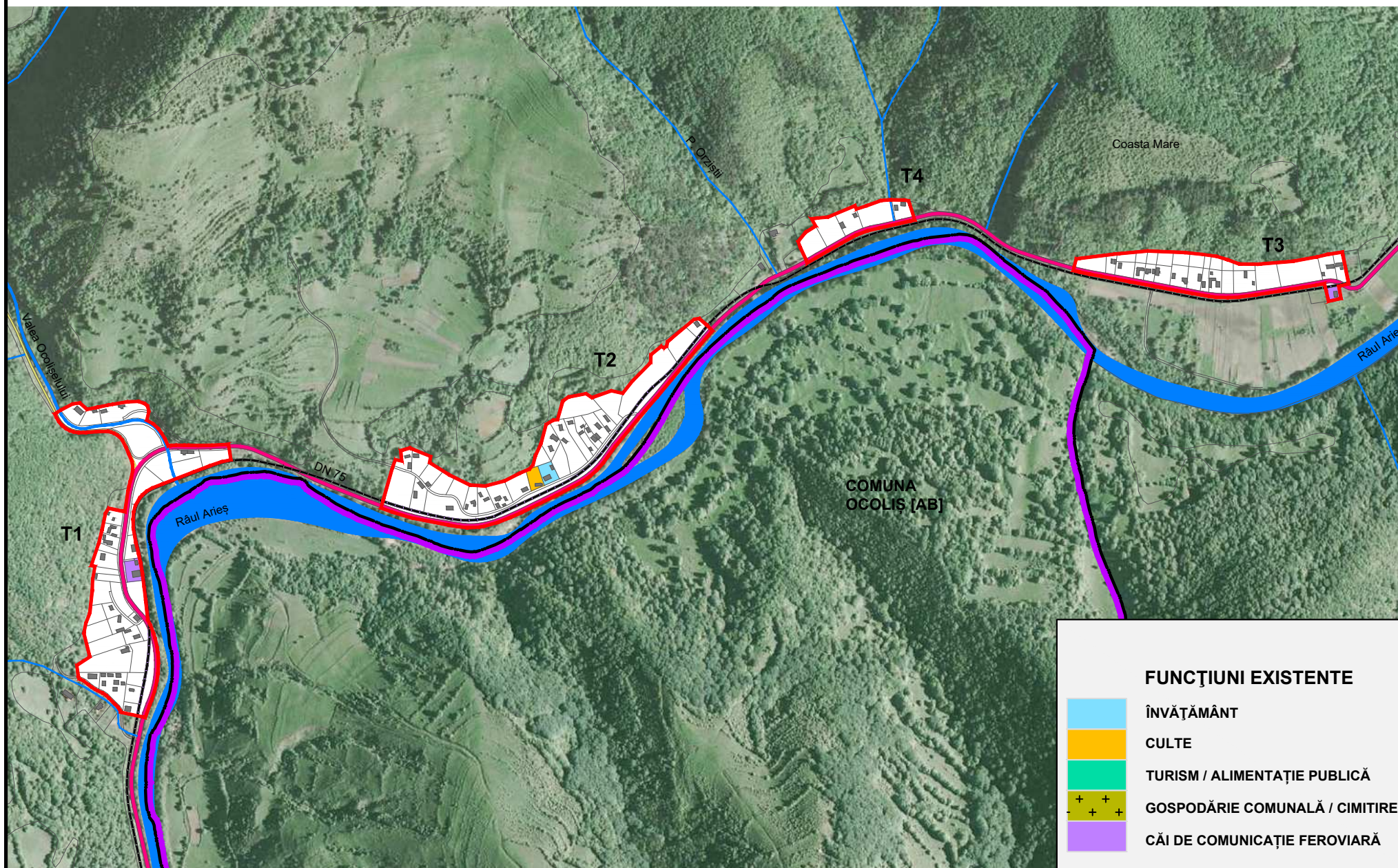
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT FĂGETU IERII



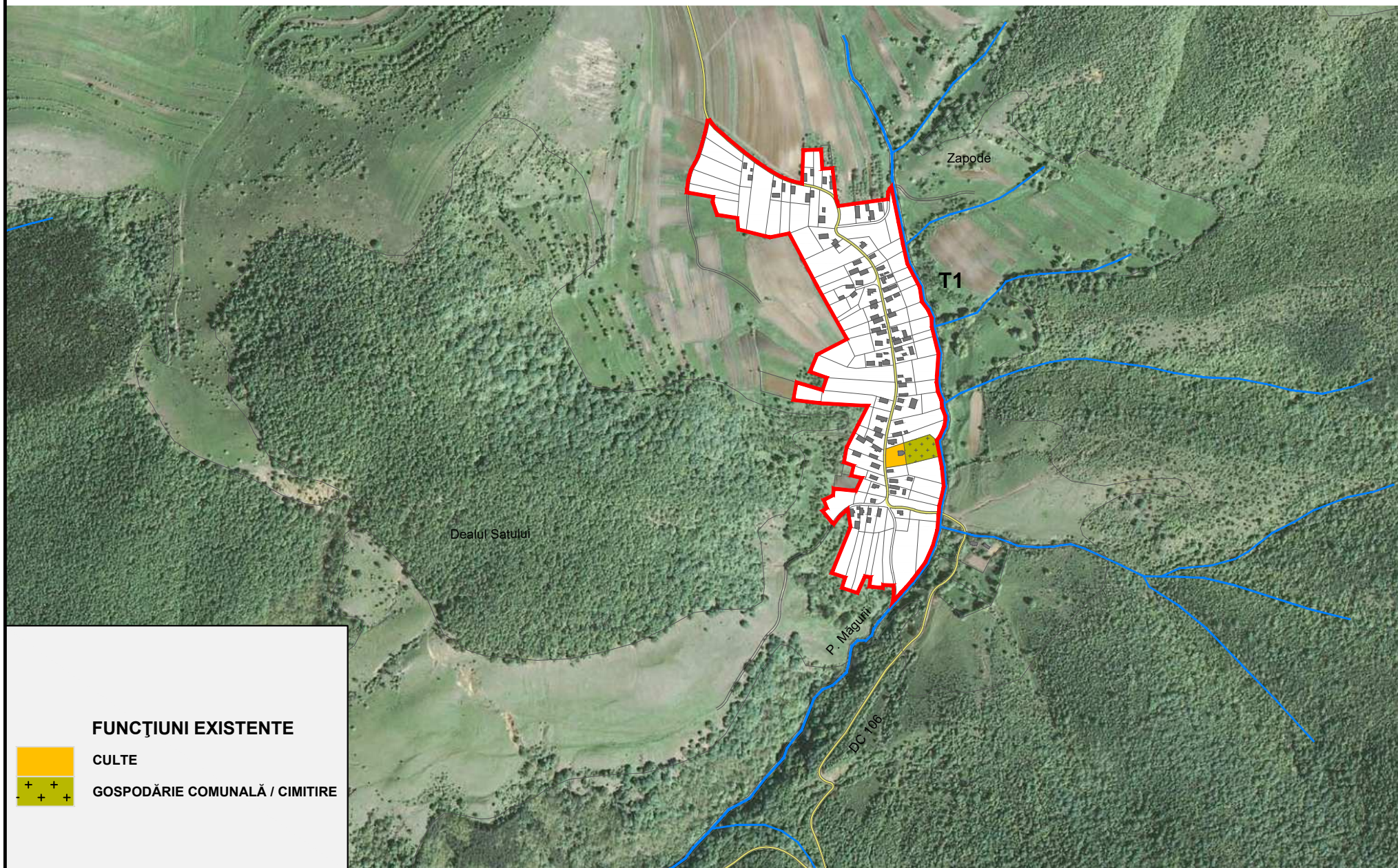
FUNȚIUNI EXISTENTE

- ÎNVĂȚĂMÂNT
- CULTE
- GOSPODĂRIE COMUNALĂ / CIMITIRE
- INDUSTRIE / DEPOZITARE

FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT LUNGESȚI



FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT MĂGURA IERII



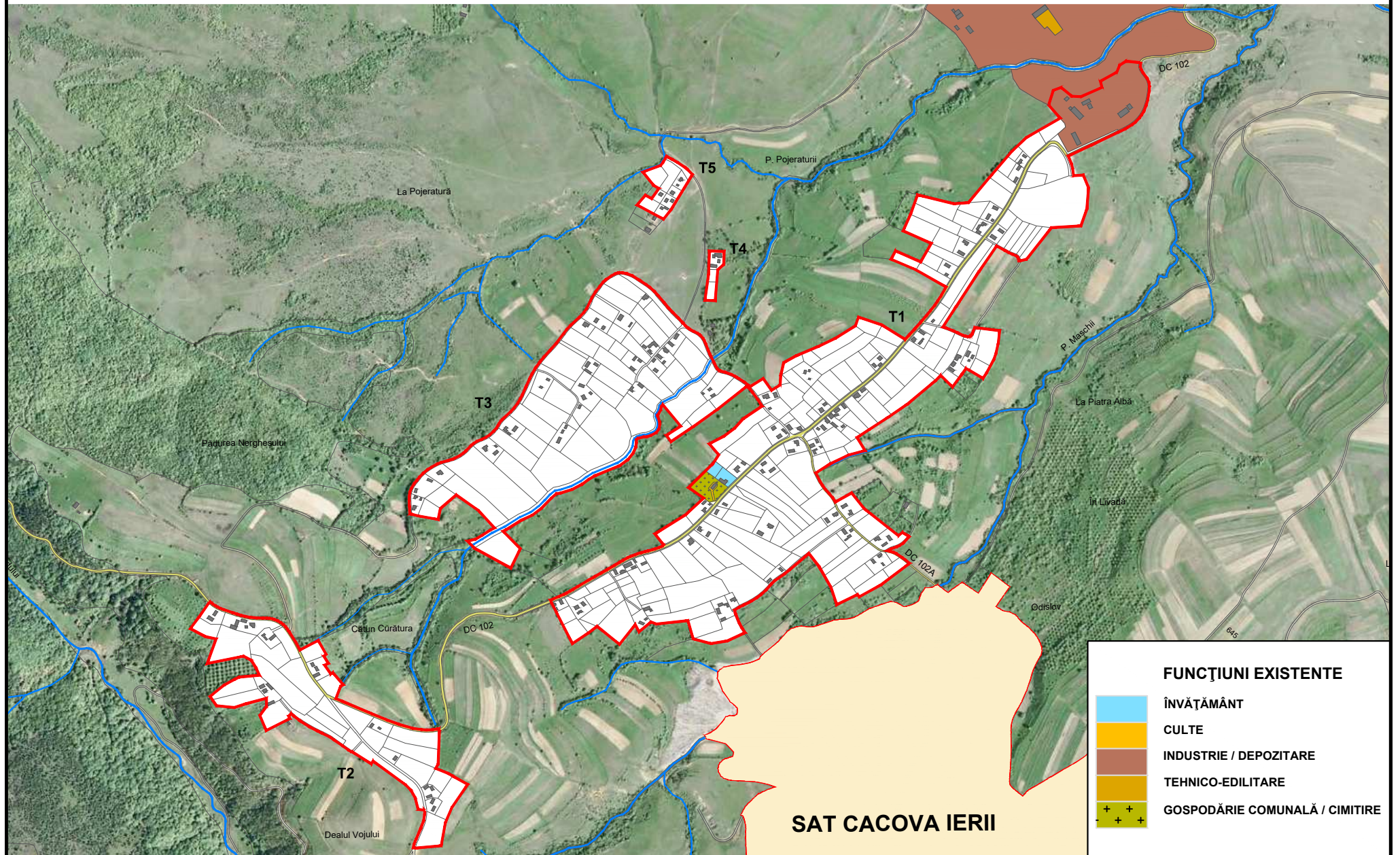
FUNȚIUNI EXISTENTE



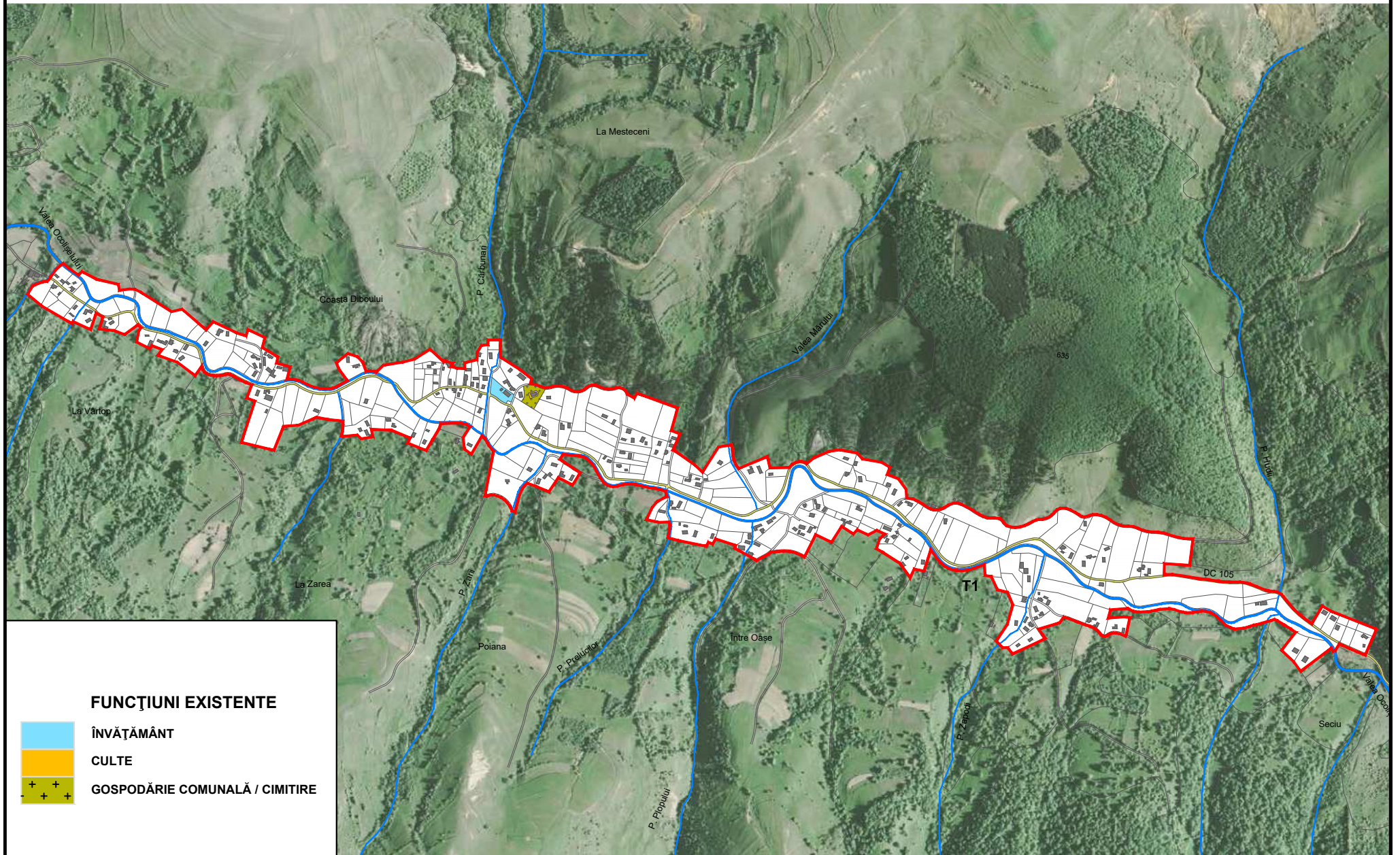
CULTE

GOSPODĂRIE COMUNALĂ / CIMITIRE

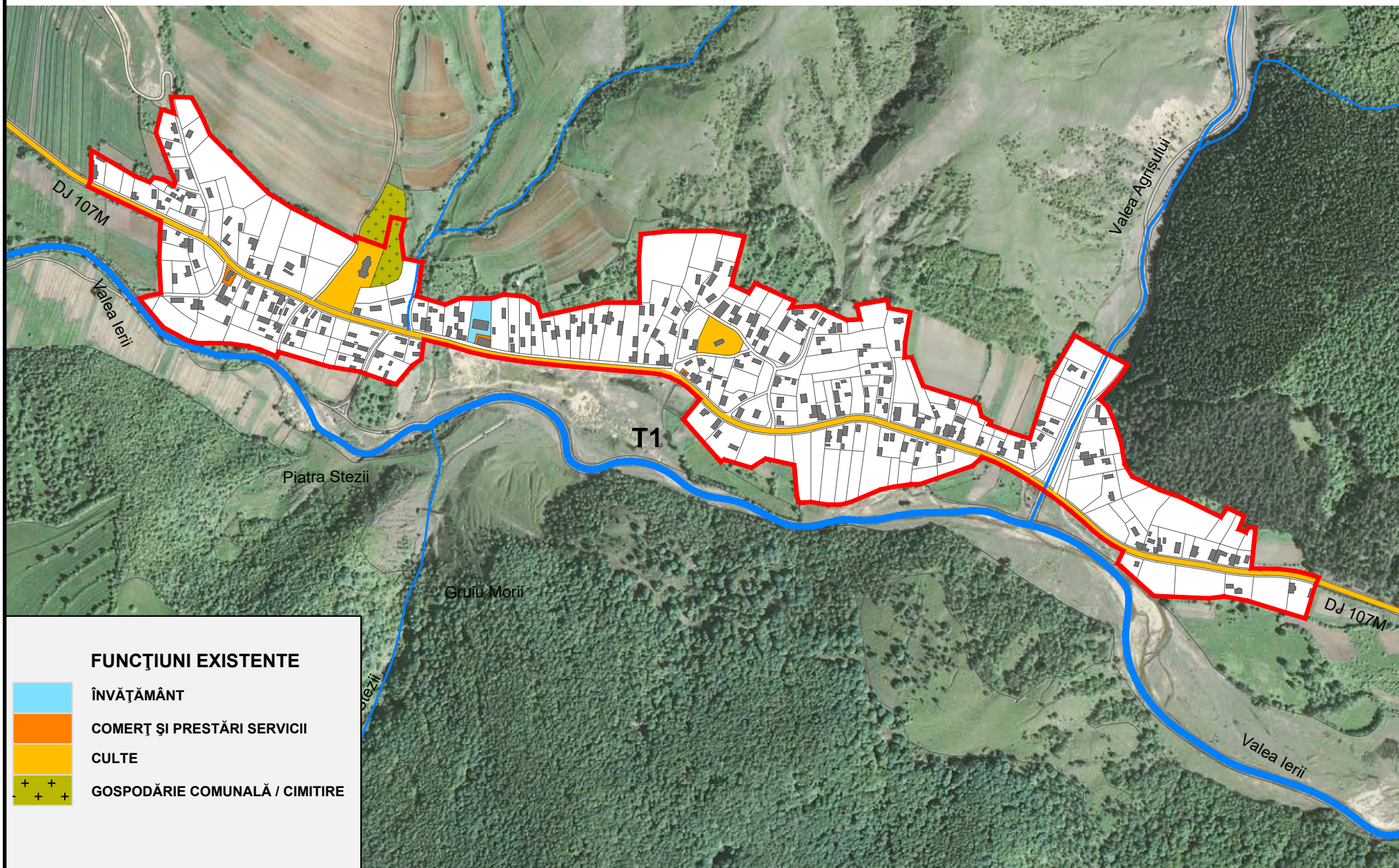
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT MAȘCA



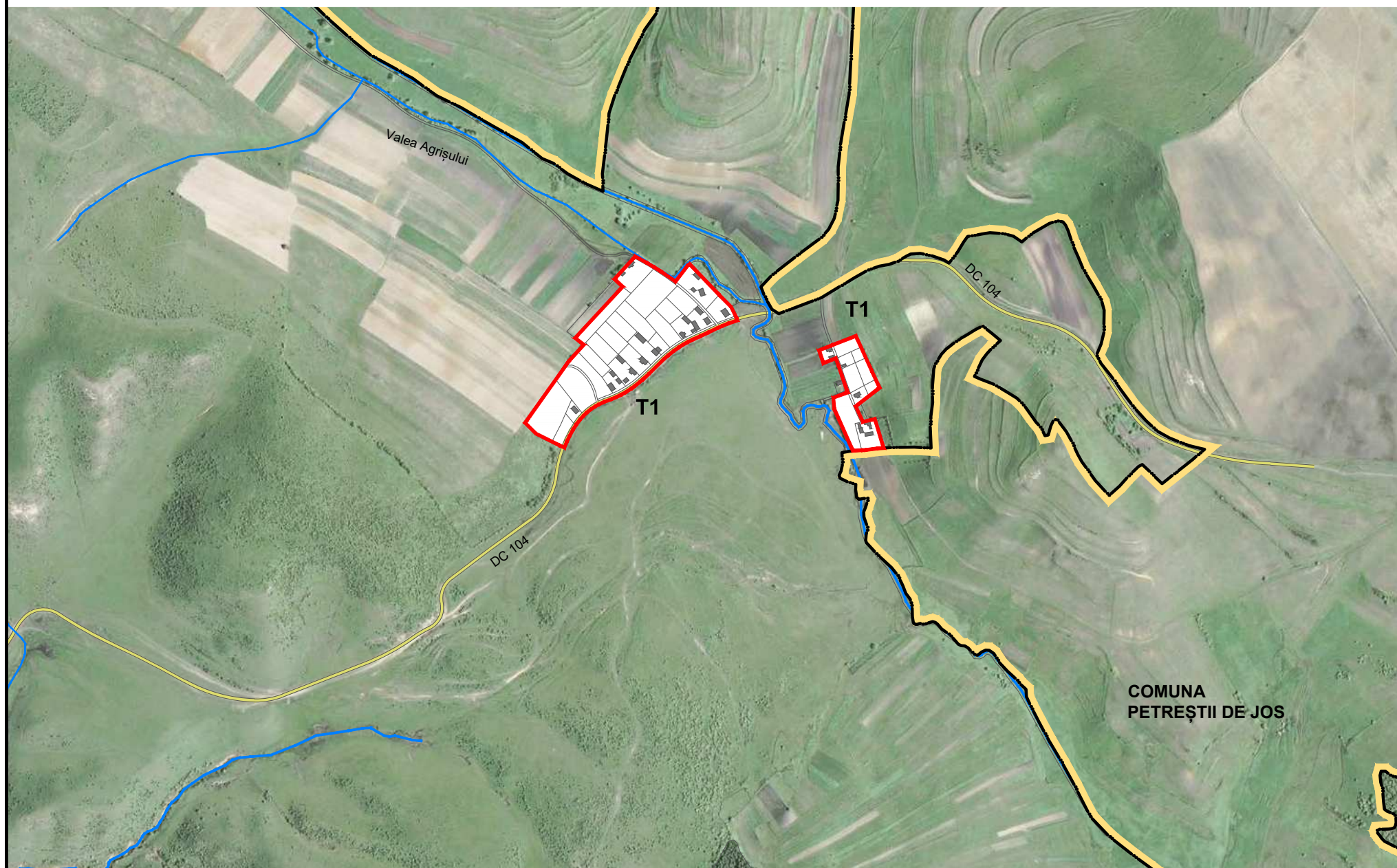
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT OCOLIȘEL



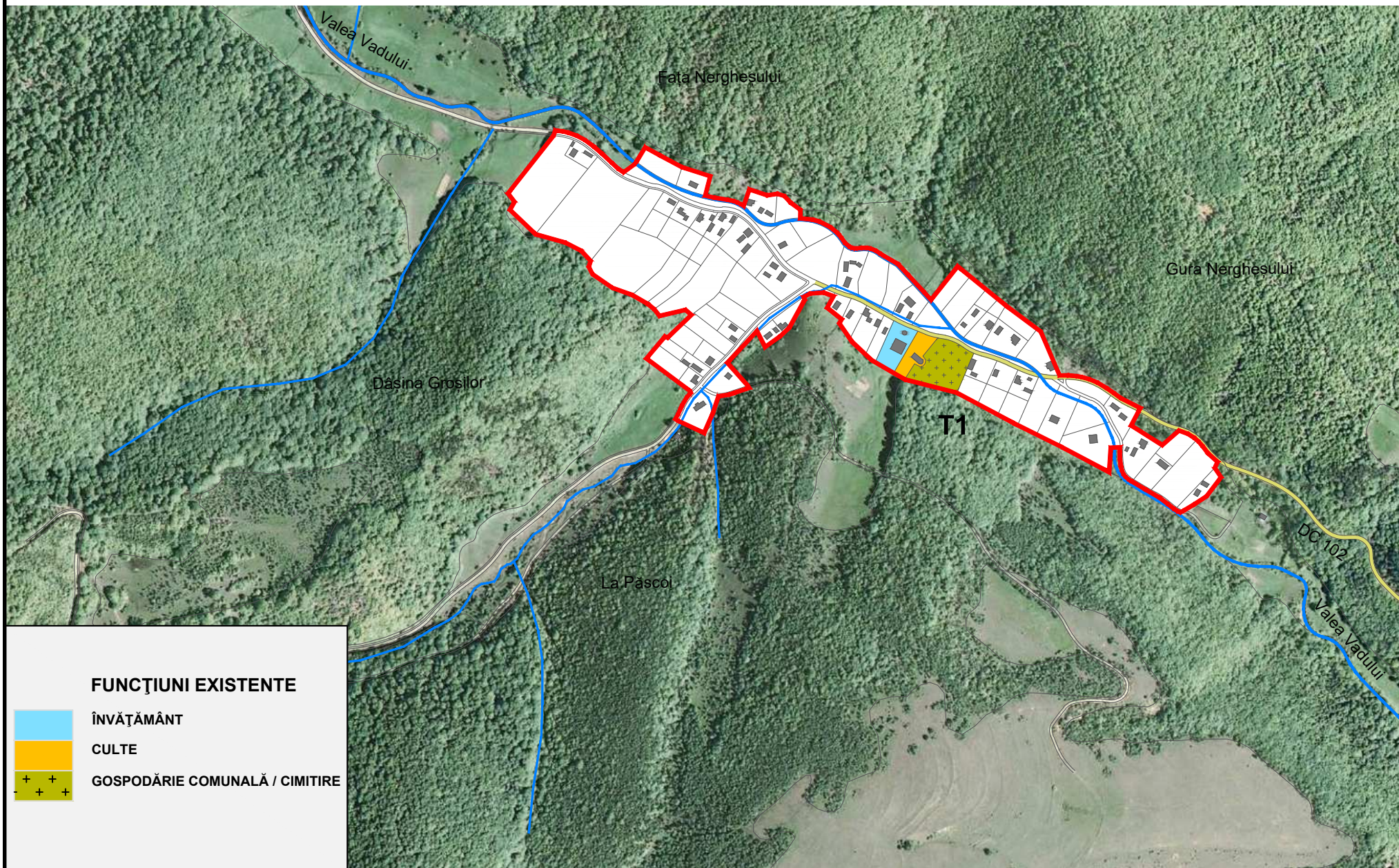
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT SURDUC



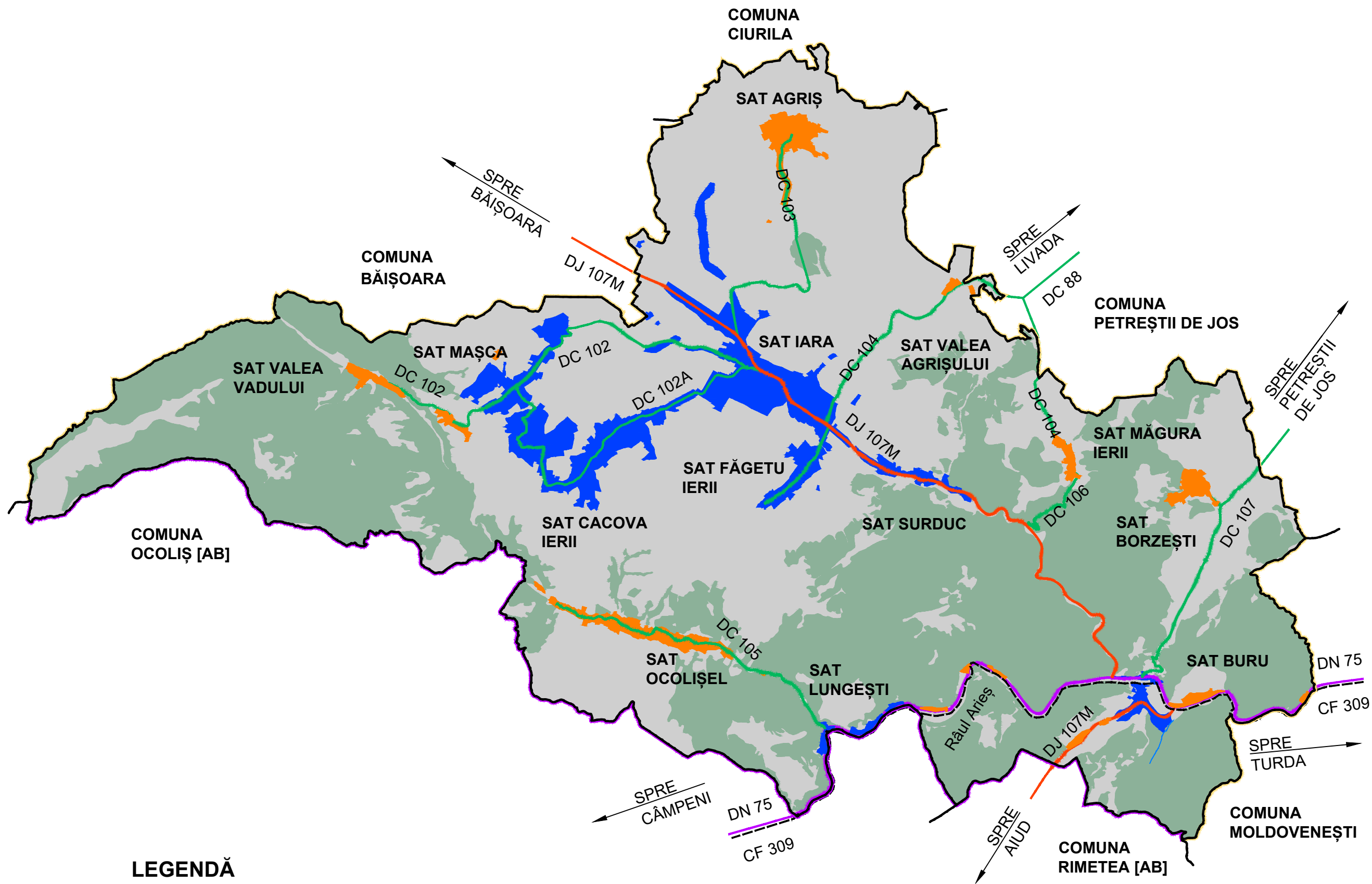
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT VALEA AGRİȘULUI



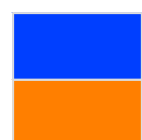
FUNȚIUNI EXISTENTE - SAT VALEA VADULUI



INFRASTRUCURA EDILITARĂ - ALIMENTAREA CU APĂ



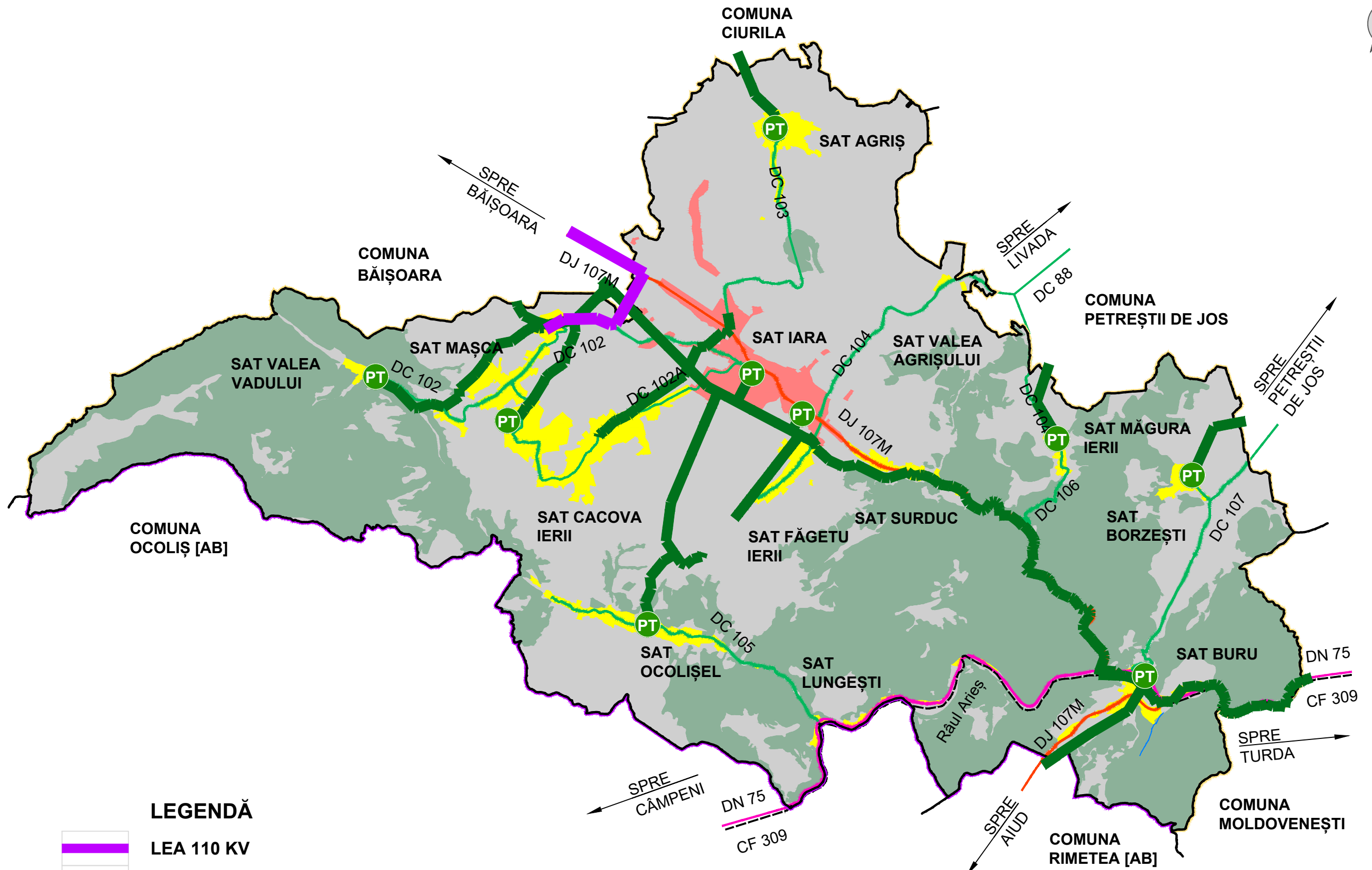
LEGENDĂ



LOCALITĂȚI ALIMENTATE CU APĂ

LOCALITĂȚI NEALIMENTATE CU APĂ

INFRASTRUCURA EDILITARĂ - ALIMENTAREA CU ENERGIE ELECTRICĂ



LEGENDĂ

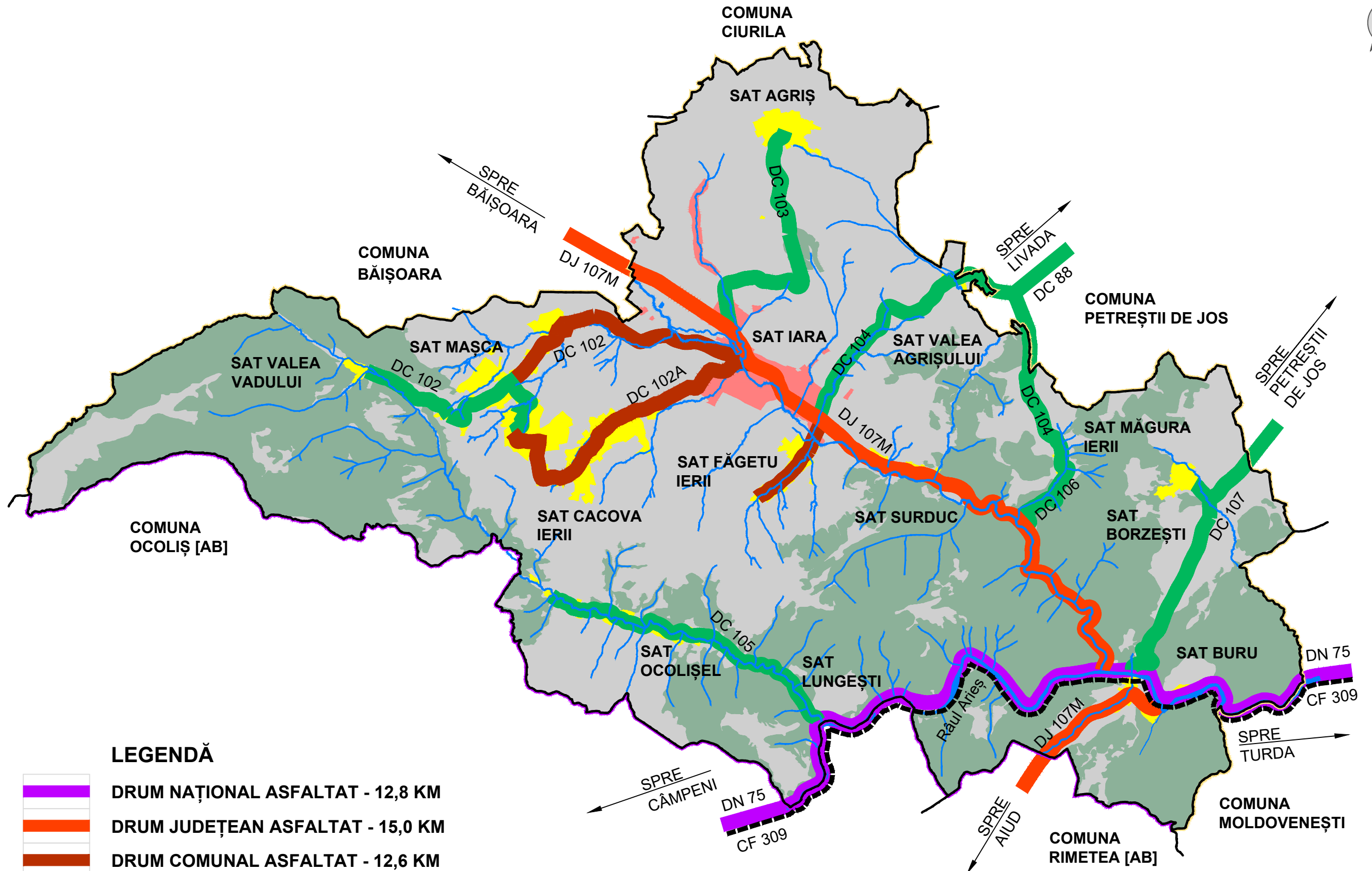


LEA 110 KV






LEA 20 KV

POST DE TRANSFORMARE AERIAN

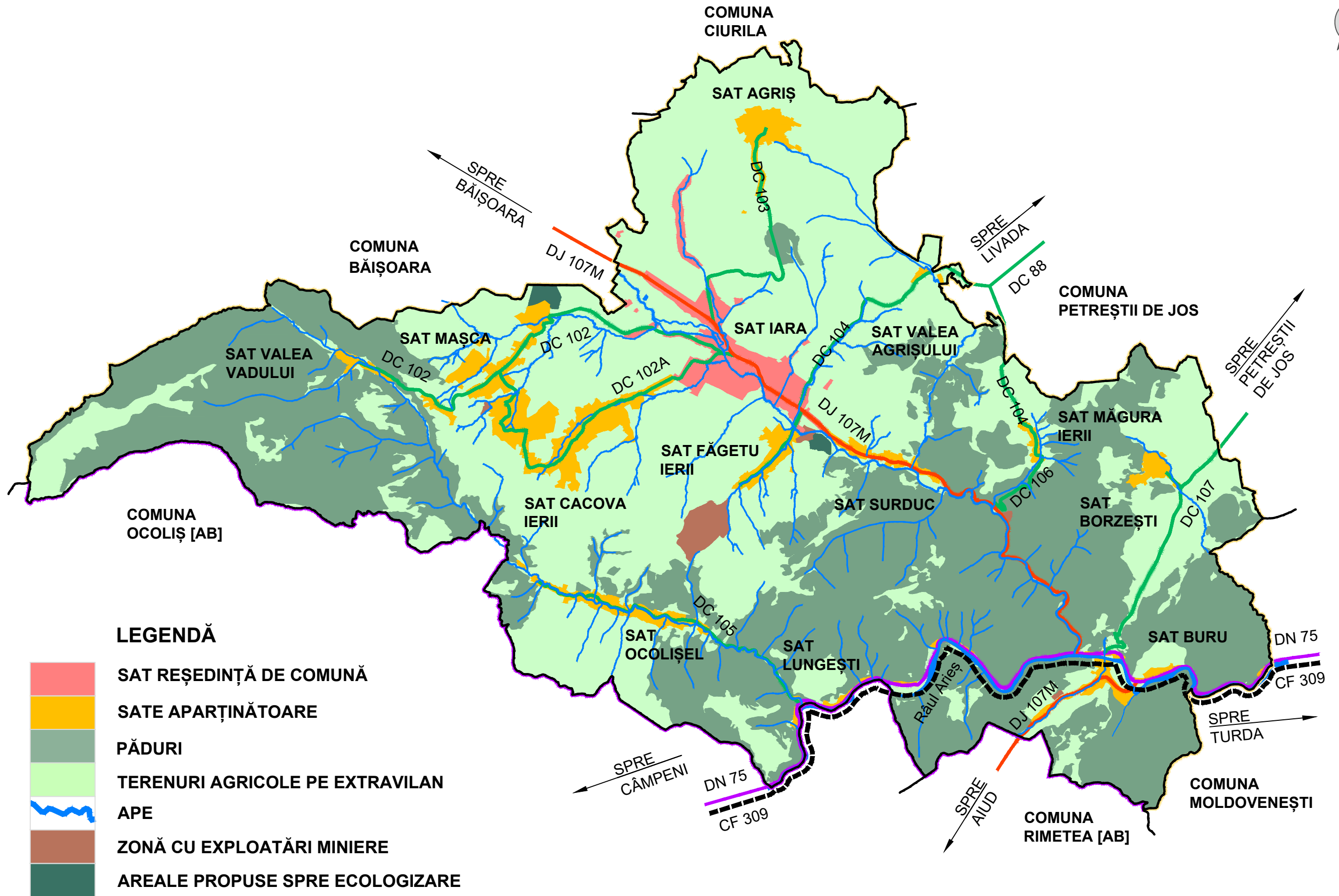
INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT



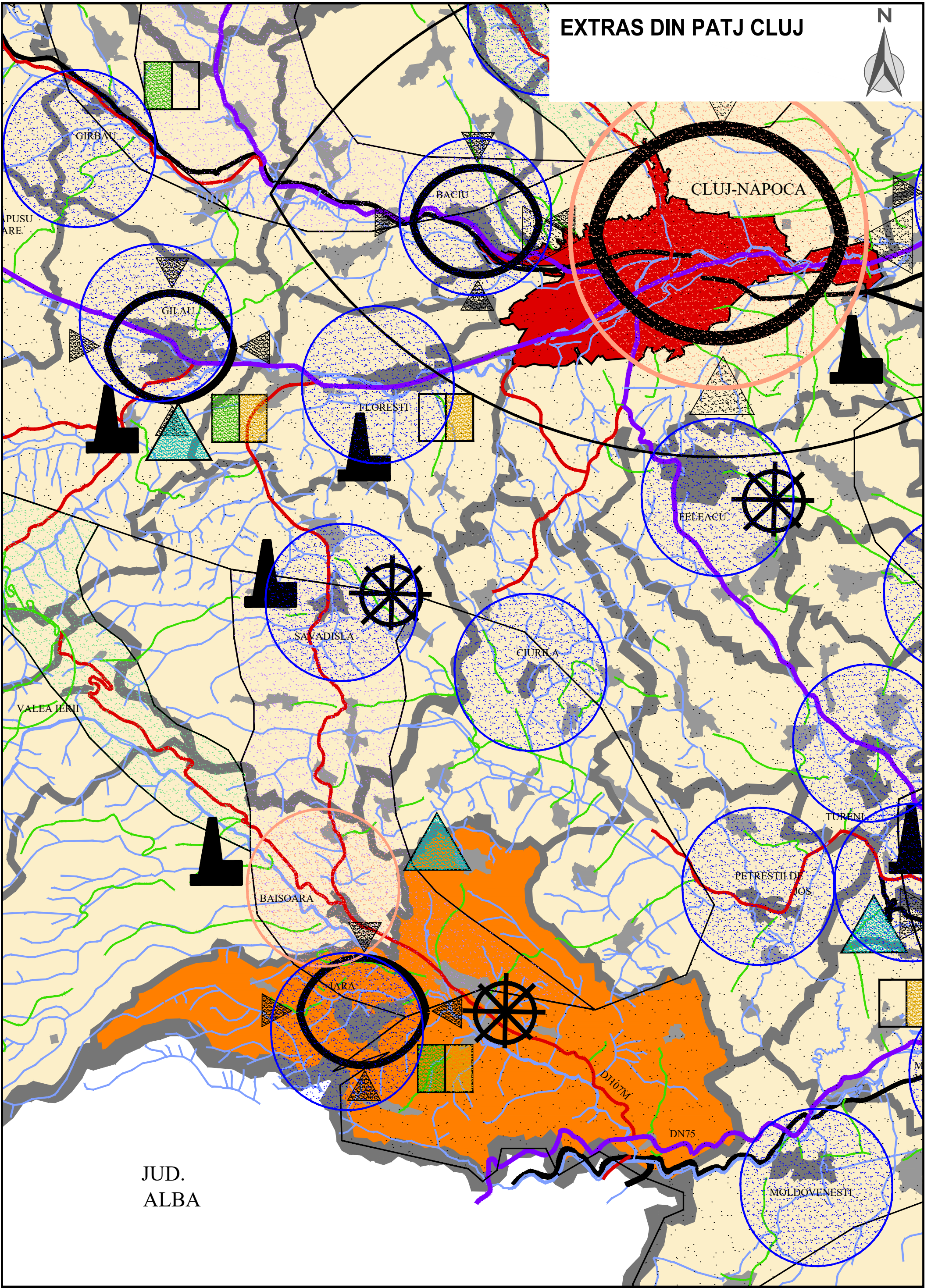
LEGENDĂ

-  DRUM NAȚIONAL ASFALTAT - 12,8 KM
-  DRUM JUDEȚEAN ASFALTAT - 15,0 KM
-  DRUM COMUNAL ASFALTAT - 12,6 KM
-  DRUM COMUNAL NEASFALTAT - 29,4 KM
-  CALE FERATĂ ÎNGUSTĂ DEZAFECTATĂ - 12,8 KM

UTILIZAREA TERENURILOR



EXTRAS DIN PATJ CLUJ



JUD.
ALBA

DJ107M

DN75

MOLDOVENESTI